

הישיבה השלוש-מאות-ותשים-ותשע של הכנסת השישית

יום שני, כ"ד אייר תשכ"ט (12 מאי 1969)
ירושלים, הכנסת, שעה 16.02

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

- היו"ר ק. לוז: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. אבקש את מזכיר הכנסת להודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- מזכיר הכנסת ח. ליאור:**
ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:
- לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: חוק המועצות למוצרי פירות וירקות (ייצור ויצוא), תשכ"ט-1969.
לדיון מוקדם: 1. חוק הגנת הדייר (תיקון), תשכ"ט-1969 - הצעת חבר-הכנסת ש. מיקוניס.
2. חוק רשות השידור (ביטול זכות יוצרים ביצירה) (תיקון), תשכ"ט-1969 - הצעת חבר-הכנסת ב. עוזיאל.

ב. שאלות ותשובות

- היו"ר ק. לוז: נשמע עתה שאלות ותשובות. אבקש את שר התיירות לעלות לדוכן ולהשיב על שאלות של חברי הכנסת.
- 1. אמצעים להגברת בניית בתי-מלון**
חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר התיירות ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):
בפגישה עם הכתבים הפרלמנטריים התדיע שר התיירות על עיכובים באישור פרויקטים להקמת בתי-מלון מצד הוועדות לבניין ערים ברשויות המקומיות. אודה לכבוד השר אם יואיל להשיבני:
1. מה מספר התכניות והיקפן להקמת בתי-מלון, שהוגשו לוועדות בניין ערים ברשויות המקומיות וטרם אושרו?
2. מה עושה משרד התיירות להגברת בניית בתי-מלון?
3. מה עושה משרד התיירות להקמת בתי-מלון לתיירות עממית?
4. מה תחזית משרד התיירות בעניין המחסור בחדרי מלון בשנים הקרובות?
- שר התיירות מ. קול:**
1. לוועדות המקומיות לבניין ערים בירושלים ובתל-אביב הוגשו 10 תכניות להקמתם או להרחבתם של בתי-מלון, ותכניות אלו טרם אושרו. תכניות אלו מקיפות יחד 2,500 חדרי מלון חדשים.
לוועדת בניין ערים המקומית בירושלים הוגשו וטרם אושרו 3 תכניות להקמתם ולהרחבתם של בתי-מלון, המתבטאות בתוספת של 550 חדרים חדשים. כן הוגשו לוועדה המקומית לבניין ערים בירושלים 3 תכניות נוספות שאושרו עקרונית, אך טרם אושרו
- סופית. תכניות אלו מקיפות הקמתם והרחבתם של בתי-מלון ב-950 חדרים חדשים.
הוועדה המחוזית לבניין ערים בתל-אביב טרם אישרה 4 תכניות להקמתם ולהרחבתם של בתי-מלון. תכניות אלו מתייחסות ל-1,000 חדרי מלון חדשים. בכל שאר אזורי הארץ הבעיה פחות חריפה, ותקופת הטיפול בדרך כלל סבירה.
2. מדיניות משרד התיירות להגביר הקמת בתי-מלון חדשים מתבטאת בשלושה תחומים עיקריים:
א. הלוואות פיתוח להקמת בתי-מלון חדשים ולהרחבת מלונות קיימים, כלהלן: באיזור פיתוח א' - 66.7% מן ההשקעה נטו, בריבית של 6.5%. באיזור ירושלים - 55% מן ההשקעה נטו, בריבית של 8%. בשאר אזורי הארץ - 50% מן ההשקעה נטו, בריבית של 9%.
- ב. המלצה למעמד של מפעל מאושר: משרד התיירות ממליץ לפני מינהלת מרכז ההשקעות על אישור פרויקטים תיירותיים (לאחר שבדקו ואושרו על-ידי משרדנו), כמפעלים מאושרים. מעמד זה מקנה למלון החדש הנחות והטבות בשיעור כולל של 15% - 17% מן ההשקעה.
- ג. מענקי-תשתית: מפעלים מאושרים באיזור פי-תוח א', שהקמתם אושרה על-ידי משרד התיירות, זכאים למענקי-תשתית על ביצוע עבודות הכרוכות בהקמת המפעל, כגון תיכנון, יישור הקרקע, ניקוי, התקנת קווי חשמל וכו'.
3. התיירות העממית נזקקה בעיקר לבתי-מלון מסוג "גרני", דהיינו מלונות שאין בהם מטבחים וחדרי אוכל גדולים (ובעקבות זאת אף ההשקעה, הכרוכה בהקמתם, קטנה יותר, והם מספקים רק לינה וארוחת בוקר. מדיניות המשרד להגברת בנייתם של בתי-מלון מסוג זה מתבטאת בתוספת הלוואה בשיעור 10% על ההשקעה להקמתם, פרט לאיזור פיתוח א'. אי לזאת,

המאוחרות. סיפרתי לראש העיר כי אורחים אלה שואלים אותנו מדוע אין באפשרותם לסעד ולבלות בתל-אביב בכל שעות הלילה, כמקובל בערים גדולות במדינות רבות.

בעקבות אותה פנייה אישרה מועצת העיריה תיקון לחוק-העזר בעניין זה, המאריך את שעות הפתיחה של בתי-קפה עד 4 לפנות בוקר ושל בתי-שעשועים עד שעה 2 בלילה, הכל בהתאם להיתר מיוחד שיינתן על-ידי ראש העיריה בכל מקרה.

ב-16 בפברואר השנה פניתי שוב אל שר הפנים בקשר לאישור התיקון לחוק-העזר. זאת לאחר שנמסר לי כי משרד הפנים אינו מוכן לאשר את התיקון, בנימוק שבהעדר רובעו תיירות מיוחדים, מתקבלות תלונות של דיירים על מקומות בידור, ועל כן אין להוסיף על ההטרדה הקיימת.

באותה פנייה שנייה שלי אל שר הפנים הסברתי, כי לדעתי אין בנימוקים אלה כדי לשלול את התיקון לחוק-העזר. אשר למטרותיו של התיקון, שנועד לשרת את צרכי התיירות, לא נותר לי אלא לחזור על הטעמים שמנתי לעיל, ואשר להטרדת הדיירים - אם מקומות בידור מסויימים גורמים הפרעות לדיירים עד שעה 2 אחרי חצות - שהיא שעת הסגירה הנוכחית -, מובן שיש לנקוט צעדים כדי למנוע הפרעות כאלו גם עד שעה זו, ואין הבדל אם תהיה שעת הסגירה 4 ולא 2. שהרי ממילא, לפי התיקון המוצע, יהוייב כל מקום בידור לקבל היתר נפרד מראש העיר - וחוקה על ראש העיר שיבדוק תחילה אם צפויות הפרעות לדיירי הסביבה.

3. ארגון לקוי של התיירות בחרמון

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר התיירות ביום 4 בשבט תשכ"ט (18 בפברואר 1969):

אלפי טיילים שהגיעו להר החרמון ביום שבת האחרון סבלו מהעדר שירותים מתאימים במקום - כך כותב עתון "מעריב" מיום 16 בפברואר 1969.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן - מה הגורמים לאי-הסדר ששרר במקום ופגע באלפי המטיילים והתיירים?
3. האם ננקטים אמצעים מיוחדים להכשיר את המקום לקליטת אלפי מבקרים?
4. אם כן - אילו?

שר-התיירות מ. קול:

על נושא התיירות בחרמון מופקדת רשות החרמון, הפועלת מכוח סמכות שהעניק לה אלוף פיקוד הצפון. אי לואת, על חבר-הכנסת שוסטק להפנות שאלתה זו אל שר הבטחון.

4. ביטול אישורים לבניית חדרים

בבתי-מלון

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר התיירות ביום 4 בשבט תשכ"ט (18 בפברואר 1969):

עתון "מעריב" מיום 16 בפברואר 1969 מוסר כי בטלו אישורים שניתנו למשקיעים לבניית 2,500 חד-רים בבתי-מלון.

זכאים מלונות "גרני" להלוואה עד 65% מן ההשקעה נטו באיזור ירושלים, ועד 60% בשאר אזורי הארץ (פרט לאיזור פיתוח א').

4. מספר מקומות האיכסון בבתי-המלון המזול-צים לתיירים בישראל תלוי בבעיה של חלוקת התנועה לפי חדשי השנה. אילו התחלקה התנועה באורח שווה על פני כל חדשי השנה, אין ספק שניתן היה לקלוט במלונות הקיימים, ובאלה שיתווספו עליהם השנה, את כל התיירים המבקשים לבקר בארץ בשנת 1969. אלא שהתנועה, מעצם טבעה, אינה מתחלקת שווה גשווה על פני כל חדשי השנה, ואף-על-פי שאין עוד כיום חדשי שפל, וכל החדשים הם בבחינת "עונת תיירות" לישראל, היו קיימים חדשים של שיאי העונה (כגון יולי-אוגוסט), שבהם אין ההיצע יכול לספק את כל הביקוש.

אולם אין גם הצדקה כלכלית להקים בתי-מלון במספרים המותאמים לשיאי העונה, ודבר זה אינו קיים גם בשום ארץ-תיירות אחרת בעולם. יש מקום לתוספת חדרי מלון רק כאשר קיימת רמה גבוהה של ביקורי תיירים במרוצת השנה כולה, ולאור קביעה זו בא משרד התיירות לכלל מסקנה, כי של הקיים בתי-מלון נוספים - ולהרחיב בתי-מלון קיימים - בעיקר בירוש-לים ובתל-אביב.

2. סגירת אתרי הבידור בתל-אביב לאחר חצות

חבר-הכנסת ש. כהן-צידון שאל את שר התיירות ביום 4 בשבט תשכ"ט (17 בפברואר 1969):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 7 בפברואר 1969 מוסר כתבו, אהרון בכר, כי רוב אתרי הבידור בעיר תל-אביב סגורים לאחר חצות. לפי הכתבה, גורם הדבר להתמרמרות בקרב המוני תיירים הרוצים לבלות בשעות הלילה.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. מה הסיבה שכל אתרי הבידור בתל-אביב חייבים להיסגר בחצות?
3. מה עושה משרד התיירות לתיקון המצב, הפוגע בתיירים רבים במיוחד?

שר-התיירות מ. קול:

1. נכונה בעיקרה הידיעה שפורסמה בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 7 בפברואר 1969, ונאמר בה שאתרי הבידור בתל-אביב סגורים אחר חצות.

2. הסגירה נובעת מן החוקים הקיימים בעניין זה. עם זאת רשאית המשטרה להחיר פתיחתו של אתר-בידור גם אחרי חצות, אם אין הדבר פוגע במנוחת השכנים.

3. ב-21 במאי 1968 פניתי בעניין זה אל שר הפנים, ולאחר מכן הצעתי לראש עיריית תל-אביב יפו לשנות את מועדי הסגירה של מקומות הבידור בעירו מטעמים של טובת התיירות, שהיא גם טובת העיר. נימקתי את פנייתי בכך, שחלק ניכר מן התיירים שוהים בתל-אביב למטרות נופש ובידור, מה גם שרובבות תי-רים מגיעים ארצה לביקור שני ושלישי ועל כן נוטים פחות לצאת לסוירים. רבים מאלה, המבקרים בארץ למטרות סיור, מבקשים אף הם לבלות בשעות הלילה

6. תחבורה ממלון "אכדיה" בהרצליה לתל-אביב

חברי הכנסת א. טיאר שאל את שר התיירות ביום כ' באדר תשכ"ט (10 במארס 1969):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 27 בפברואר 1969 מובעת תלונתו של סופר העתון, מר נח קליגר, על אי-קיומם של קווי תחבורה סדירים ממלון "אכדיה" לתל-אביב.

לאור העובדה כי מלון זה מאכסן במיוחד בעונת התיירות מספר גדול מאוד של תיירים, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן - אילו אמצעים ננקטים לשם הסדרת קווי התחבורה של חברת "אגד" למלון וממנו?
3. האם שוקלים ארגון קווי מוניות סדירים באי-זור שיש בו מספר רב של בתי-מלון גדולים?

שר-התיירות מ. קול:

1-2. קיים שירות אוטובוסים סדיר של "יוניטד טורס" ו"אגד טורס", המקשר את תל-אביב עם בתי-המלון בהרצליה. השירות פועל עד חצות, לפי לוח זמנים קבוע (בממוצע אחת לשעה).

מוניות אף הן פוקדות בקביעות את בתי-המלון בהרצליה, אם גם לא באורח סדיר. קשר זה לקוי בשעות הלילה.

3. הסדרת קו-תחבורה סדיר של חברת "אגד" אל בתי-המלון בהרצליה היא בתחום טיפולם של עיריית הרצליה והמפקח על התעבורה במשרד התחבורה. בנדון זה פנה הממונה על איזור המרכז במשרד התיירות עוד בסוף ינואר 1969 (דהיינו כחדש לפני מועד התלונה) אל ראש עיריית הרצליה וחזר על פנייתו אחרי פירסום התלונה ב"ידיעות אחרונות" - אך עדיין לא נתקבלה תשובה על הפניות.

היור"ק. לוז:

שאלה נוספת לחברי-הכנסת טיאר.

אברהם טיאר (המרכז החפשי):

כבוד השר ציין בתשובתו עובדות. היות והבעיה קשורה בתיירות, האם מוכן כבוד השר להתערב בנושא וגם ללחוץ על המטופלים בדבר?

שר-התיירות מ. קול:

כפי שהסברתי, פנינו בסוף ינואר לראש עיריית הרצליה. אני מוכן לפנות שוב וללחוץ, אם יועיל להחץ שלי. כידוע, אין בהרצליה עיריה נבחרת, אלא ועדה קרואה.

7. תיירות מארצות מזרח אירופה

חברי-הכנסת ד. לוי שאל את שר התיירות ביום כ"ח באדר תשכ"ט (18 במארס 1969):

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

- א. כמה תיירים הגיעו ארצה בשנה האחרונה מארצות מזרח אירופה?
- ב. כמה תיירים יצאו בשנה זו מישראל לארצות אלה?

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן - מה הסיבות לביטול האישורים שניתנו למשקיעים לבניית 2,500 חדרים בבתי-מלון?
3. מה הם הקריטריונים למתן אישורים למשקיעים לבניית בתי-מלון?

שר-התיירות מ. קול:

1. הידיעה נכונה בעיקרה.

2. המשקיעים באותם 2,500 חדרים מלון חדשים הפסיקו כל טיפול בפרויקטים שהציגו ועליהם קיבלו אישור, ועל כן החליט משרד התיירות לבטל אישורים אלה. לרעתנו, אין טעם לשמור אופציות על קרקעות, כאשר המשקיע המיועד לאותה קרקע אינו פועל באורח ממשי להגשמת הפרוייקט שהוא מציג. כפי שנמסר באותה כתבה נמשך, מאידך גיסא, הטיפול ב-7,500 חדרים מלון נוספים שקיבלו אישור עקרוני ממשרד התיירות.

3. מתן אישור להקמת בית-מלון מבוסס על העקרונות של מתן חופש ליום לבחור לעצמו את ההשקעה הנראית לו בענף התיירות, בכל נושא שהוא מעוניין להשקיע בו. זאת משום שבמעט בכל אחד מתחומי התיירות עדיין רחוקים אנו מנקודת-הריויה בהשקעות, בין אם מדובר בתוספת בתי-מלון ובין במפעלים אחרים לשיירותי תיירות, כגון רכב להובלת תיירים, מסעדות וחניונים לתיירות עממית, או מפעלים מיוחדים כגון מיתקני ספורט-מים. העידוד הניתן על-ידי משרד התיירות הוא סלקטיבי, בהתאם לצרכים הצפויים. כך, למשל, הגדיל משרד התיירות ב-10% את שיעורי ההלוואות להקמת בתי-מלון עממיים, שהביקוש להם יגבר עם הפעלת מטוסי ה"בווינג 747". כן קיימת סלקטיביות מבחינת מיקום ההשקעות, וניתנות הלוואות בתנאים נוחים יותר למשקיעים באזורי פיתוח ומרפא.

5. חלקו של משרד התיירות בארגון

ההסעות לחרמון

חברי-הכנסת מ. פרוש שאל את שר התיירות ביום כ' באדר תשכ"ט (10 במארס 1969):

בעתון "הצופה" מיום ה' באדר תשכ"ט (23 בפברואר 1969) נמסר בשמו של מר דן פרי, נציג רשות החרמון - בקשר להסעות ההמוניות המאורגנות בשבתות לאזורי השלג שבהר החרמון - כי רשות החרמון כפופה במישרים למשרד התיירות.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. מה חלקו של משרד התיירות באיגון ההסעות הנ"ל?

2. האם משתתף משרד התיירות בתופעות, שיש בהן חילול שבת המוני ופומבי, או מעודד תופעות כאלה?

שר-התיירות מ. קול:

1. רשות החרמון אינה כפופה למשרד התיירות ועל כן אין גם למשרד התיירות כל חלק באיגון ההסעות לחרמון. הנכון הוא כי רשות החרמון פועלת מכוח סמכות שהעניק לה האגף פיקוד הצפון. אי-לואה, על חברי-הכנסת הרב פרוש להפנות את שאלותיו בעניינים הקשורים בחרמון - אל שר הבטחון.

2. לא.

חוברת כ"ה, ישיבה שצ"ט
- שאילתות ותשובות (לוי, קול, אבנרי, לזו) -

תיכנון ובנייה של איזור תיירות בחופה הצפוני של העיר. פעולה זו נעשתה על-פי דרישה של עיריית אילת, אשר אמצעיה מוגבלים, ובהיותה עיר פיתוח המתלבטת בבעיות שונות לא היה ביכלתה וביכולת תושביה להקים ולקדם פרויקטים בעלי היקף.

בחברה, אשר הון המניות שלה 4 מיליון ל"י, ואשר השקיעה במקום קרוב ל-6 מיליון ל"י, מתבטאת השקעתה של עיריית אילת ב-50,000 ל"י. מאז התחילה פעולתה, הוקמו באזורים שפותחו על-ידי החברה 3 בתי-מלון ובהם כ-290 חדרים, ונמצא בבנייה מלון נוסף בן 80 חדרים. כן תוכננו ונמצאים בטיפול פרויקטים בהיקף של 330 חדרים בקירוב. תוספת בתי-מלון אלו כבר הכפילה את מספר בתי-המלון באילת, ועם השלמת הפרוייקטים הנוספים, הנמצאים בטיפול, ישולש מספרם.

החברה נמצאת בפיקוח משרד התיירות, ובאחר-ריותו הפרלמנטרית של שר התיירות.

עצם הקמת החברה נבע לא רק מן הצורך בהשקעות כספיות מעבר ליכלתה של אילת, אלא אף מן הצורך בהשקעת כוחות מקצועיים וארגוניים מן הטובים בארץ - למען אילת.

מאחר שפעולות הייוו בקידום פרויקטים נע-שות לא באילת אלא במרכז הארץ - ובמידה רבה גם בחוץ-לארץ -, אין תביעתה של עיריית אילת להעסיק תושב המקום כמנהל החברה נראית לי כתורמת ליעילותה של החברה וליכלתה לקדם את הפרוייקט. הצעתי לדירקטוריון החברה למנות למנהל כללי את סגן אלוף (מיל.) דב נשרי, והדירקטוריון אמנם בחר במר נשרי למנהל הכללי של החברה. אני מקווה כי מר נשרי יצליח להמשיך את פעילותו המבורכת של המנהל הקודם, אלוף-משנה צבי קינן, אשר פרש מתפקיד זה עקב התמנותו למנהל הכללי של החברה הממשלתית לתיירות. התיירות היא ענף כלכלי מרכזי באילת, ואנו עושים כל אשר לאל ידנו כדי שתגדל אילת ותתפתח בזכות ענף זה ובזכות פעילותה של החברה.

הו"ר ק. לזו :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :

כבוד השר, האם המצב ברגע זה הוא שהעיר אילת אינה משתפת פעולה עם חברה שכל כולה קיימת בשביל העיר אילת?

שר-התיירות מ. קול :

המצב הוא כזה שעיריית אילת נמצאת בתוך החברה, אך הנציג שלה חדל להשתתף בישיבות. אולם יש לי כל היסוד להניח שלא יהיה זה אלא לזמן קצר מאוד. כי כפי ששמע חבר-הכנסת הנכבד אבנרי, פעני-לות החברה הן גדולות מאוד. והכוונה לא רק לחלק הצפוני, שם הקיימונו את האגם המלאכותי ושינינו את פני כל החוף, אלא גם הצענו עכשיו לעיריה להכליל גם את החלק הדרומי, מקום שם ישנם האלמוגים, מרכז הסיירות וכו', ולפתח גם אותו. אילת מעוניינת מאוד ומעריכה מאוד את פעולת החברה. אני מקווה שנגיע לידי הבנה.

ג. האם מעודד משרדו תיירות לארצות אלה ומהן לארצנו?

שר-התיירות מ. קול :

א. בשנת 1968 ביקרו בישראל 3,975 תיירים ממזרח אירופה, שהיוו יחד 1% מכלל תנועת התיירות לישראל. התפלגות התיירים הללו היתה כלהלן :

רומניה - 2,157 תיירים; צ'כוסלובקיה - 600 תיירים; פולין - 480 תיירים; יוגוסלביה - 380 תיירים; הונגריה - 245 תיירים; ברית-המועצות - 113 תיירים.

ב. לא נאספים נתונים על תיירים ישראלים היוצאים לחוץ-לארץ לפי ארצות הייעוד.

ג. משרד התיירות מעודד תנועת תיירות לישראל מכל הארצות, ובכללן ארצות מזרח אירופה. משרד התיירות, בתור שכזה, אינו עוסק בעידוד תיירות ישראלית לחוץ-לארץ, לבני תיירים ישראלים, אנו עוסקים בעידוד תיירות-פנים בלבד.

8. סכסוך בין עיריית אילת והחברה לפיתוח חוף אילת

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר התיירות ביום כ"ח באדר תשכ"ט (18 במארס 1969) :

בעתון "אילת", היוצא לאור באילת, נתפרסמה ידיעה ובה נאמר, כי בכוונת עיריית אילת להפסיק השתתפותה בחברה לפיתוח חוף אילת, המשותפת למשרדי האוצר, התיירות, מינהל מקרקעי ישראל ועיריית אילת, אם תאושר מועמדותו של סגן-אלוף (מיל.) דב נשרי כמנהל החברה.

לטענת העיריה יש למנות כמנהל תושב אילת המ-עורה בענף התיירות. בהמשך הידיעה נמסר, כי שר התיירות עמד על כך שהמועמד להנהלה יהיה איש שלו, והעמיד את העיריה לפני עובדה מוגמרת, על-ידי ביצוע המינוי הנ"ל.

הגני מבקש לדעת :

1. האם נכונה הידיעה דלעיל?

2. כמה השקיעה עד כה החברה הנ"ל באילת?

3. האם באזורים, אשר פותחו על-ידי החברה הנ"ל באילת, הוקמו בתי-מלון כל-שהם?

4. האם מקיים משרד התיירות פיקוח על החברה הנ"ל?

5. אם הידיעה דלעיל נכונה - מה השיקולים שהניעו את משרד התיירות לתמוך במועמדותו של מנהל לחברה הנ"ל, שאינו תושב המקום?

שר-התיירות מ. קול :

1. עיריית אילת לא הודיעה לי על כוונתה לעזוב את החברה לפיתוח חוף אילת, אלא רק שנציג העיריה לא ישתתף בהנהלת החברה. אני מקווה כי עיריית אילת תשקול שנית את עמדתה וכי נציגיה ישוב לפעילות בהנהלת החברה, לטובתה של אילת ולטובת ענף התיירות בעיר.

2-5. החברה לפיתוח חוף אילת הוקמה על-ידי הממשלה, כדי לסייע לפיתוח התיירות באילת על-ידי

10. סיכויי התיירות לישראל בחדשי הקיץ

חברי הכנסת ש. תמיר שאל את שר התיירות ביום י"ח באייר תשכ"ט (6 במאי 1969):

עתון "הארץ" מיום 22 באפריל 1969 מוסר על חששות בחוגי משרד התיירות לתפוסה ירודה בתי-מלון בחדשים מאי-יוני, שהם חדשי שיא בתיירות לישראל. אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. מה הסיבה לירידה הצפויה בתיירות לישראל בחדשים אלו?
3. אילו אמצעי הסברה ופרסום נוקט משרד התיירות כדי להביא לידי הגברת התיירות לישראל, לנוכח הירידה הצפויה במספר התיירים לישראל בחדשי הקיץ?

שר-התיירות מ. קול:

אני מניח כי חברי הכנסת תמיר מתייחס לידיעה בעתון "הארץ" 28 באפריל 1969 (ולא 22 באפריל 1969, כנאמר בשאלתה). באותו גליון אמנם הובאה ידיעה ובה חששות לגבי שיעור תפוסת בתי-המלון בחדשים מאי ויוני, אולם לא נאמר בשום מקום כי החששות מיוחסים למשרד התיירות, אלא נאמר בפרוש: "חוגי בעלי בתי-מלון". אשר לעצם השאלות:

- 1-2. הרישומים בבתי-מלון לחדשים מאי-יוני טובים ומניחים את הדעת.

קשה לנבא באיזו מידה ישפיע המצב במזרח התיכון על תנועת התיירות לישראל, שכן יותר משמשיע המצב עצמו משפיעות הכותרות בעתונות העולמית ומשפיעים שידורי הרדיו ובעיקר הטלוויזיה, שבהם בא לידי ביטוי המתח הבטחוני, אך יוצאת מקופחת ההשקפות של החיים היומיומיים בישראל, אשר כולנו יודעים כי הם מתנהלים כסדרם.

3. לנוכח מצב זה נקט משרד התיירות כמה אמצעים כדי להביא את מהלך החיים הסדיר בישראל לכלל ביטוי נרחב באמצעי הקומוניקציה ההמונית ברחבי העולם.

במסגרת אמצעים אלה ביקרו לא מכבר בארץ כ-200 כתבי עתונות, רדיו וטלוויזיה. במיבצע מיוחד משותף למשרד התיירות, למשרד החוץ ולחברת "אל על". גורמים אלה שוקלים עתה חזרה על מיבצע זה, בהיקף דומה.

משרד התיירות - לבדו ובשיתוף עם גורמים אחרים - מומין דרך קבע לישראל סוכני נסיעות גדולים, כדי שיעמדו כאן על מצב הדברים לאשורו.

בתיכנון נמצא עתה מיבצע, שבמסגרתו יוזמנו לישראל אישים ידועי שם מארצות שונות. הכוונה היא כי אחרי ביקורם בארץ יוראינו אישים אלה ברשתות הטלוויזיה של ארצותיהם, ובעיקר ברשתות האמריקאיות. ניות, ברור, כי קשה לנטרל בדרך זו כותרות של עמו' דים ראשונים וצילומי טלוויזיה המשקפים כמעט באורח בלעדי את המתח הבטחוני, אולם משרד התיירות ושלוחו' תיו בעולם עושים כל אשר לאל ידם כדי לאן את דמותה של ישראל ולהציבה כפי שהיא באמת.

9. משרד התיירות ועידוד בניית בתי-מלון בחיפה

חברי הכנסת א. אבנרי שאל את שר התיירות ביום כ"ח באדר תשכ"ט (18 במארס 1969):

בידיעה, שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 14 במארס 1969, צוטט מר אבא חושי, אשר האשים את שר התיירות בהעדר סימפטיה לחיפה; נאמר בגוף הידיעה - מפי מר אבא חושי - כי "השר ועובדי משרדו עשו הכל כדי שלא לבנות מלונות בחיפה".

הנני מבקש לדעת:

1. האם עודד משרד התיירות הקמת בתי-מלון בחיפה?
2. מה היו פעולות משרד התיירות למיתוח ענף התיירות בחיפה?
3. האם קיים שיתוף-פעולה בין משרדי התיירות לבין עיריית חיפה בפיתוח ענף התיירות בחיפה?

שר-התיירות מ. קול:

1. משרד התיירות אינו מכתוב לזמים באיזה איזור עליהם להקים בתי-מלון. מדיניות העדיפויות של משרד התיירות מתבטאת בסיוע שמקבל היום באזורי הארץ השונים. לדוגמה: שיעור ההלוואה שמקבל היום להקמת בתי-מלון באילת הוא עד 66.6% מן ההשקעה הכוללת בריבית של 6.5%, לעומת הלוואה בשיעור עד 50% מן ההשקעה ובריבית של 9% - בתל-אביב. בהקשר זה עלי לציין כי תנאי ההלוואה להשקעות בתי-רות זהים לגבי חיפה ותל-אביב. אם נטים המשקיעים להקים בתי-מלון חדשים בתל-אביב דווקא, הרי זה משום שהם צופים, כנראה, רווחיות גבוהה יותר להשקע' תם בתל-אביב.

2-3. כאמור, אין משרד התיירות מכתוב לזומים את אזורי ההשקעה, אולם הוא יועץ לא מעט לזומים אלה. כך הפנה באחרונה משרד התיירות מספר רב של יזמים לסירוב בחיפה, ולבדיקת האפשרויות להקמת בתי-מלון שם. במסגרת זו הופנה לחיפה גם מר פסקין, שהחליט להקים בארץ רשת של שלושה בתי-מלון, מהם אחד בחיפה. יהיה זה מלון בן 160 חדר, בדרגה ב'. החווה לרכישת הקרקע כבר נחתם.

כן עודד משרד התיירות יום חיפני להקים מלון נוסף ברחוב פנורמה. נציגי משרד התיירות גם יצאו לחיפה עם נציגיה של חברות בין-לאומיות גדולות כגון "הולדיי אין", "שרתון", "הוטל קורפוריישן און אמריקה" ואחרות, כדי לבדוק את האפשרויות להקמת בתי-מלון של חברות אלו בחיפה. המגעים עם חברות אלו עדיין נמשכים.

בסיכום רצוני להדגיש כי משרד התיירות פעל ופועל לפנים משורת הדין כדי לעודד הקמת בתי-מלון בחיפה, משני טעמים עיקריים: (א) אנו מעוניינים בהקמת רשתות בתי-מלון שיהיו מסוגלות לאכסן תיירים בשלוש הערים הגדולות; (ב) יש למשרד התיירות עניין רב בפיתוח ענף התיירות בחיפה.

חברת כ"ה, ישיבה שצ"ט
— שאלות ותשובות (קול, לח, אבן, טיאר) —

בסבל העיוניים איבדו עצמם לדעת. עוד נודע כי שלטון נות מצרים אינם מתירים ביקור נציגי הצלב האדום, מחשש פן תתגלה אכזריותם.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מהי האינפורמציה שבדי הממשלה בדבר גורל היהודים במצרים ובארצות ערב אחרות?
2. האם בהתאם לאינפורמציה זו נעשים מעשי התעללות ביהודים אלה?
3. אם כן — מה הם הצעדים ההסברתיים ומהו הלחץ הפומבי, שמקיימת ממשלת ישראל במטרה להסיר מיהודי הארצות הערביות את מוראות ההתעללות?
4. האם נעשתה בעניין זה פנייה לצלב האדום?
5. אם כן — מה היתה התשובה?
6. האם מובאת אינפורמציה בדבר גורל יהודי ארצות ערב לידיעת דעת-הקהל במדינות חוץ ובמוסדות הבינ-לאומיים, ולידיעת הממשלות במדינות אלה?

שר-החוץ א. אבן:

1-2. גורלם של היהודים שנותרו במדינות ערב וביחוד בעיראק, סוריה ומצרים, תמור ומדאיג. השלטונות במדינות אלה רודפים ומענים את היהודים על לא עוול בכפם, ורואים בהם בני-תערובות ושעירים לנואזל. יהודים רבים יושבים בבתי-כלא ובתנאי מעצר גרועים על לא חטא פרט להיותם יהודים. נתונים הם לסכנת התעללות מצד המונים מוסתים. מפלים אותם לרעה משאר תושבי ארצות מגוריהם, מונעים מהם חיים קהילתיים סדירים ויש אף הסובלים חרפת רעב. בתנאים תמורים אלו אין ליהודי ארצות ערב תקנה אלא ביציאתם משם.

3. מאז נודע על מר גורלם של יהודי ערב, פועל משרד החוץ בדרכים שונות בקרב ארגונים בין-לאומיים, ראשי דתות, ממשלות ידידותיות וכל גורם אחר היכול ומוכן לסייע כדי להקל על סבלו-תיהם של אחינו. פעילות משרד החוץ גברה והתרחבה בעקבות מלחמת ששת הימים ונמצאת גם עתה בעיצומה. תליתם הברברית של הרוגי המלכות בבגד נתנה משנה תוקף לדרישתנו מופנית לארצות ערב הנ"ל ולעולם הנאור כולו — שלח את עמי מארצותיכם. משרד החוץ לא יחשה ולא ישקוט עד אשר יתירו לאחוזן היהודים, החפץ בכך לצאת מארץ הגזירה שהוא יושב שם.

4-5. נציגי המשרד עומדים בקשר מתמיד עם נציגי הצלב האדום הבינ-לאומי. נציגי הארגון מוכנים לסייע להטבת מצבם של היהודים שנותרו במדינות ערב, במידה שהדבר מתאפשר להם על-ידי אותן מדינות.

6. דאה תשובתי לשאלה 3.

היו"ר ק. לח:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת טיאר.

אברהם טיאר (המרכז החפשי):

אדוני כבוד השר, האם לפי מיטב ידיעות משרדך, הצלב האדום הצליח בהתערבותו להקל על היהדות שם?

בעקבות הצעתי לוועידת ראשי הארגונים היהודיים, שנערכה לא מכבר בירושלים, גם פנית אל כל ראשי הקהילות והארגונים היהודיים בעולם בהצעה לחדש את מסורת העלייה לרגל לישראל. עלייה לרגל זו בשנת 1969 נועדה גם לסמל את הסולידריות העמוקה של יהדות העולם עם מדינת ישראל ועמה. עלי לציין בסיפוק, כי ההיענות לפניות אלו מעודדת ביותר, ובעתיד הקרוב יתחיל המיבצע לשאת פירות ממשיים.

16 הלשכות של משרד התיירות ברחבי תבל גם מרבות בימים אלה לערוך "ערבי תיירות" בערים ראשיות ובערי-השדה של מדינות רבות. בערבים אלה מושם עתה הדגש בהסברת המציאות הישראלית היומיומית — אותה מציאות, אשר אינה משתקפת בכותרות ובשידורי הטלוויזיה שכבר הזכרתי. כל זאת בנוסף על פעילות הרגילה של הלשכות, המפיצות ומקרינות חומר הסברה מגוון על ישראל, חייה ואתרי התיירות שלה.

מנכ"ל משרד התיירות ערך לא מכבר באירופה מסע בן שלושה שבועות להגברת ההסברה שלנו בכיוון זה. אני עצמי יוצא מחר לביקור של שלושה שבועות בארצות-הברית, שאמנם מטרתו אחרת, אך בוודאי ובוודאי ינתן לי במסגרת סיור זה להדגיש באוזני נציגיה של "המעצמה השביעית" את מהלכם הסדיר של החיים בישראל, ואת העובדה שהתיירים הרבים, המבקרים בבישראל, מסיירים ומבלים כאן ללא כל חשש לשלומם. השגרירים הטובים ביותר של ישראל הם התיירים, המלאים התפעלות מן החיים בישראל, והם חוזרים לביתם ולארצותיהם ומספרים שם את האמת שראו בארץ.

היו"ר ק. לח:

אני מודה לשר התיירות, ומזמין את שר החוץ לעלות לדוכן ולהשיב על שאלות של חברי הכנסת.

שר-החוץ א. אבן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. עלי להסביר כי התשובות על שאלות אלה התעכבו פעמיים — פעם עיכב האבל על מותו של ראש הממשלה המנוח, ופעם לרגל שליחותי לחוץ-לארץ. הצטברו מאות שאלות, שעל חלק מהן אשיב היום, ועל אלה הנוגעות לסוגיות מדיניות אביא תשובותי במשך השבוע.

11. גורל היהודים במצרים ובשאר

ארצות ערב

חברי הכנסת א. טיאר שאל את שר החוץ ביום כ"א בתמוז תשכ"ח (17 ביולי 1968):

מצבם הקשה של יהודי מצרים, ביחד אלו שהושלכו למחנות ריכוז מיוחדים לאחר מלחמת ששת הימים, מחמיר והולך. זרים שביקרו לאחרונה סיפרו על תנאים איזמים בהם נתונים העצורים במחנה המעצר "תורה". במחנה זה, הנקרא "המעצר המדיני", בו כלואים למעלה מ-250 יהודים, בחדו העצורים על-ידי קלגסים מצריים, המתעללים בהם. העצורים בגילים מ-18 עד 60 נתונים בפיקוח חמור. עוד נודע לי כי אנשי ממשל מצריים אמרו לתיירים ששהו בקהיר וחזרו לאירופה, כי היהודים במצרים מוחזקים כ"בני ערובה" להחזרת השטחים שבדי ישראל. כמה מן הכלואים שלא עמדו

ב. אם כן, על-ידי מי נעשו הנסיונות הללו ועל איזה בסיס דובר בהן?
ג. מה היו תוצאות הנסיונות הללו ומה היתה תגובת משרד החוץ עליהם?

שר-החוץ א. אבן:

ישיבות סיעת העבודה בכנסת הן פנימיות והדיון נים נשמרו הפעם בסוד.

דאיה לכך — אין הפירוסומים המוזכרים מדוייקים ואינם יכולים לשמש יסוד לתשובה בכנסת.

14-15. תוצאות ביקורו של שר החוץ בקפריסין

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

האם בעקבות פגישתו של שר החוץ עם הנשיא מקאריוס חל שינוי ביחסי קפריסין-ישראל?

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

כידוע, קפריסין גוהגת בשנים האחרונות לגקוט עמדה אנטי-ישראלית בבעיות מדיניות. בביקורו של שר החוץ באי מצא כבוד השר לנכון להיפגש עם נשיא קפריסין.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. מה הם יחסי קפריסין — ישראל כיום?
2. האם כתוצאה מן הביקור יחול שיפור ביחסים בין שתי המדינות?
3. אם כן, במה יתבטא שיפור זה?

שר-החוץ א. אבן:

ישראל מקיימת עם קפריסין יחסים דיפלומטיים מלאים וכן קשרי כלכלה ומסחר הדוקים.

לצערנו, נקטה קפריסין לא פעם עמדה מדינית שלילית בבעיות ישראל, דבר שאינו תואם את מגמת היחסים הטובים ההולמים מדינות שכנות וידידותיות. אנו מצאנו לנכון להביע אכזבתנו על כך. עם זאת אנו מאמינים באפשרות לשיפור נוסף של יחסינו עם קפריסין ופועלים לקראת אפשרות כזו. אני מקווה כי ביקורי בניקוסיה ושיחותי עם הנשיא מקאריוס, שר החוץ ושירי ממשלה אחרים, תימו להבנה הדוקה יותר של עמדת ישראל, והיוו ביטוי לשיפור באווירה וביחסים בינינו.

16. הסכומים המושקעים בהסברה הישראלית בתחנות טלוויזיה זרות

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום כ' בכסלו תשכ"ט (11 בדצמבר 1968):

בעקבות תשובה לשאלתה שהגשת, ושכבוד השר השיב עליה ביום 20 בנובמבר 1968, אבקש את כבוד השר להשיבני:

מה הסכומים הכספיים שהשקיעה הממשלה ברכי-שן זמני שידור בתחנות טלוויזיה בחוץ-לארץ למטרות ההסברה הישראלית?

שר-החוץ א. אבן:

לגבי התוצאות של המאמצים שנעשו, אני מעדיף, מטעמים מובנים, להביא את הידיעות אשר בידי לפני ועדת החוץ והבטחון של הכנסת. אין שום ספק כי הפעלת השפעתו של הצלב האדום הבינ-לאומי היא רצויה. זהו אחד הגורמים המסוגלים להקל על המצוקה.

12. ידיעה בעתונות על החלטת ברית

נאט"ו שלא להגיש עזרה למדינות

שאינו חברות בה

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

מן הדברים שפירסמה העתונות מפי מפקד כוחות נאט"ו באירופה, גנרל למניצר, ניתן להבין כי ברית נאט"ו לא תגיש עזרה אוטומטית לכל מדינה, אף חידותית, שאינה נמנית עם ברית נאט"ו, אשר תותקף על-ידי ברית-המועצות.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. היש בידך, כשר, להציג לפני הכנסת גוסח מלא ומדוייק של דברי מפקד כוחות נאט"ו באירופה?
2. האם קיבלה ישראל ההדעה רשמית כלשהי בעניין זה?
3. האם פנתה ישראל בבקשה לקבלת הבהרות להצהרה זו?
4. אם כן, מה היתה התשובה?

שר-החוץ א. אבן:

לשאלה 1: לא ידוע על הכרזה של גנרל למניצר, מפקד כוחות נאט"ו באירופה, שכביכול לא תגיש ברית נאט"ו עזרה מיידית לכל מדינה, אף ידידותית, שאינה נמנית עם ברית נאט"ו, אשר תותקף על-ידי ברית-המועצות.

בשבועון הבלגי "ספסילאל" מיום 30 באוקטובר 1967 הופיע מאמר מתחת לכותרת "גחיתה סובייטית בסניג", ובו נמסר על דין-וחשבון אמריקני שנמסר כביכול לנשיא ג'ונסון ולגנרל למניצר. בינתיים נתברר כי המאמר התבסס על גיחוש עתונאי שאין לו אחיזה במציאות.

לשאלות 2, 3, 4: התשובה שלילית.

13. דברי שר החוץ בישיבת סיעת ממלגת

העבודה הישראלית בכנסת

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

לפי פירוסומים בעתונות אמר כבוד השר בישיבת סיעת העבודה בכנסת, שהתקיימה ביום ג' בכסלו תשכ"ט, שמעל הכל טמונה סכנה בנסיונות של גורמים העוינים לנו ללכד את ארצות-הברית וברית-המועצות על בסיס של הסכם ביניהן לגבי בעיות של האיזור שלנו, כדי שיקפו עלינו מחיר יקר מאוד שאין אנו מוכנים לשלמו.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. האם ידועות למשרד החוץ נסיונות של גור-מים עולמיים ללכד את ארצות-הברית וברית-המועצות להסכם כאמור לעיל?

הכנסת המכובד, אעיר כי שני הסעיפים המרכזיים, לאמור: נסיגה ישראלית מוחלטת מכל עמדות הבטחון, בלי שלום מוסכם, וכן פתיחת שערי הארץ לכל הפליטים - שני הסעיפים הללו הם סעיפים הקיימים בכל ההופעות המצריות, והסעיפים הללו כמובן אינם הולמים את עמדתנו.

18-19. גירושו של יושב-ראש התאחדות הסטודנטים בישראל מיוגוסלביה

חברי הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום ב' בטבת תשכ"ט (23 בדצמבר 1968):

לאור גירושו של יושב-ראש התאחדות הסטודנטים הישראליים, מר דב ינאי, מיוגוסלביה ומניעת השתתפותו בוועידת ארגון הסטודנטים למען האו"ם כנציג הסטודנטים הישראליים, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה היו נסיבות גירושו מיוגוסלביה?
2. האם גירוש זה היה כרוך בעבירה על הנהל הבין-לאומי מצד ממשלת יוגוסלביה?
3. אם כן, מה האמצעים שנקט משרד החוץ, כדי להביא לידי גינוי פעולה זו במוסדות הבין-לאומיים המתאימים?

חברי הכנסת ג. האוזגר שאל את שר החוץ ביום ב' בטבת תשכ"ט (23 בדצמבר 1968):

האם ידועות למשרד החוץ הסיבות שהניעו את שלטונות יוגוסלביה לגרש את יושב-ראש התאחדות הסטודנטים בישראל אשר הגיע לשם, על-פי הזמנה, להשתתף בכנס עולמי של סטודנטים למען האו"ם וזכה ליחס מחפיר וקשה מצד שלטונות יוגוסלביה? מה עשה משרד החוץ בנדון?

שר-החוץ א. אבן:

מר דב ינאי, יושב-ראש התאחדות הסטודנטים הישראליים, הוזמן לוועידת ארגון הסטודנטים למען האו"ם, אשר התקיימה בזאגרב שביוגוסלביה בדצמבר 1968. בתשובה לפנייתו למרכז הארגון בזנבה, נאמר לו שיקבל את אשרת הכניסה ליוגוסלביה בשדה-התעופה בבלגראד, אך בהגיעו לבלגראד סירבו פקדי ביקורת הגבולות להעניק לו את האשרה, ומר ינאי נאלץ לחזור ומנעה ממנו האפשרות להשתתף בכנס שאליו הוזמן.

העובדה, ששלטונות יוגוסלביה מנעו מהנציג הישראלי את ההשתתפות בוועידה בין-לאומית, מה גם שהיתה זאת ועידה של ארגון למען האו"ם, יכולה לשמש כהדגמה לרמת האובייקטיביות שלה ולהתחשבות המעטה מצד ממשלתה בעניין שיתוף-הפעולה הבין-לאומי למען השלום.

יש להניח שפקדי ביקורת הגבולות ביוגוסלביה מוסמכים להעניק אשרות כניסה גם לישראלים המגיעים לגבול ללא אשרות, והסירוב, שאזרחי ישראלי נתקל בו, מפנין את אפלייתו על-ידי שלטונות יוגוסלביה. יחד עם זאת לא התחייבו שלטונות יוגוסלביה להעניק אשרות לזרים המגיעים לגבולות ארצם בלי אשרות, ולכן לא ראה משרד החוץ אפשרות של מתאה במקרה זה. כן לא ראה אפשרות להעלות עניין זה בפורום בין-לאומי.

שר-החוץ א. אבן:

אין אנו קונים זמן שידור בתחנות הטלוויזיה כאשר אין שום צורך בכך. כל ההופעות, והן רבות, הן ללא תשלום. בכל התכניות בעלות התהודה ההמונית מוזמנים אנו להשמיע את דברנו לעתים קרובות ביותר. ההזמנות המוצעות לכמה מאישי המדינה הן מרובות יותר מכפי שאפשר לנצלן.

במסגרת זו מציגות התחנות סרטים דוקומנטריים עלילתיים, שנושאייהם קשורים במישרין או בעקיפין בישראל. גם כאן אין צורך בתשלום - ההתעניינות במציאות הישראלית ובהשקפות ישראליות היא כה רבה, שאין תחנה טלוויזייתית ברחבי העולם החפשי שישראל מנעה מלהציג בה את השקפותיה.

להופעת אנשים ישראלים, נציגים רשמיים, סופ-רים ועיתונאים ישראלים, מוקצב מקום בולט, לעומת אורחים מארצות אחרות. הנציגויות שלנו פעילות וע-רות לכל הזדמנות לנצל מכשיר חשוב זה לצרכי הסברה. ממשלות זרות אינן קונות זמן בטלוויזיה בחוץ-לארץ, והשאילתה מעידה על אי-הבנת הנושא.

17. דברי שר החוץ על התקשחות העמדה המצרית

חברי הכנסת י. תמיר שאל את שר החוץ ביום כ"ו בכסלו תשכ"ט (17 בדצמבר 1968):

שר החוץ נאם בלונדון שלשום, ובין היתר הכריז ש"עמדתה של מצרים מתקשחת והולכת בהתמדה".

בקשר לגילוי זה יואיל נא כבוד השר להשיבני:

1. מה משמעותה של התקשחות העמדה המצרית לאור העובדה שנשיא מצרים מודיע כל העת שהוא דבק בהחלטות של "שלושה הלאומים" שנתקבלו בוועידת הפיסגה של מדינות ערב בחרטום?
2. מתי הוברד לשר החוץ שמדיניות מצרים "מתקשחת והולכת בהתמדה"?
3. מה הם הלקחים שכבוד השר מסיק ממצב דברים זה?

שר-החוץ א. אבן:

- 1-2. עוד בסוף השנה שעברה צפיתי בסימנים ברורים להתקשחות עמדת מצרים. ההתקשחות התבטאה, בין השאר, בתגובות המצריות על שליחות יארינג, מחד גיסא, ובתמיכה מעשית פעילה בארגוני החבלה בשטח המדיני, החמרי והצבאי, מאידך גיסא.
3. הלקח הוא שעלינו לעמוד על פתרון של חוזה שלום מוסכם בין שני הצדדים, שיושג על-ידי משא-ומתן ביניהם.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחברי הכנסת תמיר.

יוסף תמיר (גח"ל):

היום פירסמו עיתונינו את הראיון של עורכי ה"טיים" עם נשיא מצרים. האם שר החוץ רואה שינוי בעמדה מצד נשיא מצרים לאור פירסום זה?

שר-החוץ א. אבן:

אבקש לנצל הזדמנות קרובה להשמיע את תגובתי על אותו הנאום. ביתניים, בתשובה לשאילתה של חבר

20. מעולת נציגי משרד החוץ נגד האנטישמיות בפולין

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום ב' בטבת תשכ"ט (23 בדצמבר 1968):

בעקבות הידיעות בעתונות על מאסרו של סטודנט יהודי בפולין, ולאור האנטישמיות ההולכת וגוברת במדינה זו, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה עושה משרד החוץ כדי להביא לידיעת העולם התפשי את האנטישמיות הפרועה השוררת בפולין?
2. מה האמצעים שנוקט משרד החוץ כדי להביא לידי גינוי פולין בוועדות האו"ם לשמירה על זכויות האדם ולהגנה מפני אפליה?

שר-החוץ א. אבן:

1. רצוני להסב את תשומת-לבו של השואל לתשובה שהשיבותי ביום 17 בדצמבר 1968 על השאלתה של חבר-הכנסת דניאל לוי, ובה הדגשתי כי ממשלת ישראל ערה ביותר לתופעה החמורה של האנטישמיות ההולכת וגוברת בארצות אחרות במזרח אירופה ובעיקר בפולין. הממשלה ממשיכה במאמציה לגייס את דעת הקהל הבינ-לאומית למאבק נגד תופעה זו בפולין. המנסה לנצל את האנטישמיות למטרות פוליטיות. הממשלה מקיימת מגעים קבועים בנושא זה עם ממשלות ידידותיות ועם האיירגונים היהודיים בעולם.

2. במושב האחרון של עצרת או"ם הוקיעה נציג-תנו בוועדת העצרת לעניינים חברתיים והומאניטריים את התעוררות האנטישמיות בברית-המועצות ובפולין. התבטאותנו הביאה גם נציגי מדינות אחרות להתייחס בשלילה להתעוררות האנטישמיות בארצות הנוכרות. גם בגופי או"ם אחרים, ובפרט בוועדה לזכויות האדם, בתת-הוועדה שלה למניעת אפליה ולהגנה על מיעוטי-טים, וכן בוועדה הבינ-לאומית לזכויות האדם שהתקיימה מאשתקד בטהראן, העלו נציגי ישראל את הבעיה הזאת בכל חומרתה.

21. ידיעה על דברי פקיד בכיר במשרד החוץ על מעמד ירושלים

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום ב' בטבת תשכ"ט (23 בדצמבר 1968):

ידיעה בעתון האנגלי "אובורוו", מיום 15 בדצמבר 1968, מוסרת מפי פקיד בכיר במשרד החוץ הישראלי כי "מעמד ירושלים עדיין פתוח למשא-ומתן".

לאור ידיעה זו, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן, האם הדבר תואם את החלטות הממשלה בנושא?
3. אם לא, על-ידי מי הוסמך אותו פקיד בכיר להצהיר הצהרה זו?
4. מה נעשה - אם בכלל - על-ידי משרד החוץ כדי להזים פירסום זה?
5. מה האמצעים שנוקט משרד החוץ כדי למנוע פירסומים כאלה בעתיד?

שר-החוץ א. אבן:

ידיעה חסרת שחר. אחת מסוכנויות הידיעות הפיצה את הסיפור, אך הפיצה גם מיד את ההכחשה הנמרצת של דובר משרד החוץ. למען הסדר, גם היום הסיפור, ובכתב, על-ידי מי שישב ראש באותה פגישה שכביכול נאמרו בה הדברים.

22. ידיעה על עמדת ישראל בעניין החזרת פליטים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר החוץ ביום ב' בטבת תשכ"ט (23 בדצמבר 1968):

יואיל נא כבוד השר להשיבני:

1. מה האמת בידיעות שישראל מוכנה להחזיר 100,000 פליטים פלשתינאים לישראל וכי הודיעה זאת לדר' גונאר יארינג?

2. מה האמת שארצות-הברית תתמוך בהקמת מדינה עצמאית בגדה המערבית של הירדן?

3. מה האמת ששר החוץ הציג "תכנית 8 נקודות" לדר' יארינג ובתוכה "תכנית אלון"?

שר-החוץ א. אבן:

אין אף קודטוב של אמת בשום שמועה משלוש השמועות הנ"ל.

23-25. שיחותיו של שר החוץ עם מנהיגי בריטניה

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום ב' בטבת תשכ"ט (23 בדצמבר 1968):

לפני צאתו לביקור בבריטניה, אמר שר החוץ שמנהיגי בריטניה הנבירו התעניינותם במזרח התיכון ולאחרונה אף הביעו דאגה לגורלה של ירדן.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. מהי עמדתה המוצהרת של בריטניה לגבי המזרח התיכון, כפי שהובעה על-ידי מנהיגיה בשיחותיהם עם האחרונות עם שר החוץ?

2. האם הציגו מנהיגי בריטניה פתרון ספציפי לגבי הסכסוך עם ירדן, מחוץ לפתרון כוללני עם שאר מדינות האיזור?

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום כ"ח באדר תשכ"ט (18 במאריס 1969):

בביקורו האחרון בבריטניה נפגש כבוד השר עם מר וילסון. בעתונות פורסמו ידיעות, לפיהן אמר מר וילסון ששני הצדדים באיזור חייבים להראות התאפקות ולהסכים לווייתורים למען אינטרסים לטווח ארוך של השכנת שלום באיזור.

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. האם נכונות הידיעות הנ"ל?
2. האם שוחח מר וילסון עם כבוד השר על אודות ויתורים הדדיים, ואילו הם הווייתורים שמדבר עליהם מר וילסון?
3. מה עמדת ראש ממשלת בריטניה בקשר לפתרון כפי באיזור?

לא היתה תגובה עניינית ממצרים לשאלות אלה, אלא רק התייחסות סתמית להחלטת מועצת הבטחון מ' 22 בנובמבר 1967. כמה פעמים העבירה מצרים ליארינג שאלות עקרות, ששיקפו נאמנה את הרצון המצרי להערים מכשולים בפני כל התקדמות תכליתית במסגרת שליחות השגריר יארינג.

התשובות שניסחה ממשלת מצרים לד"ר יארינג בראשית אפריל 1969 היו קיצוניות ונוקשות ולא שיקפו שום רצון להגשים את קריאת מועצת הבטחון לכינון שלום עם ישראל שיושתת על הסכם.

28. נוהל של קבלת עובדים במשרד החוץ

חבר הכנסת א. ורדיגר שאל את שר החוץ ביום ב' בטבת תשכ"ט (23 בדצמבר 1968):

דובר משרד החוץ פירסם אתמול הודעה שלפיה משתמע כי ישנם קריטריונים מיוחדים לבחירת עובדי המשרד המשרתים בחוץ-לארץ, או קבלת אנשים מחוץ למשרד והפיכתם לנציגי ישראל במדינות העולם.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. מה הם הקריטריונים הנ"ל?
2. מהי ועל-ידי מי נקבעו?

3. מי מקפיד על קבלת עובדים לפי הקריטריונים הנ"ל?

שר החוץ א. אבן:

1. מועמדים המבקשים להצטרף לשירות החוץ חייבים לעמוד במכרז לצוערים הנערך בדרך כלל אחת לשנה. במכרז זה קובעים הכישורים האישיים של המועמד. שיטה זו היא הדרך הטובה ביותר להבטיח סלקטיביות מרובה ויעילה לבחירת אנשי שירות החוץ. המכרז נערך על-ידי נציבות שירות המדינה, המשתפת את משרד החוץ בעריכת השאלות ובוועדת הבחונים.

עם זאת מוכן המשרד, במסגרת האפשרויות שברשותו, לשקול עקרונית מדי פעם מועמדות של איש פלוני או אלמוני, הנראה כמתאים והמוצע בין במישרים על-ידי המעוניין בין על-ידי משרדי ממשלה ומוסד דות ציבוריים. בסוג זה נכללים עובדים הנמצאים כשירים למלא תפקידים הדורשים התמחות מיוחדת, כגון נספחים לענייני כלכלה, תרבות, עבודה, הסברה, עתונות וחקלאות. מינויים אלו כפופים לאישורה של ועדת בחירה מיוחדת מטעם נציבות שירות המדינה, והם כאמור לתפקיד מוגדר ולפרק-זמן קצוב, כאשר האיש מועסק על בסיס של חוזה עבודה מיוחד.

במקרים שהנהלת משרד החוץ מתקשה למצוא בקרב עובדי המשרד מועמדים לתפקידים של ראשי נציגויות, היא מוכנה לקבל מועמדים גם מבין אלו שאינם עובדי המשרד. מועמד הנמצא מתאים מומלץ על-ידי שר החוץ לפני הממשלה, שהיא הגוף המוסמך לאישור מינויים אלו, שגם הם לתפקיד מוגדר ולפרק-זמן קצוב.

2. נוהל המכרז לצוערים במשרד החוץ הונהג לראשונה בשנת 1953 בשיתוף עם נציבות שירות המדינה (נציבות המנגנון דאז).

חבר הכנסת ד. ארזי שאל את שר החוץ ביום א' בניסן תשכ"ט (20 במארס 1969):

אבקש את כבוד השר להשיבני:

מהי עמדתה של הממשלה הבריטית לגבי המצב באזורנו ודרכי הפתרון של הסכסוך הישראלי-ערבי בשעה זו, כפי שזה השתקף בשירות שקיים כבוד השר לאחרונה עם מדינאים בלונדון?

שר החוץ א. אבן:

עמדתה המוצהרת של בריטניה לגבי המזרח התיכון (כפי שבאה לידי ביטוי לא רק בשירותי האחרונות עם מנהיגיה בלונדון אלא בהודמנויות שונות לפני שירותי ואחריהן) היא תמיכה פעילה בפתרון הסכסוך במזרח התיכון על יסוד החלטת מועצת הבטחון מיום 22 בנובמבר 1967, אשר גוססה ושושכנה על-ידי נציגה באו"ם. החלטה זו רואים הבריטים כמיקשה אחת שאינה מתבצעת מעצמה אלא משמשת יסוד להשגת הסדר צדק ובר-קיימא על-ידי הסכם בין הצדדים לסכסוך, בעזרתו של ד"ר יארינג. לפי גירסה זו, אין מתבקשת תזוזה מקווי הפסקת האש שלא במסגרת של הסכם המכוון את השלום. בכל הגדרה של המדיניות הבריטית, שמשמיעים באזינו לאחרונה, מובטח לטת בין השאר המטרה של שמידת בטחון קיומה של ישראל.

שאלה 2 בשאלתה של חבר הכנסת לוי - התשובה שלילית.

26-27. חילופי שאלות בין ישראל למצרים באמצעות השגריר יארינג

חבר הכנסת נ. פלד שאל את שר החוץ ביום ב' בטבת תשכ"ט (23 בדצמבר 1968):

הריני מתכבד לשאול:

האם הישיבה מצרים, במסגרת פנייתה החוזרת של ישראל באמצעות השגריר יארינג, על שאלותיו של שר החוץ, שהוגשו מחדש בפגישת שר החוץ עם השגריר יארינג בקפריסין, ואם כן - מה היתה התשובה?

חבר הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

א. הנוכחה הידיעה כי לאחרונה הציג כבוד שר החוץ שאלות לממשלת מצרים באמצעות השגריר יארינג?

ב. אם כן, אילו שאלות הוצגו?

ג. מה היתה תשובת ממשלת מצרים לשאלות הללו?

ד. האם הוצגו על-ידי מצרים שאלות לממשלת ישראל, באמצעות השגריר יארינג?

ה. אם כן, אילו שאלות הוצגו?

ו. מה היתה תשובת ממשלת ישראל?

שר החוץ א. אבן:

במגע עם השגריר יארינג העליתי, בין היתר, שאלות שמטרתן היתה לקבל מושג על עמדת מצרים לגבי מהות השלום שצריך לשרוד באזורנו.

31. עמדתה של יוגוסלביה כלפי ישראל

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

לאחרונה, עם גבור המתחות בין יוגוסלביה לבריט-המועצות, נפוצו ידיעות, לפיהן חלה התקרבות מסוימת בין יוגוסלביה לישראל.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

- א. האם חל שינוי בעמדת יוגוסלביה כלפי ישראל?
- ב. האם לאחרונה ניהלו נציגי ישראל שיחות עם נציגי יוגוסלביה?
- ג. אם כן, מתי ומה היו תוצאות השיחות?

שר-החוץ א. אבן:

בעמדתה של ממשלת יוגוסלביה כלפי ישראל לא חל שינוי. נציגי ישראל לא ניהלו בזמן האחרון כל שיחות עם נציגי יוגוסלביה, פרט לשיחה שניהלתי אני עם נציגי יוגוסלביה באו"ם לפי יזמתו.

32. עמדתה של רומניה לגבי הסכסוך**במזרח התיכון**

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

- א. מה הן תוצאות השיחות שניהל מנהל משרד החוץ ברומניה?
- ב. מה עמדתה המוצהרת של רומניה לגבי הסכסוך במזרח התיכון?

שר-החוץ א. אבן:

א. המנהל הכללי של משרד החוץ ביקר ברומניה ביקור רשמי כאורח הממשלה הרומנית ושר החוץ בפועל, מר מקובסקו.

כפי שנמסר בהודעה הרשמית שפורסמה מטעם צירותנו בבוקרשט ביום 17 בדצמבר 1968, דונו בשיחות המנהל הכללי עם האישים הרומניים, שעמהם נפגש, "בעיות בתחום היחסים הדו-צדדיים אשר בשטח המדיני, הכלכלי והתרבותי. כן נסקר המצב הבין-לאומי בכללותו, ההתפתחויות באיזור הים התיכון והמזרח התיכון בפרט. שני הצדדים היו תמימי-דעים, כי יש לתמוך ולזוז את התהליכים והמאמצים לכינון שלום בר-קיימא בין ישראל למדינות ערב. מגמה זו יש לקדם בדרכים הנאותות, לרבות שליחות יארינג".

ב. ממשלת הרפובליקה הסוציאליסטית הרומנית מוסיפה לדבוק בעקרונות המדיניות שקבעה לעצמה מאז פרוץ מלחמת ששת הימים. היא משוכנעת כי על הצדדים להגיע לידי הסכם ביניהם בדרכי שלום, במסגרת העקרונות של החלטת מועצת הבטחון מיום 22 בנובמבר 1967. שיחה ברוח זו נתקיימה בחדש אפריל שנה זו בין הנושא צ'אושקו לבין הציר הישראלי אליעזר דורון. אני מייחס חשיבות מרובה לטיפול יחסי ידירות והבנה עם רומניה, ומאמצי משרד החוץ בכיוון זה לא היו לשווא.

3. סגן המנהל הכללי במשרד החוץ ממונה על ביצוע הנהלים הנ"ל.

29. יזמה ישראלית לביטול האמברגו על ה"מיראזים"

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

- א. האם קיימת יזמה ישראלית חדשה לביטול האמברגו על המיראזים?
- ב. מה עלה בגורלם של המיראזים השייכים לישראל?

שר-החוץ א. אבן:

א. חבר-הכנסת לוי חיבר שאילתה זו לפני הטלת אמברגו כללי וכולל מטעם ממשלת צרפת על כל סוגי ציוד צבאי לישראל. לפני נקיטת צעד זה על-ידי צרפת עשתה ישראל צעדים שונים בדרכים המקובלות, על מנת לבדוק את האפשרות של ביטול האמברגו החלקי שהיה קיים אז. התוצאות היו שליליות.

אשר להחלטת האמברגו הכללי, זכורה לחבר-הכנסת לוי הודעת משרד החוץ עם פירסום ההחלטה, הודעת ראש הממשלה בכנסת והודעותי שלי בדון. יתר על כן, כפי שכבר פורסם על-ידי משרד החוץ, שיגרה ממשלת ישראל ביום 20 בינואר 1969 איגרת לממשלת צרפת, המפרטת את טיעונה של ממשלת ישראל נגד החלטה שרירותית זו של ממשלת צרפת ונגד הטיעונים וההסברים שניתנו להצדקתה על-ידי גורמים מוסמכים בצרפת.

ב. המיראזים אשר ייצורם הסתיים נמצאים בצרפת ומוחזקים בה ואין אפשרות מחמת האמברגו להטיסם ארצה.

משרד החוץ יוסיף לתבוע מממשלת צרפת את הגשמת החוזים שחתמה עם ישראל.

30. הצעת שר החוץ לכינון "קהיליה" שתכלול את ישראל וירדן

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

בעתון "אובזרוור" התפרסם ראיון עם כבוד שר החוץ, לפיו קורא כבוד השר לירדן לכינון "קהיליה" עם ישראל.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

- א. הנכונה הידיעה הנ"ל?
- ב. אם כן, מה פרטי הצעתו של כבוד השר בקשר להקמת "קהיליה" זו?

שר-החוץ א. אבן:

א. כן.
ב. פרטי הצעתי כלולים בנאומו בעצרת האו"ם ביום 8 באוקטובר 1968, המביע את מדיניותה של ממשלת ישראל.

הצענו את דגם הגבול הפתוח, הקיים בין מדינות ריבוניות של הקהיליה האירופית.

2. אילו מהזכויות הדיפלומטיות הרגילות מוענקות לנציגויות אלו?

3. מהו תחום הפעילויות המותר לקונסוליות אלו?

שר-החוץ א. אבן:

1. הן מקיימות מגע עם משרד החוץ ועם השלטון המקומי, הן על-ידי חליפת איגרות ומכתבים, והן על-ידי פגישות במשרדים.

2. מוענקות להן זכויות-יתר מסוימות בענייני מכס ומסים.

3. הן מבצעות פעולות קונסולריות מקובלות. דנתי בנושא זה בהרחבה מעל במת הכנסת ב-6 במאי, בשעת הדיון על חוק החסינויות הדיפלומטיות והקונסולריות.

36. פגישת שר החוץ עם מנהיגים של ערביי ארץ ישראל

חברת-הכנסת ט. סנהדראי שאלה את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

במהדורת החדשות של השעה 19.00 ביום חמישי, 19 בדצמבר 1968, נמסר ששר החוץ אמר כי "כל המנהיגים הפלשתינאים, שאתם נפגש, דחו את הרעיון להקמת מדינה פלשתינאית נפרדת שבירתה ירושלים המזרחית".

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

- א. האם נפגש שר החוץ עם מנהיגים פלשתינאים?
- ב. מה היתה הצעת שר החוץ למנהיגים אלה?
- ג. האם על דעת הממשלה הוצעה ההצעה?
- ד. כיצד נימקו המנהיגים הללו את התנגדותם להצעה?
- ה. האם אכן הוגשה הצעה שירושלים המזרחית תיהפך לבירת מדינה אחרת?

שר-החוץ א. אבן:

לשאלה א: התשובה חיובית.

לשאלות ב, ג, ד: הצעתי לאישים אלה להפעיל השפעתם בעולם הערבי כדי לקדם משא-ומתן על שלום קבע. שמעתי דעותיהם ורחשי לבם של אותם אישים בעניין פתרון בעיות האזור וסיכויי כינון השלום. לשאלה ה: התשובה שלילית. רובם הגדול של האישים הפלשתינאים, שחברי ואני שוחחנו אתם, גורסים פתרון המבוסס על רציפות המגע ואחדות הייעוד של ערביי ארץ-ישראל משני עברי הירדן. לא נתקלתי אף לא בערבי אחד הסבור כי נהר הירדן חוצה בין שני עמים בעלי זהויות נפרדות.

הממשלה פועלת על-פי החלטת הכנסת, הקוראת למשא-ומתן וכריתת שלום עם מדינות ערב הריבוניות.

37. שיחותיו של שר החוץ עם מנהיגים ערביים בארץ ישראל

חברת-הכנסת מ. ה. שטרן שאלה את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

לפני ימים מספר הודיע כבוד השר שכל המנהיגים הפלשתינאים הערביים, שאליהם פנה כבוד השר, סירבו לדון בהקמת רשות פלשתינאית ערבית מנותקת מירדן.

33-34. עמדת ישראל בעניין שיגור ועדה לחקירת המצב בשטחים המוחזקים

חברת-הכנסת ש. תמיר שאלה את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

לאור החלטת עצרת האו"ם בדבר שיגור משלחת לחקר מצב זכויות האדם של התושבים הערביים בשטח-חיס, והחזרת התושבים הערביים שברחו מן השטחים, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נשלחה תגובה ישראלית רשמית להצעות אלו?
2. אם כן, מהו הנוסח המדוייק של התגובה הישראלית?

חברת-הכנסת נ. מלד שאלה את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

בקשר להחלטת העצרת הכללית בדבר מינוי ועדה של שלושה, שתחקור את יחסה של ישראל כלפי תושבי השטחים המוחזקים, הריני מתכבד לשאול:

אילו עמדה נקטה משלחת ישראל באו"ם כלפי ההחלטה הנ"ל?

שר-החוץ א. אבן:

גם לפני שקיבלה עצרת או"ם את ההמלצה בדבר שיגור ועדה לבדיקת המצב בשטחים המוחזקים, וגם לאחר קבלתה, הודענו רשמית מעל במת האו"ם כי הצעה כזאת פסולה מעיקרה, באשר היא מתעלמת מגורל יהודי ערב, ומפני שהיא מסתמכת על החלטת ועידת טהראן, מחודש אפריל 1968, אשר הוציאה משפט קדום ומסולף על המצב השורר בשטחים אלה. גם הבהרנו כי לא נקבל חקירה מסוג זה כל עוד לא תהיה החקירה מלווה טיפול האו"ם בגורל היהודים באר-צות ערב. אחרי העצרת חזרנו על עמדה זו באוני המדי-נות שנתבקשו, או העשויות להתבקש, לכהן בוועדה המוצעת, והזכרנו להן שהמלצת העצרת נתקבלה בקולותיהן של פחות ממחצית חברות או"ם, קבוצה שכללה ברובה הגדול רק מדינות ערביות ומדינות התומכות בהן בקביעות מתוך משוא-פנים.

רצוני לחזור ולהודיע שעמדת הממשלה בסוגיה זו לא השתנתה. הריגתם הנפשעת של אחינו בעיראק מחייבת שמשפחת העמים תדע להשיב בעצמה על השאלה אם חקירת השמידה על זכויות האדם באזורנו דרושה אצלנו או אצל המדינות הערביות, המתנכלות לחיי היהודים היושבים בתוכן על לא עוול בכפם.

35. נציגויות קונסולריות בירושלים, שאינן מכירות בריבונות הישראלית על עיר-הבירה

חברת-הכנסת ש. תמיר שאלה את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

שמונה מדינות, המקיימות נציגויות קונסולריות בבירה, אינן מכירות בריבונות הישראלית על ירושלים.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מהי צורת הקשר המקוימת בין משרדי הממשלה השונים לבין הנציגויות הקונסולריות הללו?

39. עמדת ישראל בעניין חידוש היחסים הדיפלומטיים בין ארצות-הברית ומצרים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

נוכח חילוקי-הדעות בין שרים לגבי חידוש יחסי ארצות-הברית עם מצרים, הנני מבקש לדעת: אילו הנחיות ניתנו לנציגי ישראל בארצות-הברית לגבי ניהול ההסברה הישראלית בארצות-הברית בשאלה הנ"ל?

שר-החוץ א. אבן:

חידוש היחסים הדיפלומטיים בין ארצות-הברית ומצרים אינו נושא ל"הסברה ישראלית", וההנחיות שניתנו בשאלה זו לנציגי ישראל בארצות-הברית אינן נושא להתבטאות של שר החוץ מעל במת הכנסת.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):

אם אין זכרוני מטעני, היה זה לפני חצי שנה, התעוררה השאלתה הזאת בקשר לדעה שנופצה בישראל, כי התבטאות מסוימת של שר הבטחון על נושא זה הפריעה למאמצי ההסברה של ישראל. האם יש בזה ממש כלשהו?

שר-החוץ א. אבן:

אם חבר הכנסת הנכבד ינסח את השאלתה, אשמח לענות עליה. אינני רואה אפשרות לענות ולומר מה הן ההוראות שניתנו לנציגי ישראל בכירות העולם, שהרי נציגי ישראל בכירות העולם אין להם נציגות פרלמנטרית.

40. שידורי תועבה ברדיו מוסקבה

נגד ישראל

חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמזלינו שאלה את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

בעתונות פורסם שהעתון "ג'ואיש כרוניקל" פירסם שידורי "שלום וקידמה" שידור ממוסקבה, בשפה האנגלית, שידור המיועד למערב אפריקה, ובו נאמר שישראל הזמינה רופאים ממערב גרמניה, שביצעו נסיונות עיקור בקרבנותיו של הימלר, לעקד גברים בגדה המערבית של הירדן במגמה לצמצם את הילודה בקרב הערבים.

נוכח דברי תועבה אלה, המשוחרים על-ידי מוסקבה, ושנגממתם השטנית היא להסית נגד מדינת ישראל את עמי אפריקה תוך שימוש בשקרים, כזבים, דברי שיטה וזדון שרוח אנטישמיות נודפת מהם, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם היתה תגובה מצד משלחת ישראל באו"ם על השידור הזדוני הזה?
2. אילו אמצעים ינקוט משרד החוץ על מנת להו-קיע בפני מוסדות או"ם ודעת-הקהל בעולם הנאור את השידורים הזדוניים האלה ואת האחראים להם?

שר-החוץ א. אבן:

השקר גס כליכך שלא נראית לנו הצדקה לתת לו תהודה על-ידי טיפול בו.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם ממשך השר בפניותיו אל מנהיגים ערביים באותו נושא?
2. לפי מה נקבע מי הם "מנהיגים פלשתינאים"?

שר-החוץ א. אבן:

1. לא הייתי מדבר על מגעים אלה, מבחינתי אני, במושגים של "המשך" או "התחלה". כאשר מתעורר הצורך, וכאשר צורך זה מחייב את השתתפותו, הריני מקיים מגעים כאלה.

2. אותם אישים, שעממם קיימתי שיחות, מקובלים על אוכלוסייתם הם כשייכים לרובד ההנהגתי של אוכלוסייה זו.

38. מסע הסברה ישראלי בארצות-הברית

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 24 בדצמבר 1968, נמסר כי ישראל עומדת לפתוח במסע הסברה נרחב בקרב דעת-הקהל בארצות-הברית, אישיה וביחוד בקרב המימשל הריפובליקני החדש, בדבר עמדתה לפתרון הסכסוך במזרח התיכון. הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. באמצעות מי יתנהל מסע הסברה זה?
3. אם הידיעה נכונה - מה הן ההנחיות שניתנו או שיינתנו למנהלי מסע ההסברה הנ"ל לגבי עמדת ישראל בשאלות הצריכות לעניין?

שר-החוץ א. אבן:

הידיעה אינה מדויקת. מסע הסברה בארצות-הברית, כבמדינות אחרות בעולם, מתקיים על-ידי נציגי ישראל בכל ימות השנה. חילופי המימשל בארצות-הברית חייבו כמובן היערכות הסברתית מחודשת ומאמץ מיוחד להסברת עמדתנו בחוגי המימשל החדש. הסברה זו לא היתה טעונה הנחיות נוספות על אלה הנמצאות בידי שירותנו בושינגטון והעולות בקנה אחד עם מדיניות ממשלת ישראל.

בזמן ביקורי האחרון בארצות-הברית ניתנה לי אפשרות להסביר את עמדתנו בחוגי המימשל ובקרב המוני צופים ומקשיבים מעל גלי הרדיו והטלוויזיה.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):

כבוד השר, האם נכונות השמועות שמאמצי הסברה אלה נתקלים לאחרונה בהתנגדות נמרצת מצד המימשל של הנשיא ניקסון, ואני מתייחס בעיקר לידיעה שהיתה בגליון האחרון של "טיים", שלפיה שר החוץ האמריקני הפסיק באמצע שיחה עם שליחי מועדון הנשיאים היהודיים על רקע זה?

שר-החוץ א. אבן:

לא השתתפתי בשיחה, אולם יש לי רושם ברור ומובהק, כי ממשלת ארצות-הברית מקדמת בברכה כל מאמץ מצדנו להבהיר במפורש את עמדתנו. לי ניתנו הזדמנויות רבות להסביר את עמדתנו ללא הפרעות.

חוברת כ"ה, ישיבה שצ"ט
— שאלות ותשובות (אבן, י. תמיר, סנהדראי, ש. תמיר) —

בקהיר ובמוסקבה, הודעה משותפת של שר החוץ הסובייטי, טי, מר גרומיק, ונשיא מצרים, נאצר, לסיכום שיחותיהם שנמשכו ארבעה ימים.

אודה לכבוד השר אם ישיבני :

א. האם קבע שר החוץ הבדלים כל-שהם בין הודעה זו להודעות קודמות ו/או להצהרות סובייטיות מאז מלחמת ששת הימים?

ב. אם כן, אילו הבדלים?

ג. מהי תשובת ישראל להודעה זו על כל דרישותיה?

שר-החוץ א. אבן :

לשאלות א' ו-ב': אין הבדלים מהותיים בין עמדת ברית-המועצות כפי שהתבטאה בהודעה המשותפת המצרית-סובייטית שפורסמה בתום ביקור גרומיק בקהיר, לבין הודעות סובייטיות קודמות באותו נושא, לשאלה ג': אני מסב תשומת-לבה של חברת-

הכנסת סנהדראי לתגובתי ולהודעה שפורסמה לאחר ביקור גרומיק, ובה נאמר: "בהודעה יש חזרה מילולית על טענות והצעות שהועלו על-ידי מצרים וברית-המועצות בעבר. אין בהודעה שום תזוזה במחשבה ובניסוח. ההודעה נעדרה כל אימור בדבר הצורך בכינון שלום של קבע, בגבולות בטוחים ומוסכמים ובביטול מצב הלוחמה והאיבה. הודעה לנסיגת ישראל מהשטחים מנוקת מכל הקשר ומסגרת של שלום וכינון גבולות בטוחים. יש בהודעה גילוי של שמרנות מחשבתית, מילולית ומדינית. על-ידי הודעות זו עם התוקפנות המצרית בעבר ועם הסירוב לעשות שלום מעלה ברית-המועצות תרומה להנצחת הקפאון ולהכשלת המאמצים לשלום. האימור של יארינג בהודעה מהווה סילוף כאילו יש בהחלטת מועצת הבטחון דברים על תוקפנות ישראלית או על נסיגה מוחלטת מכל השטחים. נכונות הודעה זו חוזרת ישראל ומדגישה את נכונותה להגיע לידי חוזה שלום עם כל אחת ממדינות ערב ולסייע בידי שליח האו"ם גונאר יארינג במאמציו להביא את הצדדים למשא-ומתן ולשלום."

44. סיוע הומאניטרי של ישראל לביאפרה

חברת-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969) :

ידיעות מדאיגות על מצב האוכלוסיה בביאפרה נמסרו על-ידי צוות רפואי ישראלי שחזר לאחר מילוי שליחות הומאניטרית במקום. לפי כתבה בעתון "מעריב", מיום 25 בדצמבר 1968, מוסרים אנשי הצוות כי הפסקת משלוחי המזון לביאפרה אף ליום אחד עלולה להמיט שואה על האוכלוסיה, בגלל העדר כל מקורות אספקה עצמיים.

לאור היחס המיוחד של דעת-הקהל בארץ בשאלה זו, אשר באה לידי ביטוי בקיומן של תנועות ציבוריות לעזרה לנפגעי מלחמת האזרחים בניגריה ואף בדיונים דחופים בכנסת, אבקש את כבוד השר להשיבני :

מה האמצעים המיוחדים שנוקטת ממשלת ישראל כדי להגדיל עתה את העזרה הרפואית והחמרית לבני ביאפרה הסובלים?

שר-החוץ א. אבן :

ישראל סייעה בעבר להקלת מצוקת הרעב בביאפרה ושיגרה משלוחי מזון, פרוטאינים מרוכזים וסיוע רפואי

מאיך גיסא, רשמנו את העניין לפנינו לשימוש במסגרת נאותה אם וכאשר תהיה הזדמנות לכך.

41. אזהרת מילובאן ג'ילאס מפני "דוקטרינת הכיבוש" של ברית-המועצות

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר החוץ ביום י' בטבת תשכ"ט (27 בדצמבר 1968) :

מר מילובאן ג'ילאס, מי שהיה סגנו של נשיא יוגוסלביה, פירסם אתמול אזהרה מפני "דוקטרינת הכיבוש" של ברית-המועצות "המאיימת על ישראל ויוגוסלביה".

בקשר להעלאת נושא זה על-ידי קומוניסט מובהק, מומחה לבעיות המשטר הסובייטי ומגמותיו, אבקש את כבוד השר להשיבני :

1. האם ידועה לראש הממשלה גירסתו של מר ג'ילאס?

2. אם כן — הנתנה הממשלה דעתה לאזהרתו?

3. אם כן — מה פעלה הממשלה?

שר-החוץ א. אבן :

1. מכתבו של מר ג'ילאס, שפורסם בגליון ינואר של "רדרס דייג'סט", ושאליו מתייחס כנראה חברת-הכנסת תמיר, מוכר לנו.

2-3. ממשלת ישראל לא היתה זקוקה לאזהרה זאת כדי לדעת כי מדיניות ברית-המועצות באיזור הים התיכון מחייבת עירנות משותפת של מדינות האיזור.

42. מטרת ביקורו של שר החוץ הסובייטי בקהיר

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר החוץ ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969) :

לרגל ביקור שר החוץ הסובייטי בקהיר, השמוע עות שנפוצו על סיבת הביקור וההודעה המשותפת שפורסמה כתום ארבעת ימי ביקור זה, אבקש את כבוד השר להשיבני :

1. לפי האינפורמציה שבד הממשלה, האם הידיעה שמר גרומיק בא לקהיר כדי לגרום לכפיית פתרון באי-זור — נכונה?

2. אם כן — מה ידוע בנידון?

שר-החוץ א. אבן :

לפי מיטב ידיעתנו, בא השר גרומיק לקהיר על מנת לנסות ולתאם מדיניות משותפת עם מצרים, לקראת שינוי הממשל בארצות-הברית. ברית-המועצות ומצרים מעוניינות בנסיגתו מן השטחים ללא הסכם על שלום-אמת ובר-קיימא, וללא משא-ומתן על קביעת גבולות מוסכמים. בדור שמהלך כזה אינו בגדר פתרון, אינו מתיישב עם מגילת האו"ם או החלטת מועצת הבטחון מן ה-22 בנובמבר 1967, וכבר הצהרנו פעמים רבות כי הסדר בעיות האיזור ייכון רק על-יפי הסכם בין הצדדים.

43. תגובת ישראל על ההודעה המשותפת המצרית-סובייטית

חברת-הכנסת ט. סנהדראי שאלה את שר החוץ ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969) :

ביום ג' בטבת תשכ"ט פורסמה בעת ובעונה אחת,

להחלטת מועצת הבטחון והתכנית הרוסית שהוזכרה בפגישת גרומיקו בקהיר.

הנני מבקש לדעת:

האם על יסוד ההערכה הנ"ל פועלים משרד החוץ הישראלי ומערכת ההסברה של ישראל בחוץ-לארץ?

שר-החוץ א. אבן:

משרד החוץ ומערכת ההסברה הישראלית בחוץ-לארץ פועלים על יסוד מדיניות שניסוחה המפורט האחרון כלול בנאומי בכנסת ביום 18 בפברואר 1969. הנאום המוזכר בשאלתה אינו כלול בהנחיות שניתנו למסביבירינו.

בינתיים נוסחו והוסברו קווי היסוד של הממשלה בנאומי ראש הממשלה ביום 17 במארס 1969 וכיום 5 במאי 1969, ומסמכים אלה מדריכים את הסברתנו. הגדרה מפורטת של עקרונות השלום כלולה בנאומי בעצרת ביום 8 באוקטובר 1968.

47. ידיעה בעתונות על עיכוב אמשדי של עסקת ה"פאנטומים"

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969):

בידיעה, שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 30 בדצמבר 1968, נמסר כי המימשל האמריקני עלול לעיין מחדש בביצוע ההסכם בדבר מכירת מטוסי "פאנטום" לישראל בעקבות הפשיטה הישראלית על גמל-התעופה בביירות, או לעיין בעיכוב הביצוע של ההסכם.

הנני מבקש לדעת:

האם הגיעה למשרד החוץ מטעם המימשל האמריקני הודעה על מגמה מן הסוג האמור?

שר-החוץ א. אבן:

התשובה שלילית. היפוכו של דבר הוא הנכון. עסקת ה"פאנטומים" אושרה ומתקיימים כל סעיפי ההסכם.

48. מחאות של מדינות על פשיטת צה"ל בגמל-התעופה בביירות

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969):

1. אילו מדינות מחו בפני נציגי ישראל בעקבות הפשיטה שערך צה"ל בגמל-התעופה בביירות?
2. במה התבטאה המחאה של כל אחת ממדינות אלו?

שר-החוץ א. אבן:

לשאלות 1 ו-2: שום מדינה לא מיחתה בפני ממשלת ישראל על פשיטת צה"ל בביירות. מה שאירע הוא שבמגעינו עם מדינות כגון ארצות-הברית, בריטניה, צרפת, ארגנטינה, אירלנד וניגריה, הביעו נציגיהן צערם על הפשיטה, אך בחלקם קשרו לכך הבעת סלידה מכל פעולות אלימות הפוגעות בהשכנת השלום באזור. פירוט על מערכתנו המדינית ומגעינו הדיפלומטיים בעניין זה נמסר בהרחבה לוועדת החוץ והבטחון.

ניכר. מרביתם של משלוחים אלה אורגנו כהיענות לפניות הצלב האדום ונשלחו אליו באמצעות מגן-דוד-אדום. כן נענתה ישראל לפניות הצלב האדום ושיגרה לביאפרי צוות רפואי, שעבד בתנאי שדה קשים במשך שלושה חודשים, ביצע קרוב ל-1,400 ניתוחים וזכה להוקרה ולשבחים רבים על מסירותו ועבודתו הטובה.

לפי הידיעות שבידנו, משלוח המזון וחלוקתו לאזו"רים הנפגעים מוסדר על-ידי הצלב האדום ואירגוני סעד אחרים ביעילות רבה. חברי הצוות הרפואי שלנו מעידים שגם אל בית-החולים, ששם שירתו, הגיעו מצרכים ממשלוחי המזון והתרופות מישראל.

נראה כי הבעיה העיקרית כיום אינה מחסור במצרכי מזון לרשות הצלב האדום, אלא דרכי העברתו וחלוקתו.

כבעבר כן עתה עושה ממשלת ישראל כמיטב יכולתה כדי להיענות לפניות סיוע דומות במזון ובת-רופת. שיגרנו באמצעות מגן-דוד-אדום מטען נוסף של כמה טונות קופסות בשר, במיבצע מיוחד שנערך בתחילת השנה.

45. מגעים בין שגריר ישראל בארצות-הברית ובין חוגי הנשיא הנבחר של ארצות-הברית

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969):

לאור הידיעה בעתון "הארץ" מיום 27 בדצמבר 1968, על-ידי כתבו מר אלי אייל, בדבר המגעים בין שגריר ישראל בארצות-הברית, מר יצחק רבין, ובין חוגי הנשיא הנבחר של ארצות-הברית, מר ריצ'ארד ניקסון, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן, עם מי נתקיימו מגעים אלו?
3. האם נסתמנו קווי המדיניות של המימשל האמריקני החדש לאור מגעים אלו?
4. אם כן, אילו הם?

שר-החוץ א. אבן:

1. התשובה חיובית.
2. גילוי פרטים במענה לשאלה זו נוגד את הנוהג המקובל.
3. התשובה חיובית.
4. אין לי מה להוסיף במעמד זה על הצהרתו של הנשיא ניקסון מיום 4 במארס 1969 ועל נאומים שנשא השר רוג'רס וסגן השר סיקסו ב-24 באפריל.

46. נאומו של שר הבטחון במועדון "יחיד" בתל-אביב וההנחיות לדוברי ישראל בחוץ-לארץ

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969):

בהופיע שר הבטחון לפני נציגי משקי איחוד הקבוצות והקיבוצים, במועדון "יחיד" בתל-אביב ביום 26 בדצמבר 1968, הצהיר שר הבטחון, כי יש קירבה בין תכנית שבע הנקודות של דין ראסק לבין פירושי ריאר

מערכות העתונים במדינות כהונתם, לרבות עתונים שאינם מתייחסים תמיד באהדה והבנה לישראל, עמדתה ובעיותיה.

52. מחאות של מדינות על פשיטת צה"ל

בלבנון ועל עזרת מדינות ערב
לארגוני החבלנים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

1. אילו מדינות מחו בפני ישראל על הפשיטה האחרונה לנמל-התעופה בכיירות?

2. האם ידוע למשרד החוץ אילו מדינות (אם בכלל) מחו בפני ממשלות ערב על שהן מאפשרות לארגוני חבלה לפעול מתחומן לשם פגיעה בישראל?

שר-החוץ א. אבן:

1. ראה גא התשובה שהשיבותי היום על שאילתתך באותו הנושא.

2. ידוע לנו כי מדינות רבות בעולם מסתייגות מפעולות הטרור ומסיוע מדינות ערב להן. פור-סמה פנייתה של ממשלת שוויץ בעקבות ההתקפה על מטוס "אל על".

53. מדינות, שגינתה מועצת הבטחון אי-פעם

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

האם אירע אי-פעם בעבר מקרה שמועצת הבטחון גינתה מדינה חברה באו"ם תוך הזכרת שמה במפורש, בדומה לגינוי שנתקבל במועצת הבטחון לאחר פשיטת צה"ל על נמל-התעופה של כיירות?

אם כן — לגבי מי ובאילו נסיבות?

שר-החוץ א. אבן:

שאלת חבר הכנסת הנכבד אינה נוגעת לתחום פעולתו של משרד החוץ של ישראל. אם הנושא מעניין את חבר-הכנסת אבנרי, אני יכול להציע לו לערוך בעניין זה מחקר בספריה מתאימה.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אודי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

איזה משרד ממשלתי מופקד על היחסים בין ישראל והאומות המאוחדות?

שר-החוץ א. אבן:

הנני מתבקש לומר כאן: אם אי-פעם בעבר היתה החלטה של מועצת הבטחון לגבי מדינות אחרות. מובן שקל מאוד להעלות את הדבר הזה במחקר, אולם ממשלת ישראל ממונה על יחסי החוץ של ישראל ולא של כל 129 מדינות העולם.

54. עתונים יומיים שמשרד החוץ מגוי עליהם

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר החוץ ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

יואיל נא כבוד השר להשיבני:

1. על כמה עתונים יומיים מגוי משרד החוץ?
2. מהו פירוש המנייים לפי העתונים?

49-50. עמדת ארצות-הברית בעניין

פשיטת צה"ל לבלנון

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969):

1. האם נכונות הידיעות, שנתפרסמו בעתוני יום 29 בדצמבר 1968, שלפיהן גינתה ממשלת ארצות-הברית באופן חריף את ישראל על פעולתה נגד נמל-התעופה של כיירות?

2. בעקבות הגינוי, האם פעל משרד החוץ פעולות כלשהן, ואם כן — אילו פעולות?

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. מה היו טענות ארצות-הברית כלפי פעולת צה"ל לבלנון בפגישות של נציגיה עם נציגי ישראל?

ב. האם ידוע לך מה היתה בעבר עמדת ארצות-הברית בשאלת אחריותה של ממשלה למעשי מחבלים שיצאו משטחה?

ג. מה היתה תשובת ישראל לטענות ארצות-הברית?

שר-החוץ א. אבן:

התשובות לכל הדברים, ששאלו חברי הכנסת הנכבדים, התפרסמו בהרחבה ואין לי מה להוסיף.

במיוחד אני מסב את תשומת-לב השואלים לגאומיהם של נציגי ארצות-הברית וישראל במועצת הבטחון של או"ם. בגאומים אלה בוטאו עמדותיהן של שתי המדינות לשאלה הנדונה.

51. ידיעה על הידרדרות היחסים בין

שגרירות ישראל בפאריס והעתון
"לה מונד"

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר החוץ ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

סופר "היום" בפאריס מוסר היום בעתוני ש"שערוויית עתונאים ללא תקדים אירעה כתוצאה מהידרדרות היחסים בין "לה מונד" ושגרירות ישראל בצרפת". בידיעה נאמר שמר אנדריי פוגטיין, עורך חדשות-חוץ של העתון, השיב לנספח העתונות בשגרירות ישראל בזו הלשון: "איננו מאמינים לכם ונכתוב את ההיפך הגמור ממה שאתם מוסרים. מר פוגטיין טרק את שפופרת הטלפון".

משום מעמדו של עתון הערב הנודע "לה מונד" וחשיבותו, הנני לבקש את שר החוץ להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — כיצד אירע שיחסי שגרירותנו ומערכת העתון הגיעו לשלבים כג'ל?
3. מה נעשה כדי לשפר את היחסים?

שר-החוץ א. אבן:

1-2. הידיעה איננה נכונה. לאחר בירור עם קצין העתונות של שגרירותנו בפאריס, העמיד דובר משרד החוץ (במכתב מיום 3 בינואר) את עורך עתון "היום" על אי-נכונותה של הידיעה.

3. ראשי נציגותינו ונספחי העתונות שוקדים בתמידות על טיפוח יחסים תקינים וחיוביים עם

- א. האם ננקטו לאחרונה יזמות מצד מזכיר האו"ם למציאת פתרון לבעיית המזרח התיכון?
ב. אם כן, אילו יזמות ננקטו?
ג. מה היו עיקרי השיחות שניהל מזכיר האו"ם עם השגריר תקוע, והאם הוצעו בפגישה זו הצעות חדשות?
ד. האם נדונה בפגישות אלה "תכנית השלום" הסובייטית האחרונה?

שר-החוץ א. אבן :

אין המזכיר הכללי של האו"ם נוקט יזמות משלו למציאת פתרון לבעיית המזרח התיכון. פעולת האו"ם בשאלה זו נעשית על-ידי השגריר יארינג בתוך שליחו המיוחד של המזכיר הכללי, בהתאם להחלטת מועצת הבטחון מיום 22 בנובמבר 1967.

מגני השגריר תקוע עם המזכיר הכללי בתקופה האחרונה נגעו לעניינים שוטפים ולא היו קשורים בתכנית הסובייטית. כן התבטא המנהל הכללי על בעיות הנוגעות להפסקת האש.

58. עמדת משרד החוץ בעניין הצהרת הרב הראשי נסים כלפי האפיפיור

חבר-הכנסת נ. אליעד שאל את שר החוץ ביום י"ח בטבת תשכ"ט (8 בינואר 1969) :

באחרונה הצהיר הרב הראשי נסים, הראשון-לציון, בדברים חריפים כלפי האפיפיור, וכבוד הרב מצא לנכון לערב ענייני מדיניות חוץ בענייני דת. רצוני לשאול את כבוד השר :

- א. האם הצהרתו של הרב הראשי נסים נעשתה כדיעת משרד החוץ?
ב. אם לא — ומה עשה משרד החוץ כדי להבהיר לציבור במדינה ולדעת-הקהל בעולם שהרב נסים מסר הצהרתו זו אך ורק על דעתו הוא ולא על דעת גורם מוסמך כלשהו הקשור במשרד החוץ הישראלי?
ג. מהי יזמת משרד החוץ בדבר יצירת תיאום בין משרד החוץ עם הרבנות הראשית או עם מוסדות דומים אחרים בקשר להודעות הנוגעות לגורמים ממלכתיים מחוץ לגבולות ישראל?

שר-החוץ א. אבן :

אני מפנה את חבר-הכנסת אליעד לתשובתי היום לשאילתה של חבר-הכנסת אבנר באותו העניין.

הי"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אליעד.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית) :

האם אין כבוד השר סובר, שהעדר תחיקה — כפי שהודיע עליו השר זה עתה — זהו דבר שעלול לגרום קשיים, והאם אינו סבור שיומה לתחיקה מתאימה היא דבר רצוי?

שר-החוץ א. אבן :

אינני סבור שהתרופה תימצא על-ידי תחיקה, לאמור, תחיקה שתחייב את כבוד הרבנים הראשיים להתייעץ עם שר החוץ לגבי התבטאויות על עניי-נים מדיניים רגישים. אני סבור כי העניין הוא בעיקרו

שר-החוץ א. אבן :

1. משרד החוץ מנוי על כל העתונים היומיים המופיעים במדינה.
2. פירוט המנויים הוא: "מעריב" — 278 עות' קים; "הארץ" — 209 עותקים; "דבר" — 132 עותקים; "ג'רוזלם פוסט" — 103 עותקים; יתר העתונים 98 עותקים. בסך-הכל — 820 עותקים.

55. הזמת העמלות-כזב של מצרים על שאיפות ישראל להתפשטות

חבר-הכנסת א. אבנר שאל את שר החוץ ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969) :

1. האם הגיבה ישראל על פירסומים שהופיעו בעתוני מצרים לאחר הפשיטה על נמל-התעופה של ביירות, ובהם נאמר שישראל שואפת לתפוס חלקים ניכרים משטחה של לבנון ולהשתלט על מימי הוואזני והילטאני?
2. האם הכתישה ישראל ברחבי העולם פירסומים אלה?

שר-החוץ א. אבן :

אנו מנהלים באופן עקבי מערכת הסברה המזימה טענות שקר של הערבים, לרבות הפירסום המזוה, הנוכח בשאילתה של חבר הכנסת הנכבד.

56. הדברים שהטית הרב הראשי יצחק נסים כלפי האפיפיור, ויחסי ישראל-ואתיקאן

חבר-הכנסת א. אבנר שאל את שר החוץ ביום י"ז בטבת תשכ"ט (7 בינואר 1969) :

1. האם התקפתו של הרב הראשי יצחק נסים על האפיפיור (אחרי גינוי ישראל על הפשיטה לנמל-התעופה בביירות) נעשתה בהסכמת משרד החוץ?
2. אם לא נעשה הדבר תוך תיאום עם משרד החוץ — האם פגעה ביחסים בין ישראל לוואתיקאן?

שר-החוץ א. אבן :

1. לא היה תיאום מראש עם משרד החוץ.
2. התשובה שלילית.

הי"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנר.

אורי אבנר (העולם הזה — כוח חדש) :

האם כבוד השר אינו סבור כי מן הראוי שהתבטאויות מסוג זה, של אישיות ממלכתית בכירה בעלת תהודה כזאת, יותאמו מראש עם משרד החוץ?

שר-החוץ א. אבן :

המצב החוקתי הוא שאין הרבנות הראשית כפופה למשרדי, ולכן נתון הדבר לשיפוטם של הרבנים הראשיים אם רצונם להתייעץ עם משרדי לגבי התבטאויותיהם הפומביות בעניינים מדיניים. ברור כי אנחנו נקדם בברכה כל התייעצות כזאת.

57. שיחות של השגריר תקוע עם

מזכיר האו"ם

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום י"ז בטבת תשכ"ט (7 בינואר 1969) :

אודה לכבוד השר אם ישיבני :

שר-החוץ א. אבן :

ידועה עמדתה של ממשלת ארצות-הברית בנוגע לירושלים, והדברים התפרסמו ברבים. מאז מארס 1969 כוללת המדיניות האמריקנית הישראלית ירושלים מאוחדת. כן ידועה עמדתה של ממשלת ישראל. הנושא לא הגיע לדיון בין שתי הממשלות, ועל כן גם לא היתה הזדמנות לממשלת ארצות-הברית לנסות ולהשפיע על עמדתה של ממשלת ישראל. התשובה לשאלתה היא איפוא שלילית.

61. לחץ אמריקני על ישראל להצטרף לאמנה נגד הפצת הנשק הגרעיני

חבר-הכנסת א. אבנר שאל את שר החוץ ביום כ"ה בטבת תשכ"ט (15 בינואר 1969) :

בידיעה, שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 10 בינואר 1969, נמסר כי ארצות-הברית עומדת לפתוח במסע לשיכנוע ישראל להצטרף לאמנה נגד הפצת הנשק הגרעיני.

הנני מבקש לדעת:

האם גבר לאחרונה הלחץ האמריקני על ישראל להצטרף לאמנה הנ"ל?

שר-החוץ א. אבן :

התשובה שלילית.

היו"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנר.

אודי אבנר (העולם הזה— כוח חדש) :

לאור המסע המתנהל מסיבי לנקודה הזאת ברגע זה, האם כבוד שר החוץ יכול להגיד מה הוא הגורם העיקרי שמונע את ישראל מלהצטרף לאמנה זו?

שר-החוץ א. אבן :

השאלתה המקורית נוגעת לשאלה, אם ארצות-הברית פנתה לממשלת ישראל על מנת לשכנע אותה, ועניתי כפי שענית.

לגבי השיקולים המובאים בחשבון על-ידי ממשלת ישראל לגבי אותה אמנה, אני בטוח שחבר-הכנסת אבנר יסכים, כי שאלה זו חשובה מכדי שאוכל לענות עליה בתשובה על שאלה נוספת. אולם, אם ינסח שאלתה לגבי השיקולים שלנו, אשמח לנסח את תשובתי בהקפדה.

62. דברי השר בגין בנגות האמברגו הצרפתי

חבר-הכנסת א. אבנר שאל את שר החוץ ביום כ"ה בטבת תשכ"ט (15 בינואר 1969) :

בידיעה, שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 10 בינואר 1969, נמסר כי דבריו של השר מנחם בגין בנגות האמברגו הצרפתי, בעת מתן תשובה לשאלתה, לא תואמו מראש עם שר החוץ.

הנני מבקש לדעת:

1. האם נכונה ידיעה זו?

2. האם נהוג לתאם הודעות כנ"ל עם שר החוץ?

עניין של הפעלת שיקול-הדעת, ואני מקווה כי כל איש ציבור ישראלי, אשר דברו יכול להתפרש כהבעת עמדת ישראל, ימצא לנכון להזדקק להתייעצות המועצרת.

59. ידיעה על איום מצד ממשלת צרפת**להעביר למדינות ערב את מטוסי המיראז' שהמדינה ישראל**

חבר-הכנסת א. אבנר שאל את שר החוץ ביום כ"ד בטבת תשכ"ט (14 בינואר 1969) :

בעתון הפריסאי "ליאורור" התפרסמה ביום 10 בינואר 1969 ידיעה, שלפיה איימה ממשלת צרפת להעביר את 50 מטוסי המיראז', שנבנו בשביל ישראל, למדינות ערב, אם תעמוד ממשלת ישראל על דרישתה להחזיר לה את הכספים ששולמו בעד הזמנת מטוסים אלה.

הנני לשאול את כבוד השר:

האם ידיעה זו נכונה?

שר-החוץ א. אבן :

התשובה שלילית.

המצב כיום הוא, שממשלת ישראל דורשת את הגשמת החווה של משלוח המטוסים ולא את החזרת הכספים.

היו"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנר.

אודי אבנר (העולם הזה— כוח חדש) :

כבוד השר, לאור המצב החדש שנוצר בצרפת, האם חידש משרד החוץ את פעילותו למען אספקת ה"מיראז'ים", ואם כן — באילו דרכים?

שר-החוץ א. אבן :

היא הנותנת. ניסוח תשובתי התבסס על הנסיבות החדשות הקיימות בצרפת. אני חוזר ואומר, כי בכל מגעינו אנחנו דורשים את הגשמת החווה ולא את החזרת הכספים. לגבי סיכויי הפעולה, ידוע לחבר הכנסת הנכבד, כי התקופה הנוכחית בצרפת היא תקופה של ממשלת מעבר, אולם אין אנחנו מוציאים שום יום לבטלה בלי מאמץ לברר את אפשרויות הגשמת החווה.

60. עמדת ארצות-הברית בענין**הענקת מעמד לירדן בירושלים**

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום כ"ה בטבת תשכ"ט (15 בינואר 1969) :

בהסתמך על ידיעות בעתונות מתברר, שאף-על-פי שארצות-הברית יודעת היטב את עמדת ישראל לגבי ירושלים, לא נתייאשה וושינגטון מלהשפיע על ישראל להעניק לירדן, במסגרת של הסכם שלום, לא רק מעמד דתי, דבר ישראל מוכנה לכך, אלא גם מעמד מדיני כלשהו.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכונה הידיעה שארצות-הברית מנסה להשפיע על ישראל לגבי הענקת מעמד לירדן בירושלים במסגרת של הסדר שלום?

2. אם כן, מה היתה תשובת משרד החוץ בשאלה של הענקת מעמד דתי לירדן — במסגרת הסדר שלום?

3. כיצד יתבטא מעמד זה?

שר-החץ א. אבן :

ב. אם הצהרה זו נכונה - האם משרד החץ הכריז כי ישראל מוכנה להיכנס למשא-ומתן ישיר עם כל מדינה ערבית על בסיס החלטת מועצת הביטחון?

שר-החץ א. אבן :

א. תוכן ראיין חוסיין לטלוויזיה הבריטית מיום 13 בינואר 1969 אינו מאשר נכונות ירדנית לשיחות עם ישראל. המלך חוסיין אמר כי יקדם בברכה שיתוף-פעולה של המעצמות הגדולות למציאת השלום, שכן מסוכן להשאיר את בירור סיכויי השלום לעמי האיזור. הוא אמר כי החלטת מועצת הביטחון מיום 22 בנובמבר 1967 חייבת להיות הבסיס לכל הסדר של שלום, ורק על-פי החלטה זו תהיה ירדן מוכנה לדון. בהמשך דבריו אמר חוסיין כי ישראל חייבת לסגת לסטטוס-קוו של 1967.

ב. התשובה חיובית. ישראל מוכנה לקיים משא-ומתן עם כל אחת ממדינות ערב במגמה להביא לידי שלום בר-קיימא באיזור, שיבטיח את שלמותן וריבונותן של המדינות בתוך גבולותיהן הבטוחים והמוסכמים שייקבעו בחווי שלום. הבעתי נכונות זו לאחר נאומו של המלך חוסיין במועדון העתונאים בווישינגטון.

66-67. דברי שר החץ על "מכשולים מבית במערכה המדינית"

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר החץ ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969) :

שר החץ עשה אתמול (לפי עתון "הארץ") השוואות בין המערכה המדינית ומכשוליה והמערכה הצבאית וקשייה. השר ציין שהמאבק המדיני נתון במצב של עדיפות פחותה לעומת המאבק הצבאי (שהוא נגד הערבים בלבד). בין היתר קבל שר החץ על "מכשולים מבית במערכה המדינית".

בקשר לכך יואיל נא כבוד השר להשיבני:

1. האם הפירסום בשמו הוא מדויק?
2. אם כן - למי היתה מכוונת ההאשמה הנ"ל ולמה?

חבר-הכנסת ש. כהן-צידון שאל את שר החץ ביום ב' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969) :

עתון "הארץ" מיום 19 בינואר 1969 מפרסם בשם כבוד השר קובלנה על כך שקיימים "מכשולים מבית במערכה המדינית".

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. מי הם המכשילים הנ"ל ובמה הם מכשילים?
2. מה נעשה ומה ייעשה כדי לסלק מכשילים אלה?
3. והאם המכשילים הנ"ל הויקו או מוזיקים או עלולים להויק לאינטרסים של מדינת ישראל?

שר-החץ א. אבן :

אני מניח לחברי הכנסת הנכבדים להפעיל את דמיונם. אני עומד על הדעה שהבעתי, ואיני רואה צורך או חובה לפרט אותה, במסגרת של שאילתות שצריכות להתייחס לעבודת משרד החץ.

1. התשובה חיובית.

2. שר החץ מוכן להשיב בכנסת על שאילתות הנוגעות ליחסי החץ של המדינה; פרט למקרה הנדון, ענו ראש הממשלה ושר החץ בלבד על שאילתות מסוג זה.

63. צרפת כגורם בלתי-מתאים לטיפול**ביישוב הסכסוך הערבי-ישראלי**

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החץ ביום כ"ו בטבת תשכ"ט (16 בינואר 1969) :

הנני לשאול את כבוד השר:

הנכונה הידיעה שממשלת ישראל רואה את צרפת כמדינה שפסלה עצמה מלשמש גורם ביישוב הסכסוך הערבי-ישראלי, עקב נקירת צעדים חמורים של מדיניות אנטי-ישראלית?

שר-החץ א. אבן :

התשובה חיובית. דובר משרד החץ הודיע ב-7 בינואר 1969 בין השאר, כי מדיניות האמברגו של צרפת מבטלת אפשרות שממשלת צרפת תימנה עם הגורמים המסוגלים למלא תפקיד חיובי במשבר במזרח התיכון.

אני מקווה כי מדיניות זו תשתנה, אך מוקדם למסור תחזית רשמית בנדון.

64. סיבות דחייט שליחותו של הד"ר**יארניג במזרח התיכון**

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החץ ביום כ"ו בטבת תשכ"ט (16 בינואר 1969) :

1. היש ביד משרד החץ ידיעות, מדוע דחה ד"ר יארניג המשך שליחותו במזרח התיכון לחדש פברואר?
2. אם כן, אילו ידיעות ביד משרד החץ על אודות דחייט השליחותו?
3. הנכונה הידיעה שלפיה נבעו סיבות הדחייט מרצונו של ד"ר יארניג לאפשר למעצמות לעבד הסדר?

שר-החץ א. אבן :

איני סבור שנוון לגרוס כי היתה דחייט או הפסקה מכוונת מצד השגריר יארניג בביצוע שליחותו. גם אין כל סמוכין לידיעה המשתמעת מתוך השאילתה, שהשג-ריר יארניג חייב העברת הטיפול בשאלת השלום במזרח התיכון לידי ארבע המעצמות.

65. הלקה המדיני של הראיין עם המלך**חוסיין בטלוויזיה הבריטית**

חבר-הכנסת נ. אליעד שאל את שר החץ ביום א' בשבט תשכ"ט (20 בינואר 1969) :

בידיעה מלונדון על השידור הטלוויזיוני, שהופיע בו המלך חוסיין, נאמר שהמלך חוסיין הצהיר שאם תחדיע ישראל על קבלת החלטת מועצת הביטחון מיום 22 בנובמבר 1967, עשוי הדבר להוות בסיס לפגישה בין הצדדים, דהיינו, ישראל ומדינות ערב.

שאלותי הן:

א. האם המידע שברשותו של משרד החץ מאשר תכנה של הצהרה זו?

חוברת כ"ה, ישיבה שצ"ט

— שאלות ותשובות (לז, כהן-צידון, אבן, אבנרי, ש. תמיר, לוי) —

היו"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת כהן-צידון.

שלמה כהן-צידון (המרכז החפשי) :

האם אני מבין נכונה — בלי לחוות את דעתי — שמה שפורסם ב"הארץ" הם דברים שאמרם כבוד השר?

שר-החוץ א. אבן :

הדברים נאמרו, אולם החלטתי להישאר בתחום של הכללה.

68. מגע בין משרד החוץ לבין כתבי חוץ

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ג' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969) :

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 29 בינואר 1969 נמסר, כי מנכ"ל משרד החוץ הציע לראש הממשלה להעביר את לשכת העתונות הממשלתית לחסות משרד החוץ.

הנני מבקש לדעת :

1. האם נכונה הידיעה דלעיל?

2. אם היא נכונה — מה הניע את משרד החוץ להעלות את ההצעה דלעיל?

שר-החוץ א. אבן :

הידיעה איננה נכונה.

המצב האירגוני הקיים אינו מונע מגע רצוף וחפשי בין משרד החוץ לבין כתבי חוץ.

היו"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :

אם מותר לנסח אותו דבר בצורה שונה במקצת, האם כבוד השר אינו סבור שרצוני יותר, כי כל הפעולה הזאת תאוחד תחת גג משרד החוץ?

שר-החוץ א. אבן :

אני חייב להודות כי למרות ההגיון האירגוני של ההצעה, אי-אפשר לומר כי החלוקה הזאת פוגמת באפשרויותיו של משרד החוץ לטפל בכתבים הזרים. החלוקה האירגונית היא ארוכת-ימים, ולא נתקלתי באיזה קושי הנובע מן החלוקה האירגונית דווקא.

69—71. דברי שר החוץ, בראיון שנתפרסם

ב"לאכספרס", בעניין מטוסי "מיראז'

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969) :

"הארץ" של יום 21 בינואר 1969 מוסר על ראיון שנתפרסם עם שר החוץ ב-20 בינואר 1969 בשבועון הצרפתי "לאכספרס". בגוף הידיעה נאמר כי שר החוץ הצהיר, שאם תדרוש ישראל בחזרה את הכסף ששילמה לצרפת תמורת ה"מיראזים", תוכל צרפת לספק את המטוסים למדינות ערב.

הנני מבקש לדעת :

1. האם הדברים דלעיל נאמרו מפי שר החוץ?

2. אם נאמרו הדברים דלעיל מפי שר החוץ — האם היו מיוסדים על הערכה תיאורטית או על נתונים עובדתיים?

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969) :

ידיעה בעתון "הארץ" מיום 21 בינואר 1969 מוסרת מפי השר, שאם נתבע את תמורת מטוסי המיראז' ששולמה לצרפת — תמכור זו את המטוסים לארצות האויב.

הנני לשאול את כבוד השר :

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן — מה הנתונים שעליהם מבסס השר את טענתו זו?

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969) :

בראיון שפורסם בפאריס אמר כבוד השר שצרפת תספק את ה"מיראזים" לערבים אם גרוש את הכסף ששילמנו בעדם.

אודה לך אם תשיבני :

1. האם נכונה הידיעה שכבוד השר אמר את הדברים הנ"ל?

2. אם כן, מה הבסיס לדבריו הנ"ל של כבוד השר?

שר-החוץ א. אבן :

בדור הוא שהחזרת הכסף, ששילמה ישראל בעד ה"מיראזים", תפקיע את המטוסים מבעלותנו ותאפשר לצרפתים לעשות בהם כאוות-נפשם. בשעה זו עומדת לפני ממשלת צרפת התביעה לספק את המטוסים וחלקי החילוף בהתאם לחוזה.

היו"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :

כבוד השר, מה הוא המצב המשפטי של המטוסים ברגע זה — רכוש של מי הם?

שר-החוץ א. אבן :

יש מספר גדול של מטוסים הנחשבים כרכושה של ממשלת ישראל, אולם אין לממשלת ישראל אפשרות להעביר אותם למדינת ישראל, ומידת התועלת אשר במטוסים בהיותם בצרפת היא, כידוע, מבוטלת.

72. הצהרת שר הבטחון ברשת

הטלוויזיה של חברת "קולומביה"

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ז' בשבט תשכ"ט (26 בינואר 1969) :

בראיון ששודר לכל רחבי הארצות ברשת הטלוויזיה של חברת השידור "קולומביה", ביום 21 בינואר 1969, הצהיר שר הבטחון כי ישראל לא תחזור אל גבולותיה הישנים "גם לא במחיר שלום אמת".

הנני מבקש לדעת אם הצהרתו של שר הבטחון משמשת הנחיה למערכת ההסברה המדינית של משרד החוץ בתוך-לארץ?

נפגש שר החוץ באופן חשאי עם שליח אומ' למזרח התיכון, ד"ר גונאר יארינג.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן - מה היתה הסיבה לפגישה חשאית עם שליח האומ' ד"ר יארינג?
3. האם נדונו נושאים מיוחדים בפגישה זו?
4. אם כן - אילו?
5. מה היתה הסיבה לקיום הפגישה בשווייץ דווקא?
6. האם חלה התקדמות כלשהי בשליחותו של הד"ר יארינג?
7. אם כן - במה?
8. האם נדונו בשיחה זו תכניות להסדר המצב במזרח התיכון, אשר הוגשו על-ידי ברית-המועצות וצרפת?
9. אם כן - מה גישתו של שליח האומ' ד"ר יארינג לתכניות אלו?
10. האם העביר הד"ר יארינג לשר החוץ הודעה מאת ממשלה ערבית כלשהי בקשר למצב במזרח התיכון?
11. אם כן - ממי?
12. מה היה תוכן ההודעה?

שר-החוץ א. אבן:

התשובה חיובית. נפגשתי עם השגריר יארינג בשווייץ לפי בקשתו. כידוע, איננו נוהגים לפרסם תוכן השיחות.

הי"ד ק. לוז:

שאלתה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה- כוח חדש):
האם ידוע לממשלת ישראל אם ובאילו תנאים מוכן השגריר יארינג לחדש שליחותו?

הי"ד ק. לוז:

אין זה נוגע לשאלתה הזאת.

77. פניית שר החוץ האמריקני לשעבר

אל שר החוץ המצרי בעניין תנאי

ההסדר בין ישראל למצרים

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

במאמרו האחרון של מר חסנון הייכל, עורך "אל אהראם" הקהירי, כותב מר הייכל כי מיניסטר-החוץ האמריקני לשעבר, מר דין ראסק, הדיע פעם למיניסטר-החוץ המצרי מחמוד ריאד, שישראל מוכנה להיסוג מסיני למען הסדר עם מצרים.

מר ראסק גילה דעתו, לפי עורך "אל אהראם", שאפשר לשפר וליישב את המשבר המזרח-תיכוני לא בבת-אחת אלא "קטעים קטעים".

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. היש ביד משרד החוץ ידיעות לאשר או להכחיש את הפרטים הנ"ל ממאמרו של חסנון הייכל?

שר-החוץ א. אבן:

ההנחה למערכת ההסברה המדינית שלנו היא כי ישראל חותרת לקראת שלום עם מדינות ערב, בו וחלפו קווי הפסקת האש בגבולות בטוחים ומוסכמים, ועד לכינון השלום נחזיק בקווי הפסקת האש. הסברתנו כוללת הדגשה כי קווי שביתת הנשק הקודמים אינם מקובלים עלינו כגבולות מוכרים ובטוחים, וגם בשעת קביעתם הסכימו המדינות החתומות עליהם כי קווי שביתת נשק אינם צריכים להיחשב כגבולות מדיניים סופיים.

78. התייעצויות במשרד החוץ בעניין

החלטות של מועצת הבטחון

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ה' בשבט תשכ"ט (27 בינואר 1969):

"הארץ" של יום 22 בינואר 1969 מוסר כי בהתייעצויות שקיימו במשרד החוץ עם ראש משלחת ישראל לאומ'ס, מר יוסף תקוע, הוחלט כי ישראל תודיע מראש ובמקרה הצורך, שלא תבצע החלטות של מועצת הבטחון הנוגדות את האינטרסים שלה.

הנני מבקש לדעת:

1. האם נכונה ידיעה זו?
2. אם הידיעה נכונה - לאילו החלטות של מועצת הבטחון הכוונה?

שר-החוץ א. אבן:

התייעצויות עם שגרירים אינן נושא להודעות פומ' ביות.

74-76. גישת שר החוץ עם הד"ר

יארינג בשווייץ

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ה' בשבט תשכ"ט (27 בינואר 1969):

"הארץ" של יום 23 בינואר 1969 מוסר מפי כתב "ווינגטון-פוסט" באומ'ס, כי שליח האומ'ס במזרח התיכון, ד"ר גונאר יארינג, נועד לפגישה בשווייץ עם שר החוץ בתחילת חודש ינואר שנה זו.

הנני מבקש לדעת:

האם ידיעה זו נכונה?

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. הנכונות הידיעה, שלפיה נפגש כבוד השר עם השגריר יארינג בשווייץ בימים 14-16 לחודש ינואר שנה זו?

ב. אם כן, מי יזם פגישה זו?

ג. מה היו עיקרי השיחות הללו עם השגריר יארינג?

ד. לפי מיטב ידיעותי, מתי יתחיל השגריר יארינג במגעיו המחודשים?

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר החוץ ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

לפי ידיעה בעתון "מעריב" מיום 23 בינואר 1969

חוברת כ"ה, ישיבה שצ"ט
— שאלות ותשובות (לוי, אבן, אבנר, לוי, פלד, טייאר) —

2. אם כן — מה היה נוסח הפנייה?
3. מה הייתה תגובת ישראל?

שר-החוץ א. אבן :
הדברים התפרסמו ואין לי מה להוסיף.

**81. ידיעה על תכנית מדינית של צרפת,
המכוונת נגד ישראל**

**חבר-הכנסת א. טייאר שאל את שר החוץ ביום ט"ו
בשבט תשכ"ט (3 בפברואר 1969) :**

בעתון "הארץ", מיום 28 בינואר 1969, מצוטטת
ידיעה מהעתון הצרפתי "קומבא", שלפיה מעבדת
ממשלת צרפת בשיתוף עם הרוסים תכנית לכיתור ישר-
אל.

אבקש את כבוד השר להשיבני :

1. לפי מיטב האינפורמציה שביד השר, האם
נכונה הידיעה?
2. אם כן — לפי מיטב האינפורמציה שביד השר,
מהי תכנית זו?
3. מה צעדי התגובה המדיניים שהנך שוקל לנוכח
ידיעות אלו על מגמותיה של ממשלת צרפת?

שר-החוץ א. אבן :

1. בלי להיכנס לדיוק ההגדרה המצוטטת מן
העתונות, היתה תכנית צרפתית אשר יש בה, בחלקה,
חזרה על עמדות מדיניות שבוטאו בעבר על-ידי ברית-
המועצות.
- 2, 3. אין ביכולתי בשלב זה לפרט מעבר לאמור
בסעיף 1.

**82. דעתם של שירותי הביון האמריקניים
על התערבותה העתידה של ברית-
המועצות במלחמה במזרח התיכון**

**חבר-הכנסת א. אבנר שאל את שר החוץ ביום ט"ו
בשבט תשכ"ט (4 בפברואר 1969) :**

"מעריב" של יום 2 בפברואר 1969 מוסר, בהסתמכו
על ה"ניו-יורק טיימס", כי שירותי הביון בארצות-
הברית סבורים, שברית-המועצות תהיה מעורבת בהכרח
בכל מלחמה חדשה במזרח התיכון.

הגני מבקש לדעת :

1. האם הובאה סברה זו של שירותי הביון האמרי-
קניים לידיעת ממשלת ישראל?
2. האם אחרי הפירסום שנעשה ב"ניו-יורק טיימס",
או לפניו, נערכו מגעים בין נציגי ישראל וארצות-הברית,
אשר בהם הסבירו נציגי ישראל, כי אין חשש להתערבות
סובייטית במקרה של חידוש קרבות בין ישראל למדינות
ערב? ("מעריב" של יום 2 בפברואר 1969 גורס כי
אכן קוימו מגעים כנ"ל).

שר-החוץ א. אבן :

אין בדעתי לגלות את תכנם של מגעים דיפלומטיים
ומגעים עם שירותי ביון, כל שכן מעל במה זו במענה
לשאלתה.

דעתה של ממשלת ישראל לגופו של נושא השאלתה
קיבלה פומבי רב, ואין לי מה להוסיף ברגע זה.

2. אם כן, אילו ידיעות בידי משרדו?

3. אם נכונות העובדות הנ"ל, מי הם הגורמים
הישראליים שהנחו את מר דין ראסק להודיע, כאמור
לעיל, למיניסטר החוץ המצרי?

שר-החוץ א. אבן :

אין חלה על משרד החוץ חובת אישור דיוקן של
מובאות ממאמרים בעתונות המצריות. עמדתה של מ-
שלת ישראל בסוגיית השלום, הגבולות והנסיגה ידועה
לכל, והיתה ידועה גם למר ראסק בשעתו.

78. מינויו של מר מיכאל כנציג ישראל

בדרום-אפריקה

**חבר-הכנסת א. אבנר שאל את שר החוץ ביום ט"ו
בשבט תשכ"ט (3 בפברואר 1969) :**

נמסר לי כי לאחרונה נתמנה מר מיכאל מיכאל
כנציג ישראל בדרום אפריקה; כן נמסר לי כי דרגתו
האישית של מר מיכאל היא של שגריר.

הגני מבקש לדעת :

1. האם נכונה הידיעה דלעיל?
2. מה מעמדו של מר מיכאל בדרום אפריקה?

שר-החוץ א. אבן :

1. הידיעה נכונה.
2. מר מיכאל הוא ממונה זמני על צירות ישראל.
דרגתו כשגריר נובעת ממעמדו במשרד החוץ ובשירות,
אולם אין דרגתו נאצלת.

הי"ד ק. לוי :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנר.

אורי אבנר (העולם הזה—כות חדש) :
האם יש כוונה לממשלת ישראל לשגר שגריר
לדרום אפריקה?

שר-החוץ א. אבן :

מיופה-הכוח מר מיכאל שוגר לבירת דרום-
אפריקה בזמן האחרון, ואין לנו שום תכנית להחליפו
בזמן הקרוב.

79—80. ידיעה על פניית ממשלת ארצות-

**הברית אל ישראל להימנע מתגובת
תגמול נגד עיראק**

**חבר-הכנסת נ. פלד שאל את שר החוץ ביום ט"ו
בשבט תשכ"ט (3 בפברואר 1969) :**

הדיני מתכבד לשאול :

1. האם נכונה הידיעה שממשלת ארצות-הברית
פנתה לישראל בבקשה שלא לבצע פעולות תגמול
בעקבות הוצאתם להורג בעיראק של תשעה יהודים?
2. מה היה אופי הפנייה?

**חבר-הכנסת א. טייאר שאל את שר החוץ ביום י"ז בשבט
תשכ"ט (5 בפברואר 1969) :**

אבקש את כבוד השר להשיבני :

1. האם נכונה הידיעה כי הועברה פנייה מממשלת
ארצות-הברית לממשלת ישראל למניעת תגובה ישרא-
לית נגד עיראק?

הטוענים לדברי כתב העתון, שאם לא תחול תזוה לקראת הסדר בין ישראל למדינות ערב, יגבר הלחץ האמריקני על ישראל והערבים.

הנני מבקש לדעת:

האם הובאו לידעת נציגי ישראל בארצות-הברית הדברים דלעיל?

שר-החוץ א. אבן:

אין לחץ על ישראל להסכים לשום דבר.

אין בדעתי להעיר מעל דוכן זה על שמועות וסברות למיניהן הנוגעות למדיניותן של מדינות זרות. גופו של נושא השאלות האלה נדון בהתבטאויותי בבית זה ומחוצה לו, ואין לי ברגע זה מה להוסיף.

87. הצעות חדשות של ישראל לפתרון בעיות האיזור

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום כ"ב בשבט תשכ"ט (10 בפברואר 1969):

בראיון ל"קליידוסקופ" אמר כבוד השר שישראל תגבש הצעות חדשות, כיצד לקדם את סיכויי השלום במזרח התיכון, בעקבות דברי הנשיא ריצ'ארד ניקסון במסיבת עתונאים שלו בשבוע שעבר, שבה הכריז, כי הוא מוכן לדון בהצעות חדשות שיש בהן כדי להפיג את המתחים באיזור.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. האם ישראל מגבשת הצעות חדשות לפתרון בעיות האיזור?
 2. אם כן - מה הן ההצעות החדשות?

שר-החוץ א. אבן:

מפקד לפרק מנסחים אנו את עקרונות השלום של ישראל. טרם החלטתי מתי ואיך לעשות זאת, אך בדעתי להסביר לדעת-הקהל מחדש את עקרונות השלום שלנו, בהתאם למדיניות הממשלה. הוצעו לי כמה הצעות על-ידי ירחונים ורבעונים חשובים, המציעים את טוריהם לצורך זה.

88. עובדים הממונים על ענייני הסברה בנציגויות ישראל בחוץ-לארץ

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום כ"ג בשבט תשכ"ט (11 בפברואר 1969):

1. באילו נציגויות ישראליות בחוץ-לארץ יש עובדי דים הממונים על ענייני הסברה, לפחות עובד אחד במשדה מלאה, החייב לטפל בלעדית בנושא ההסברה?
 2. כמה מבין העוסקים בהסברה בנציגויות ישראל בחוץ-לארץ הם עתונאים מקצועיים?

שר-החוץ א. אבן:

1. להלן נציגויותינו שיש בהן עובדים מיוחדים הממונים על ענייני הסברה: (1 בון; 2 בריסל; 3 לונדון; 4 פאריס; 5 רומא; 6 וושינגטון; 7 מונטריאל; 8 ניו-יורק; 9 פילדלפיה; 10 בוסטון; 11 שיקאגו; 12 לוס-אנג'לס; 13 קמפלה; 14 ריו; 15 לאגוס.

2. שלושה מבין עובדי ההסברה הם עתונאים מקצועיים.

83. ביקורו של שר החוץ בארצות-הברית

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ט"ז בשבט תשכ"ט (4 בפברואר 1969):

"ידיעות אחרונות" של יום 2 בפברואר 1969 מוסר, כי שר החוץ עומד לבקר בארצות-הברית בתחילת חודש אפריל.

הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?
 2. אם הידיעה נכונה - האם נקבע עם מי ייפגש שר החוץ בעת ביקורו בארצות-הברית?

שר-החוץ א. אבן:

1. התשובה חיובית.
 2. קיימת שיחות עם הנשיא ומזכיר המדינה של ארצות-הברית.

84. הודעה של הממשל האמריקני החדש למצרים

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר החוץ ביום י"ז בשבט תשכ"ט (5 בפברואר 1969):

בעתון "מעריב" מיום 29 בינואר 1969 נמסר, כי מינהל ניכסון הודיע לקהיר כי אינו קשור לנוסח תש"ו בת ג'ונסון לברית-המועצות.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. לפי מיטב האינפורמציה שביד כבוד השר, האם נכונה הידיעה?
 2. אם כן - לפי מיטב האינפורמציה שביד כבוד השר, מה היה נוסח ההודעה האמריקנית למצרים?
 3. האם נמסרה על כך הודעה גם לממשלת ישראל?
 4. אם כן - מה תגובת הממשלה בנדון?

שר-החוץ א. אבן:

הצהרה כזאת לא נמסרה לממשלת ישראל.

אין שני גביאים המתנבאים בסגנון אחד; שני נשיאים לא כל שכן. עמדת ממשלת ארצות-הברית לגופה של סוגיה זו קיבלה פומבי ואין לי מה להוסיף.

85 - 86. ידיעה על לחץ אמריקני על ישראל בעניין הגבולות

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר החוץ ביום י"ז בשבט תשכ"ט (5 בפברואר 1969):

העתון הבריטי "אובזרוור" כותב, לפי ידיעה בעתון "הארץ" מיום 3 בפברואר 1969, כי הנשיא ניכסון מוכן ללחוץ על ישראל שתסכים להצעת פשרה להסדר במזרח התיכון, שתהיה מבוססת על הגבולות שלפני יוני 1967.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נעשו מגעים בנדון על-ידי גורמים מטעם הנשיא ניכסון עם גורמים ישראלים רשמיים?
 2. אם כן - מה יכול למסור על כך שר החוץ?

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום כ"ב בשבט תשכ"ט (10 בפברואר 1969):

בידיעה המופיעה ב"הארץ" של יום 6 בפברואר 1969 מצוטטים חוגים במיניסטרוני החוץ האמריקני,

חוברת כ"ה, ישיבה שציט
— שאילחות ותשובות (לזו, אבנרי, אבן, ש. תמיר, לוי, שוסטק) —

2. לא הגיעו אלינו ידיעות על היחס אשר אסירי
אלו זוכים לו.

3. רצוני להסב תשומת-לבו של חבר-הכנסת
תמיר לתשובתי לכמה שאילחות קודמות באותו עניין,
ובמיוחד לתשובתי ביום 17 בדצמבר 1968 לשאילתה
של חבר-הכנסת דניאל לוי, העוסקת באנטישמיות
כבתופעה משותפת בכמה מדינות מזרח-אירופיות.

ממשלת ישראל מוסיפה לעקוב בערנות אחרי כל
תופעות האנטישמיות בפולין, והיא פועלת בכל הזדמנות
למען גינויון של תופעות אלה בכל פורום בין-לאומי
מתאים.

91—92. הצעות שהעלו נציגי ישראל
בשיחותיהם עם ד"ר יארינג

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החוץ ביום כ"ג בשבט
תשכ"ט (11 בפברואר 1969):

לאחרונה נפגשו שלוש פעמים נציגי ישראל עם
ד"ר יארינג: שר החוץ נפגש עמו בציריך; השגריר
אפרים עברון נפגש עמו בקופנהגן; השגריר תקוע
נפגש עמו ביום 1 האחרון בניו-יורק.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. מה היו עיקרי הדברים שהועלו בשיחות אלה?
ב. האם הועלו בשיחות אלה הצעות חדשות?

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר החוץ ביום כ'
באדר תשכ"ט (10 במארס 1969):

עתון "הארץ" מיום 26 בפברואר 1969 מוסר, כי
שגריר ישראל בקנדה, מר אפרים עברון, מסר לד"ר
גונאר יארינג את תנאי ישראל להסדר עם מדינות ערב.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן — מה הם תנאי ישראל להסדר, שמסר
עליהם השגריר עברון לד"ר יארינג?

3. האם תנאים אלו מיוסדים על החלטות של
הממשלה?

שר-החוץ א. אבן:
במגעים האחרונים של נציגי ישראל עם השגריר
יארינג, לרבות אלה שהתקיימו בתקופה שאליה מתייחס
סוֹת השאילחות, הועלו הצעות ישראליות לפתרון הסכסוך
באזורנו לפי החלטות של הממשלה והכנסת.

93. הצהרת שר החוץ על נוכחות ישראלית
בשארם-א-שייך

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום א'
באדר תשכ"ט (19 בפברואר 1969):

בראיון, שנתפרסם ביום 6 בפברואר 1969 בעתון
הצרפתי "פיגארו", הצהיר שר החוץ, כי "אין מנוס
מנוכחות ישראלית בשארם-א-שייך".

הנני מבקש לדעת:

האם מסר שר החוץ את ההצהרה דלעיל?

שר-החוץ א. אבן:
כן.

הי"ד ק. לזו:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אודי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

מכיוון שאני למד מתשובת השר ששלושה מתוך
חמישה-עשר הם עתונאים מקצועיים, שאלתי היא —
מה הם הכישורים הדרושים, המאפשרים לשנים-עשר
עובדי הסברה, שאינם עתונאים מקצועיים, לעבוד?

שר-החוץ א. אבן:

המספר 3 אינו מתוך חמישה-עשר. דיברתי
על חמש-עשרה בירות שבהן יש עובדים מסוג זה,
אולם ציבור העובדים גדול מ-15. הכישורים הם:
התמצאות מדינית, יכולת הסברה, ויכולת עיתוי, ועם
כל הכבוד למקצוע העיתונאי, איני סבור שדווקא לבעלי
אותו מקצוע יש מונופול על אותן תכונות.

89. ידיעה על אזהרת הנשיא ניכסון לישראל

להימנע מפעולות תגמול בעת דיוני
ארבע המעצמות

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום כ"ג
בשבט תשכ"ט (11 בפברואר 1969):

"הארץ" של יום 9 בפברואר 1969 מוסר, כי
במאמר, המתפרסם באותו יום ב"וושינגטון פוסט",
טוענים שני העתונאים, רולנד אבנס וקורט נובאק, כי
הנשיא ניכסון שלח לישראל אזהרה דחופה להימנע
מפעולות תגמול בעת דיוני ארבע המעצמות במסגרת
אז'ים על הסדר בעיית המזרח התיכון.

הנני מבקש לדעת:

היש אמת בידיעה זו?

שר-החוץ א. אבן:
התשובה שלילית.

90. פעולות לשם הגנה על יהודי פולין
מפני רדימות אנטישמיות

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום כ"ג
בשבט תשכ"ט (11 בפברואר 1969):

עתון "ידיעות אחרונות" מיום 4 בפברואר 1969 מוסר
על מאסרו של עתונאי יהודי בפולין לשלוש שנים, לאחר
שהואשם בהפצת חומר המשמיץ את האומה הפולנית.
לאור רדיפות היהודים והאנטישמיות הגוברת בפולין,
אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. לפי מיטב האינפורמציה שביד כבוד השר, מה
מספר היהודים העצורים בעוון "ריגול" ו/או האשמות
דומות בפולין?

2. לפי מיטב האינפורמציה שביד כבוד השר, מה
היחס שזוכים לו אסירים אלו?

3. אילו פעולות נעשות כדי להגן על יהודי פולין
מפני רדיפות אנטישמיות אלו?

שר-החוץ א. אבן:

1. אין ביד ממשלת ישראל ידיעות בקשר ליהודי
פולין העצורים בעוון ריגול. אמנם ידוע לנו, כי יהודים
נעצרו על-ידי שלטונות פולין בהאשמות מדיניות אחרות,
אך אין בידינו ידיעות מהימנות אשר למספרם של מקרים
אלה.

הי"ד ק. לז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

האם אמר כבוד השר את הדברים הללו לכתבי העתונים הנ"ל?

שר-החוץ א. אבן:
 התשובה חיובית.

96. נכונותה של ישראל להתמסר בענייני גבולות במשא-ומתן על חוזה שלום

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום א' באדר תשכ"ט (19 בפברואר 1969):

ב"דיעות אחרונות" של יום 14 בפברואר 1969 נתפרסמה כתבה של מר אראל גינאי, ובה מצטט מר גינאי דיפלומט זר, אשר טען באוזני שמשרד החוץ מסר לאותו דיפלומט רשמית, כי במסגרת השלום תוותר ישראל על חלק לא-מבוטל של השטחים שכבשה.

הגני מבקש לדעת:

1. האם הבהיר משרד החוץ לנציגי מדינות זרות, כי במסגרת השלום מוכנה ישראל לוותר על חלק לא-מבוטל של השטחים שכבשה?

2. האם הבהיר משרד החוץ לדיפלומטים זרים על אילו שטחים תהיה מוכנה ישראל לוותר, באם ייחתם או יושג הסכם שלום?

שר-החוץ א. אבן:

נציגים זרים ביקשו נוסח הודעות שהודיעו ראש הממשלה, סגן ראש הממשלה, שר הבטחון ואני, בדבר נכונות עקרונית להתפשר בענייני גבולות במשא-ומתן של חוזה שלום. יש הודעות ברוח זו - והעתקיהן נמסרו לדורשיהן.

97. דברי שר החוץ לכתב "דר שפיגל" על תכנית אלון

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום א' באדר תשכ"ט (19 בפברואר 1969):

בראיון לעתון "דר שפיגל" הצהיר השר כי "בכל מקרה יש לפרז את מערב הירדן. הגבול הפוליטי הדי אינו מוכרח להיות גם גבול הבטחון. גבול הבטחון צריך להיות בכל מקרה הירדן, שהוא הקו המערבי ביותר, שבו מותר לו לצבא הערבי לחנות. בתנאי זה - כפי שמציעה תכנית אלון - יחזור החלק הגדול של מערב הירדן ל"ירדן", ולו רק על שום שאין לנו עניין להגדיל את האוכלוסיה שלנו במיליון ערבים".

אבקש את כבוד השר להשיבני:

האם אמר כבוד השר בראיון לעתון "דר שפיגל" את הדברים הללו?

שר-החוץ א. אבן:

כן. אמרתי בתשובה על שאלה כי זוהי תכנית שהציע סגן ראש הממשלה ושפורסמו עקרוניתה. הוספתי כי תכנית זו לא הובאה לאישור הממשלה.

98. דברי שר החוץ לכתב "דר שפיגל" על משמעותה של תכנית אלון

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום א' באדר תשכ"ט (19 בפברואר 1969):

שר החוץ הצהיר לעתון "דר שפיגל", כי סגן

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):

אולי אפשר לשאול בהזדמנות זו את השאלה הבאה: מצד אחד העמדה הרשמית של ממשלת ישראל היא, שאנו רוצים משא-ומתן ישיר בלי שום תנאים מוקדמים, ומצד שני, הצהרה זו של כבוד השר וגם הצהרות אחרות קובעות עמדות שישראל קובעת אותן כעמדות סופיות. האם אין סתירה בין שני הדברים?

שר-החוץ א. אבן:

אינני סבור שיש סתירה. אנו חותרים למשא-ומתן, אולם אין הדבר מונע את ממשלת ישראל מלקבוע את העמדה שהיא תנקוט במשא-ומתן.

99. דברי שר החוץ על מספר התושבים בשטחים החדשים

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום א' באדר תשכ"ט (19 בפברואר 1969):

בדבריו, בראיון לעתון "דר שפיגל", מיום 17 בינואר 1969, אמר שר החוץ, לפי "דר שפיגל", כי "אין לנו עניין בכך להגדיל את האוכלוסיה שלנו במיליון ערבים".

לאור מימצאי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המציינים כי מספר תושבי השטחים המשוחררים ביהודה ובשומרון הוא כמחצית המיליון, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם אמר שר החוץ את הדברים הללו?

2. אם כן - מניין שאב שר החוץ את המספר שאותו מסר בראיון לשבועון הגרמני "דר שפיגל"?

שר-החוץ א. אבן:

התייחסתי לממדים הכלולים של האוכלוסיה הערבית בישראל, אילו היו הערבים בשטחי הממשל, לרבות הפליטים, נהפכים לאזרחי המדינה. לפי האומדן היה מספרם מגיע באותו מקרה למספר הנקוב.

95. דברי שר החוץ לכתבי העתונים "פיגורו" ו"דר שפיגל" על תנאי השלום עם מדינות ערב

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום א' באדר תשכ"ט (19 בפברואר 1969):

בראיון לעתון "פיגורו" מסר שר החוץ, כי על שלושה דברים לא תוכל ישראל לוותר; (א) חייבת להיות נוכחות קבועה של ישראל בשארם-א-שייך; (ב) ירושלים תישאר תמיד מאוחדת, הגם שיש מקום לויתורים אקסטרטוריאליים לירדן לגבי המקומות הקדושים; (ג) רמת הגולן לא תחזור עוד לבעלות סורית.

במקביל, בראיון לעתון "דר שפיגל", מסר שר החוץ, כי "כמובן צריך היה להעמיד את המקומות הקדושים של המוסלמים תחת אחריות המוסלמים. לאחר חוזה שלום תוכל ירדן, אשר היתה על-פי המסורת ושומרת את המקומות הללו, לקבל תפקיד זה מחדש".

אבקש את כבוד השר להשיבני:

חוברת כ"ה, ישיבה שצ"ט
— שאילתות ותשובות (ש. תמיר, אבן, שוסטק, אבנרי, מיקוניס) —

21 בפברואר 1969, מתוך כתבה ב"ג'ואיש כרוניקל" הלונדוני.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — מה נוסח ההסכמה שאליה הגיעו כבוד השר והמלך חוסיין בפגישתם?
3. אם לא — מה נכון בידיעה זו?

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ז' באדר תשכ"ט (25 בפברואר 1969):

"ידיעות אחרונות" מיום 21 בפברואר 1969 מצטט ידיעה שהתפרסמה ב"ג'ואיש כרוניקל" הלונדוני, ולפיה הגיעו שר החוץ ומלך ירדן לכלל הסכם על עתיד הגדה המערבית וירושלים, בעת פגישתם החשאית שנערכה באוקטובר אשתקד.

בהמשך הידיעה נמסר כי הסכם זה כולל את הנקודות דלהלן: שליטת ירדן על עזה, שתשמש אותה כנמל מוצא, וקבלת פרוזדור מעבר דרך ישראל; המשך חוקה ישראלית בירושלים המזרחית תוך מתן ריבונות ירדנית למקומות המקודשים לאיסלאם בירושלים המזרחית; החזרת מרבית הגדה המערבית לירדן ופירוזה או מציאת דרך נאותה אחרת למתן ערובות בטחוניות לישראל.

הייתי מבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?
2. אם אינה נכונה — מה אינו נכון בה?
3. האם נפגש שר החוץ עם מלך ירדן אחרי מלחמת ששת הימים?

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר החוץ ביום ז' באדר תשכ"ט (25 בפברואר 1969):

השבועון "ג'ואיש כרוניקל" מיום 21 בפברואר 1969 מוסר מפי מקורות ישראלים בניו-יורק, כי בפגישה שנערכה בלונדון באוקטובר 1968 בין שר החוץ מר אבא אבן והמלך חוסיין הוסכם על עתיד היחידה ושומרון ומספר עניינים אחרים. אולם ההסכם לא בוצע בגלל חוסר יכולתו של המלך חוסיין להתגבר על עניינים פנימיים והיצוגיים.

בהתאם להסכם הוחלט לתת לחוסיין שליטה על רצועת עזה, ועל-ידי כך תשיג ירדן מוצא לים התיכון בנמל עזה. תמורת זאת תוסיף ישראל להחזיק בירושלים המזרחית, אולם המקומות הקדושים למוסלמים יהיו בריבונות ירדנית. להלן מוסר השבועון, כי לפי התכנית, פרט לאימור נוסף שביטחון גישה להר הצופים ולשדה-התעופה עטרות, היתה ירדן מקבלת בחזרה את הגדה, אולם תוך פירוזה וקביעת בטחונות מסויימים על-ידי ישראל (הידיעה התפרסמה בעתון "למרחב" מיום 21 בפברואר 1969).

אי לואת הנני לשאול את כבוד השר:

1. מה אמת ומה אינו אמת בידיעה הנ"ל?
2. האם קיבלו שלטונות ירדן הבהרות מצד ישראל בשאלות טריטוריאליות ובשאלות גבולות במסגרת הסכם שלום?
3. אם כן — היש ביכלתו של שר החוץ לגלות דברים מה נאמר בהבהרות אלה?

ראש הממשלה טבע את המימרה "בטחון מקסימלי יחד עם מינימום של תוספת טריטוריה ואוכלוסיה ערבית לישראל".

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נאמרו דברים אלו מפי השר לעתון "דר שפיגל"?
2. אם כן — על איזה מקור הסתמך השר כאשר אמר דברים אלו לעתון?

שר-החוץ א. אבן:

אמרתי כי זוהי המשמעות המוצהרת של התכנית הקרויה תכנית אלון.

99. איגרת מאת מזכיר האו"ם אל משרד החוץ בעניין ירושלים

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר החוץ ביום א' באדר תשכ"ט (19 בפברואר 1969):

עתון "דבר" מיום 17 בפברואר 1969 מוסר, כי איגרת מאת אריתאנט, בעניין ירושלים, הועברה למשרד החוץ. כן מוסיף העתון, כי האיגרת באה על רקע של התלונה הירדנית למועצת הבטחון בענייני רשיון מסחר במערב ירושלים.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נתקבלה איגרת כזו ממזכיר האו"ם אריתאנט?
2. אם כן — היכול שר החוץ למסור לחברי הכנסת את תכניה?
3. מה היתה תשובת ישראל לאיגרת זו?

שר-החוץ א. אבן:

1. איגרת בעניין ירושלים נשלחה אלינו ביום 13 בפברואר 1969.

2. מזכיר האו"ם מסתמך באיגרתו על החלטת מועצת הבטחון מס' 252 מיום 21 במאי 1968 בעניין ירושלים, המבקשת שלא ייעשה דבר לשינוי המעמד המשפטי של העיר ולבטל את הצעדים שכבר ננקטו.

המזכיר הכללי נתבקש על-ידי מועצת הבטחון בהחלטה זו לדווח לה על ביצוע ההחלטה, והוא מבקש איפוא בהקדם אינפורמציה מממשלת ישראל שתאפשר לו לדווח למועצת הבטחון.

3. תשובת ישראל היתה ש"עמדת ממשלת ישראל בעניין נשארה כפי שפורטה במכתבו של שר החוץ אל המזכיר הכללי מיום 10 ביולי 1967 (מסמך או"ם מס' A/ 6757) ובהודעות נציגי ישראל בעצרת הכללית של האו"ם במועצת הבטחון".

100-102. ידיעה על פגישה חשאית והסכם

בין שר החוץ וחוסיין מלך ירדן

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום ז' באדר תשכ"ט (25 בפברואר 1969):

שר החוץ הישראלי מר אבא אבן והמלך חוסיין הגיעו לכלל הסכם על עתיד הגדה המערבית וירושלים, בעת פגישתם החשאית שנערכה באוקטובר אשתקד בלונדון — כך מוסר עתון "ידיעות אחרונות" מיום

שר-החוץ א. אבן:
אין שחר לאותה ידיעה. כולה מצוצה מן האצבע.

2. אם כן - מה היו ההנחיות שעל-פיהן פעל שר החוץ?

3. מה יכול כבוד השר לדווח לכנסת על הנושאים המרכזיים בשיחות אלו?

שר-החוץ א. אבן:
לא ניתנו הנחיות מפורטות לקראת ביקורי בווינג' טון. הסברתי את הקו שעמדתי לנקוט ולא היה דיון או עדעור.

106. עמדת ממשלת ארצות-הברית בעניין ארגוני החבלה

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום כ"ח באדר תשכ"ט (18 במארס 1969):

"הארץ" של יום 13 במארס 1969 מוסר כי בשיחותיו של שר החוץ בארצות-הברית הועלתה לדיון בעיית הפלשתינאים ודאגתה של ארצות-הברית נוכח גידול השפעתם הפוליטית של ארגוני החבלה.

הגני מבקש לדעת:

האם הידיעה דלעיל נכונה?

שר-החוץ א. אבן:
כן. זוהי אחת הבעיות שנדונו ביני לבין מנהיגי הממשל האמריקני.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש)

האם בעניין זה היתה תמימות-דעים לגבי הערכת המצב?

שר-החוץ א. אבן:

כידוע, הביעה ממשלת ארצות-הברית את דעתה, כי ביטול ארגוני החבלה הוא לא רק אחד מתנאי השלום, אלא גם דרוש לפי הסכם הפסקת האש.

107. ידיעה על הצעה מצרית לבדידת המועצות להחכייר לה את תעלת סואץ

חבר-הכנסת נ. פלד שאל את שר החוץ ביום כ"ז בניסן תשכ"ט (15 באפריל 1969):

בעתונות הופיעו ידיעות על הצעה מצרית לבדידת המועצות, שזו תקבל לידיה את תעלת סואץ ב"חכירה". הריני מתכבד לשאול:

האם יש ביד ממשלת ישראל ידיעות על תכנית מעין זאת?

שר-החוץ א. אבן:

אין ביד ממשלת ישראל כל ידיעות על הצעה כזו. המקור היחידי שפירסם על קיומה של הצעה כזו הוא מקור עתונאי, ואין לכך כל אישור ממקור אחר.

108. צעדיה של ממשלת ישראל לאחר

הצהרת מלך ירדן בטלוויזיה האמריקנית

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ו' באייר תשכ"ט (24 באפריל 1969):

ההופיעו בתכנית הטלוויזיה "פגוש את העתונות",

103. פניית ישראל אל ממשלת שווייץ למען שיחרורו של מרדכי רחמים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום ו' באדר תשכ"ט (25 בפברואר 1969):

"ידיעות אחרונות" מיום 21 בפברואר 1969 מוסר, שישראל פנתה לממשלת שווייץ וביקשה לשחרר את מרדכי רחמים, הישראלי שנעצר לאחר ההתנפלות על מטוס "אל על" בציריך.

הגני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?

2. האם השיבה ממשלת שווייץ על פניית ישראל, ואם השיבה - גמה היתה תשובתה?

שר-החוץ א. אבן:

1. התשובה חיובית.

2. כידוע לחבר הכנסת הנכבד, מר רחמים שוחרר בערבות והוא נמצא כיום בארץ.

104. תגובת משרד החוץ על הידיעה בדבר החלטת נשיא ארצות-הברית לנהל משא-ומתן עם ברית-המועצות על הסדר במזרח התיכון

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר החוץ ביום כ' באדר תשכ"ט (10 במארס 1969):

בעתון "מעריב" מיום 26 בפברואר 1969 נמסר, כי נשיא ארצות-הברית, מר ריצ'ארד ניקסון, מסר לראש ממשלת בריטניה, שמנוי וגמור עמו לקיים משא-ומתן עם מוסקבה על הסדר במזרח התיכון.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. על-פי האינפורמציה שביד השר - האם נכונה הידיעה?

2. אם כן - האם נמסר על כך רשמית לישראל?

3. כיצד פועל משרד החוץ בנדון?

שר-החוץ א. אבן:

1. אינני יודע; אולם הדברים נאמרו גם בפומבי.

2. אין בדעתי לגלות זאת.

3. במרץ.

105. הנחיות לשר החוץ לקראת שיתותיו עם ראשי הממשל האמריקני

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר החוץ ביום כ"ב באדר תשכ"ט (12 במארס 1969):

עם צאת השר למסעו בארצות-הברית נתפרסמו ידיעות בעתונות, האומרות כי ניתנו הנחיות מפורטות לקראת שיתותיו של השר עם ראשי הממשל האמריקני.

ועוד מוסרים העתונים שההנחיות, שניתנו לשר החוץ, משקפות את עמדת הממשלה בנושאים המדיניים שעליהם ישוחח שר החוץ.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?

חוברת כ"ה, ישיבה שצ"ט

— שאלות ותשובות (אבנר, אבן, לוז); דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לנשיא הפרלמנט של גוואטמלה (לוז); סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו (לוז, ברזילי) —

2. הודעות ממשלת ישראל שרירות וקיימות ואינן מותנות בהודעת המלך חוסיין. יחס ישראל להחלטת מועצת הבטחון הובע לאחריה בתשובה לשא- לות ד"ר יארינג — באפריל 1969.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנר.

אורי אבנר (העולם הזה— כוח חדש):

האם חלה, לפי הערכת משרד החוץ, תזווה חיובית כל-שהיא בעמדת המלך חוסיין בחודשים האחרונים?

שר-החוץ א. אבן:

זהו שאלה כללית, ואני סבור שהיא ראויה לניסוח בצורת שאלתה.

ג. דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לנשיא הפרלמנט של גוואטמלה

טכני על-ידי הקמת מרכז לשיתוף-פעולה בחקלאות, בהתיישבות, בקואופרציה, בהדרכת נוער, באירגון בנקים לפועלים, בחינוך מקצועי, ועוד. צוות מומחינו היושב בבירת גוואטמלה משתף פעולה משם עם מדינות אחרות של אמריקה המרכזית.

גוואטמלה היא המנהיגה במדינות אמריקה המרכזית. על מעמדה הבינ-לאומי החשוב תעיד העובדה ששר החוץ שלה נבחר לנשיאות העצרת הנוכחית. לצער הכל, הוא נפטר לפני זמן קצר בדמי ימיו, ואנו מביעים את השתתפותנו בצער של אזרחי גוואטמלה וממשלתה. גוואטמלה פועלת בהתמדה למען פיתוח מדינתה ושיפור חיי אזרחיה ולקידום הסדר הדמוקרטי. הפרלמנט שלה מורכב מ-55 חברים נבחרים לארבע שנים. קיימות בו מפלגות אחדות. אורחוננו הנכבד והמלומד מוסיף כבוד ויקר לפרלמנט של ארצו.

אנו שמחים לביקורם של נשיא הפרלמנט הגוואטמלי ורעייתו. אנו בטוחים שביקורו יתרום להידוק נוסף של יחסי הידידות. אנו שולחים באמצעותו ברכה לפרלמנט של גוואטמלה, לנשיאה ולממשלתה, ומאחלים שגשוג והצלחה לעמה של גוואטמלה.

ד. סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו

הקו, אשר הנחה את הממשלה בעיצוב הרכבו של התקציב, העדיפויות שניתנו לצרכים מסוימים ובראש וראשונה לצרכי הבטחון, ואת ההקפאות והעיכובים, אשר נגזרו על תחומי פעולות ושירות שונים.

כידוע, הכנסת לא העניקה למשרד הבריאות ולמשרד-דים השירותיים בדרך כלל מעמד של עדיפות במבנה התקציב, כי אם להיפך — גזרה עליו הידוק-החגורה נוכח העומס הכבד, המוטל על אוצר המדינה בשנה זו. אין אנו דנים היום איפוא על תקציבו של משרד הבריאות, אלא על פעולותיו בשנה שחלפה ובשנה שלפנינו לאור האמצעים אשר הועמדו לרשותו.

ברשת א.נ. בי. סי. האמריקנית, הצהיר מלך ירדן, שמדי-נות ערב יהיו מוכנות לשאת ולתת עם ישראל באמצעות שליחותו של ד"ר יארינג, אף לפני נסיגת כוחות צה"ל מהשטחים המוחזקים, אם תקבל ממשלת ישראל בצורה ברורה את עקרונות החלטת מועצת הבטחון.

בקשר לכך הגני מבקש לדעת:

1. האם פנתה ישראל אל ד"ר יארינג — לאחר הצהרת המלך חוסיין— וביקשה הימנו לחדש את שליחותו באזורנו?

2. האם חזרה והודיעה ממשלת ישראל לד"ר יארינג — לאחר הצהרת המלך חוסיין — כי ישראל מקבלת את עקרונות החלטת מועצת הבטחון?

שר-החוץ א. אבן:

1. לא.

היו"ר ק. לוז:

חברי הכנסת, אני מתכבד לברך בישיבת הכנסת ובשמה את אורחנו הדגול מר מנואל פרנסיסקו וילמר קונטרס, יושב-ראש הפרלמנט הגוואטמלי ורעייתו.

קהיליית גוואטמלה קיימה אתנו יחסי ידידות עוד בתקופת המנדט הבריטי. היא ביטאה כבר אז באופן חריג-משמעי את תמיכתה בזכותו של העם היהודי לחיים מדיניים עצמאיים במולדתו ההיסטורית. בתקופה החמורה של המאבק על עצמאות ישראל זכינו בתמיכה ובעזרה גדולה מצד אחד מטובי בניה, מר גרסיה גרנדוס, ששמו רשום לעד בתולדות מדינת ישראל.

מאז אנו נהנים מתמיכתה של גוואטמלה והודהתה עם מאבקנו.

כמונו עכשיו, עברה גוואטמלה לפני שנים רבות תקופה קשה של מאבק ממושך על חירותה ועצמאותה, והיא יודעת איפוא להעריך את עמידתנו בשער נגד כל התנקשות בעצמאותנו ואת מאמצינו להסדר יחסינו עם שכנינו למען השלום באזורנו. אנו אסירי-תודה לגוואטמלה, ומצדנו משתדלים לפרוץ מקצת מחובנו בשטחים שונים: מסחר, תיירות, תרבות, ובעיקר בסיוע

היו"ר ק. לוז:

אנו עוברים לסעיף ב' בסדר-היום: סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו. רשות הדיבור לשר הבריאות.

שר-הבריאות י. ברזילי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. כידוע, תקציב משרד הבריאות אושר על-ידי הבית הזה. קדמו לאישור התקציב דיונים בוועדת הכספים, בה נשאלו שאלות, הושגו השגות, הוצעו הצעות, הובאו הסתייגויות.

הכנסת אישרה את תקציב המדינה בכללותו ואת

ו"השרון" בפתח-תקוה, המשותף לעיריית פתח-תקוה וקופת-חולים.

צימצום תקציבי הפיתוח, שעליו החליטו הממשלה והכנסת לגבי שנת 1969/70, יחד עם מגבלות ויסות הבנייה, העמידו אותנו במצב קשה. בדיונים פנימיים, וכן במשא-ומתן עם האוצר וועדות הוויסות, עשינו והגנו עושים כל מאמץ כדי להבטיח המשכיות ורציפות הבנייה בכל הפרוייקטים שתיכננו הושלם, והמשכיות של תוכנון פרוייקטים אחרים שאושרו עקרונית במסגרת תכנית-האב. בהתאם למצבים המשתנים של צרכים ואפשרויות הקציביות אקטואליות ניתן תמיד לגלות גמישות בתאריכי הפעלה, שהיא היא הקובעת את עיקר ההוצאה וכן את הוצאות האחזקה, היקרות והמתייקרות משנה לשנה בקצב ניכר.

רציפות הבנייה מבטיחה שהתקציבים המתוכננים לא יתנפחו, שצוותי המתכננים לא ינטשו אותנו. במקרים רבים אפילו התחלת בנייה יש לה חשיבות ניכרת מבחינת הכנות לשעת חירום. ואחרון אחרון, העיכוב עלול לפגוע קודם כל בכבשת הרש - בהקמת בתי-חולים חדשים לחולי-נפש, והדבר הוא בעל חשיבות מיוחדת. ביחס לבתי-החולים הקיימים, שבונים בהם מבנים חדשים להחלפת מיטות, קיים שיקול נוסף - שנראה אמנם רחוק יותר, אך הוא בתחום התיכנון הממשלי - הוא השימוש האלטרנטיבי במבנים מתפנים לצד כים אישפויים שונים שמחוץ לאישפוז הכללי.

נעשות עבודות הכשרת השטח לבניית בית-החולים החדש בתל-השומר, והבנייה עצמה תחל בסתיו שנה זו, ובהתאם לכך יפורסמו המכרזים. כמו כן נתחיל השנה את הבנייה של בית-החולים החדש בחדרה. אני מצוין שני נושאים אלה במיוחד, כי הם הועמדו בסימן-שאלה עם החלטת ההקאה או האטת ההפעלה של תקציבי הפיתוח.

בהמלצת הרשות מינה המנהל הכללי של משרד הבריאות ועדה לקביעת סטנדרטים שונים הקשורים בעבודת בית-החולים, ובשלב ראשון רישום האבחנות. אני מצוין עובדה זו, כי זאת התחלה חשובה בנושא חיוני מתחום סמכויותיה ותובתיה של רשות האישפוז.

חברי הכנסת, בשנה הקלנדרית 1968/69 נוספו בכל מסגרות האישפוז 256 מיטות כלליות, ונסגרו 74 מיטות כתוצאה מביטול פונקציות ספציפיות. מלבד זה נוספו בשנה זו 51 מיטות לאישפוז חולים כרוניים ומחלות ממושכות, מהן 27 מיטות בירושלים, החסרה מאוד סוג זה של מיטות. כן נוספו 404 מיטות לאישפוז פסיכיאטרי, כתוצאה מהשלמת בנייה, הרחבת מבנים והכללת מוסדות קיימים במסגרת רשת האישפוז הפסיכיאטרי, לאחר שמוסדות אלה שופרו ושופצו והותאמו לרמה הנדרשת.

בסך הכל גדלה איפוא מערכת האישפוז בשנת 1968 ב-637 מיטות, מכל הסוגים.

אסקור בקצרה את מצב הבנייה ותכניות הפיתוח, לפי אזורי הארץ השונים, על מנת להמחיש את הפעילות בשנת 1968 ואת הנושאים שבהם מטפלת יחידת התיכנון של המשרד, לשננו זו ולקראת השנים הבאות:

בצפון הארץ: הופעלו 50 מיטות חדשות במחלקות

איני מתכוון בדברי הפתיחה להקיף את מכלול התחומים, שבהם מטפל המשרד, כי אם בסוגיות אחדות אשר העסיקו אותנו בשנה החולפת והמוסיפות להטריד אותנו לקראת השנה הבאה.

בהרכבו הפנימי של תקציב משרד הבריאות תופס האישפוז, על כל שלוחותיו, את המקום המכריע.

אתחיל איפוא בסוגיה מרכזית זו, אשר החידוש בה השנה הוא בכך שהיא נדונה לא רק במשרד הבריאות ובמוסדות המקיימים בתי-חולים, כי אם גם ברשות העליונה לאישפוז, אשר על חידוש פעילותה מסדתי בדיון התקציב בכנסת אשתקד. רשות זו מקיימת ישיבות סדירות, אחת לשישה שבועות בממוצע; רוב דיוניה הוקדשו לבדיקה והתאמה של תכניות הרחבה של האישפוז הכללי במדינה, לשם עידכון הפרוייקטים והתאמתם לצרכים המשתנים ולתחזיות גידול האוכלוסיה. תכנית-האב המעודכנת של הרחבת האישפוז הכללי עד שנת 1978 כוללת בנייה של 5250 מיטות. יותר מ-2,000 מיטות מיועדות להחלפת מיטות במבנים ירודים (כדוגמת תל-השומר), והיתר הן מיטות נוספות (יותר מ-3,000). סך של המיטות הכלליות, בלי אישפוז פסיכיאטרי ובלי מיטות למחלות ממושכות, יגיע בשנת 1978 ל-12,000.

אני מקווה כי יעמדו לנו הכוח והאמצעים להשיג תכלית רצויה זו. במספר זה כלולות, לצערי, גם כ-700 מיטות אשר אינן עונות לדרישות של אישפוז כללי מקיף וחדיש, או שרמתן ירודה במידה ניכרת מן הסטנדרט הרצוי. מיטות אלו מצויות במוסדות פרטיים - ואינני מתכוון, כמוכן, לאסותא ואלישה - מוסדות של מיסיון וכדומה. תרומת המיטות האלו לשיעורי האישפוז הכללי היא לא פעם פרובלמטית.

עם הגשמתה המלאה של תכנית הרחבת האישפוז הכללי יגיע מספר המיטות הכלליות בכל אזורי הארץ, גם באזורי הצפון והדרום, לשיעור של 3.3 ל-1,000 נפש. בשלושה מקרים שונו במידה ניכרת התכניות הקודמות: בנהריה, בחדרה, באשקלון. הוחלט על תכנית-אב בסדר גודל של 450 מיטות כלליות לכל אחת מיחידות אישפוז אלה כהיקף סופי, במקום 250 שתוכננו קודם. במסגרת עידכון האישפוז הכללי הוקדשו דיונים מיוחדים לבעיות האישפוז בירושלים. במסגרת זו אישרנו את בנייתן מחדש של המיטות בהר-הצופים, ובתיאום עם משרד האוצר נקבע הסדר מיוחד של השתתפות משרד הבריאות בהוצאות אחזקה של היחידה בהר-הצופים, אשר תקלוט גם את 100 המיטות המצויות היום בבית-חולים "הוספיס" בווייה-דולורוזה, לרבות הפרסונל.

בדיונים על תכניות אחדות שהוגשו כקשר להקמתם או לשיפוצם והרחבתם של בתי-יולדות נפרדים, נתגבשה - בעצת ועדות מומחים אחדות - החלטה עקרונית ומעשית, שלא לאשר עוד בעתיד קיום מחלקות נפרדות ועצמאיות בתחום זה, אלא לשאוף להכללת המחלקות במסגרת פיסית ופונקציונלית אחידה של בתי-חולים כללי, רב-מחלקתי.

הרשות לאישפוז אישרה, בין היתר, תכנית הרחבה של בתי-החולים העירוניים בתל-אביב וחיפה (איכילוב ורוטשילד, כיום בתי-החולים עירוניים-ממשלתיים),

בבית-החולים איכילוב מופעל בימים אלה אגף מיון מורחב של 23 מיטות. בניין מרכז רפואי חדש נמצא בשלב מתקדם של עיבוד פרוגרמה.

בבית-החולים ב"פ - מחלקה אורולוגית של 20 מיטות נמצאת עתה בשלבי תיכנון סופיים.

תל-גיבורים - לאחר מערכה משפטית ממושכת הושלם פינום של הידירים והוחל בהכשרת הקרקע לקראת הקמת בית-החולים. עבודה זו הופסקה, למרבה הצער, עם הקפאת תקציבי הפיתוח. הדיון עם האוצר על אפשרות התחלת הבנייה יחדש בעוד חודשים אחדים. אני רוצה לקוות כי תימצא הדרך לא להשהות בניית בית-החולים. אנו רואים בבניית בית-חולים זה עניין של עדיפות חשובה.

בבית-החולים בילינסון הופעל מכון נפרולוגי חיש. בבית-החולים מאיר נפתחה בשנה זאת מחלקת ילדים חדשה וחדרי הניתוח החדשים יופעלו ביוני-יולי 1969. בניית מכון הרנטגן נמצאת בשלבי סיום וכן בנייתם של המיתקנים לשעת חירום.

בבית-החולים לוינשטיין הוחל בבנייתן של 100 מיטות שיקום נוספות.

בבית-החולים לחולי-נפש בבתי-ים אנו עומדים להש-לים ולהפעיל השנה מחלקה חדשה של 60 מיטות ובנייתן של שלוש מחלקות נוספות נמשכת. כן מתקדמת בניית בית-הספר לאחיות.

בדרום: בית-החולים החדש באילת, אשר נבנה במשותף על-ידי הממשלה וקופת-חולים, הופעל לפני שלושה חודשים. מיתקן אישפוז מרווח ומודרני זה מופ-על על-ידי קופת-חולים ונקלטו בו עובדי בית-החולים הממשלתי אשר שירת את אילת קודם לכן.

בבית-החולים המרכזי לנגב נוספו בשנה זו 25 מיטות, ומתכננים עתה הרחבת המחלקות ויחידות הטיפול במספר תחומים: טיפול בכוויות, נירולוגיה, עור, שיקום ועוד.

בבית-החולים בדימונה הושלמו היסודות והקומה התת-קרקעית של בניין בית-החולים. המשך הבנייה לאחר שלב זה הוקפא לעת-עתה.

בבית-החולים שבאשקלון נמשכת בניית מחלקות לשיקום ופסיכיאטריה, מכון שיקום ומרפאות, וכן הרחבת חדרי המיון, מכון הרנטגן, המעבדה ובית-המרקחת.

בית-החולים קפלן - מתקדמת בניית בית-החולים החדש ובניין מרפאות החוץ. כן הושלם תיכנונו של בית-ספר חדש לאחיות.

בירושלים נמשך שיקומו של בית-החולים הכללי, בהיקף של 200 מיטות, בהר-הצופים, וכן בנייתו של מרכז שיקום בן 60 מיטות. עם הפעלת יחידת אישפוז זאת ייסגר בית-החולים הממשלתי בויה-דולורוזה וסגל עובדיו, כפי שכבר אמרתי, יוקלט בבית-החולים החדש.

מכון אונקולוגי על שם שרת במרכז הרפואי בעין-כרם - התיכנון נשלם והולך ומקווים להתחיל בבנייה בתחשים הקרובים.

בבית-החולים לחולי-נפש "עזרת נשים" הושלמו בנייתן והפעלתן של 130 מיטות במבנה החדש; כ-80 מיטות נוספות נמצאות בבנייה.

לאורתופדיה ועיניים בבית-החולים שבפוריה. בנייתם של חדרי המיון והמרפאות מתקדמת בקצב מואץ. הושלם התיכנון הכרוך בהרחבת חדרי הניתוח, והחומר הוכן למכרו. כל המבנים בפוריה מוסקים וממווגים. יחד עם הפעלת המחלקות הופעל מכון מודרני לפיסי-תרפיה ורפוי בעיסוק, וכן מרתף לאישפוז לשעת חירום.

בצפת נמשכת העבודה בקצב מניח את הדעת, ואנו מקווים כי בנייתו של בית-החולים החדש תושלם בשנה הבאה. בכך יתווסף לעליון מיתקן אישפוז מורחב ומצויד כהלכה. בשנה זו הוספו 12 מיטות לאורתופדיה.

בבית-החולים שבנהריה הופעלו כ-60 מיטות לילדות, וכן חדרי לידה, חדרי ניתוח, אספקה מרכזית של חומר סטריילי ומרתף לשעת חירום. השנה אנו עומדים לפתוח מחלקת עיניים בבית-חולים זה, לעת עתה בהיקף מוגבל. כן הושלמה פרוגרמה להרחבתו של בית-החולים למתכונת של 450 מיטות, בהתאם להח-לטת רשות האישפוז העליונה. תכנית זאת לתוספת 220 מיטות, להשלמת תכנית-האב, הוגשה לאוצר.

בבית-החולים בעפולה נוספו בשנה זו 21 מיטות, ונמצאות בבנייה עוד 25 מיטות. בכך יושלם, בשלב זה, תקן בית-החולים. נוסף על כך נמצא בבנייה חדר מיון וקבלת לשעת חירום, וכן מכון פתולוגי.

באזור חיפה הושלם השנה והופעל מרכז אונקולוגי חדש בבית-החולים רמב"ם, ועם השלמת הבניין הרב-קומתי תתווספה מיטות לשירות מרכז זה. הקמת הבניין החדש, אשר יכול קרוב ל-400 מיטות, הושלם ב-1971 בהתאם לתכנית. כן הופעלו השנה מחלקה נפרולוגית ומעבדה המטולוגית, והושלם תיכנונה של מחלקת יום פסיכיאטרית.

בית-החולים רוטשילד - נמשך תיכנון הרחבתו של בית-החולים. בשנה זו יתווספו 18 מיטות כלליות.

בית-חולים הכרמל - הוחל כבר בעבודת הכשרת השטח לקראת בנייתו של בית-החולים החדש, במתכונת של 300 מיטות. בבית-החולים הקיים ייעשו השנה הרחבה ושיפוץ של כמה שירותים חיוניים בתדרי מיון, מעבדות, בית-מרקחת ומחסנים.

תיכנונו של בית-החולים לחולי-נפש בטירת-הכרמל נמצא בשלבים מתקדמים, ואני מקווה כי נמצא את האפשרות התקציבית להתחיל בבנייתו בשנת התקציב הבאה.

במרכז הארץ: בבית-החולים תל-השומר, בביתנים שהתפנו עם הקמת מחלקת הילדים החדשה הכוללת 120 מיטות, מתכננים הפעלת מיטות סיעודיות למקרים אונקולוגיים ומרכז לילדים אוטיסטיים. בניית קומה נוספת לבית-הילדות נמצאת בעיצומה, וכן אגף מעבדות בביתן הילדים החדש. כן נמצאת בעיצומה הרחבתו של מכון הרנטגן. נמשכת הכשרת הקרקע לבניין החדש של בית-החולים, שיכול 1,000 מיטות בקירוב. הבנייה תתחיל בסתיו שנה זו.

בבית-החולים אסף הרופא מתקרבת לסימוה בנייתו של בניין חדש המיועד למחלקה אורתופדית ולמחלקה כירורגית לילדים. עם השלמת בנייה זו יתווספו 20 מיטות, ו-40 מיטות יוחלפו. כן יורחבו חדרי הניתוח.

הוא מכוונת ליצירת בסיס לסדר אישפוז וטיפול אזוריים. התכנית קובעת את שיעור המיטות הפסיכיאטריות ל-2.8 ל-1,000 נפש במקום 2.4 לפי מיטות שבתקן, כיום הזה. איכיד בקשר לכך, כי לפי מספר המאושפזים בפועל, בכלל זה, כמובן, החופשות, אנו מגיעים היום לשיעור חולים בפועל של 2.7 ל-1,000 נפש - והלחץ והמצוקה ידועים גם ידועים.

הזכרתי כבר, כי יותר משליש מהמיטות הקיימות, כ-2,800, מרוכזות במוסדות חסות פרטיים, ולדעת מומי-חיים כ-1,200 מיטות פרטיות הן ברמה כה ירודה, שנחוץ להעביר מהן את החולים בכל ההקדם למוסדות ברמה סבירה.

רובם של המוסדות הממשלתיים, העושים שירות חשוב וברמה מקצועית גבוהה, נמצאים בתנאים פיסיים קשים ביותר ומן ההכרח לבנותם מחדש. חלוקת המוסדות לסוגיהם השונים לקויה, בנוסף למחסור הכללי במיטות. יש לציון, כי מבחינת החלוקה לפי מחוזות וגם מבחינת הפרופורציה הרצויה בין סוגי המוסדות השונים - בית-חולים פסיכיאטרי פעיל, כפר-עבודה, מחלקה בבית-חולים כללי ומוסד חסות - החולים מאושפזים לא פעם שלא בהתאם לצורך הרפואי ולא בסוג המוסד הדרוש להם.

תכנית האב להרחבת האישפוז הפסיכיאטרי מכוונת איפוא ליצירת בסיס לאישפוז אזורי, תוך חלוקה מאוזנת של המיטות, לפי המחוזות ולפי סוגי המוסדות. לפיכך קבעה התכנית חלוקה פנימית מפורטת של המוסדות שייבנו מחדש, או שיעודם יותאם במסגרת שיעור מיטות של 2.8 ל-1,000 נפש.

הגשנו תכנית בנייה עד 1980, אשר היקפה הוא כ-7,000 מיטות; מתוכן 5,000 מהוות תוספת נקייה ו-2,000 מהוות החלפת מיטות תת-סטנדרטיות והתאמת ייעוד של בתי-החולים הממשלתיים הקיימים, תוך סגירת 1,200 מיטות חסות פרטיות תת-סטנדרטיות והעברת חולים למיטות ברמה סבירה. ההיקף הכללי של המיטות הפסיכיאטריות מכלל הסוגים, שיידרש בשנת 1980, הוא כ-10,500.

עלי לציון כי נתייחס בחיוב לזימה פרטית המכוונת להחלפת המיטות התת-סטנדרטיות הפרטיות הקיימות במיטות טובות. זאת מתוך הנחה שהמוסדות ייבנו באזורים שקיים בהם צורך במיטות אלו, שיוכשרו לקליטת סוגי חולים הקרויים "מקרי חסות", שיבטיחו תנאים פיסיים נאותים, לפי ההוראות וכוח-אדם מקצועי הדרוש, לפי סטנדרטים שייקבעו ושיהיו מסוגלים להעניק רמה טיפולית נאותה. ברור כי הדבר מחייב הקמת צוותי פיקוח קבועים ומתמידים - והדבר נכלל אמנם בתכנית. כמו-כן יהיה צורך להבטיח תעדיפי אישפוז מנימייליים סבירים, ולא אסתיר מפניכם שהמצב כיום בשטח התעריפים אינו מניח את דעתנו.

רצוני להפנות את תשומת-לכם של חברי הבית לעוד נקודות אחדות אשר הובלטו בתכנית-האב לאישפוז פסיכיאטרי:

(1) הצורך לבנות את התקן של כוח-אדם בבתי-חולים פסיכיאטריים על בסיס חדש של 0.7 עובדים למיטה במוצע, במקום 0.55 לערך הממוצע כיום. שכן שירות רפואי אין משמעו רק מבנים, ולא מבנים חדשים וחדשים, אלא בראש וראשונה - הצוות המטפל.

מן האישפוז הכללי אעבור לתחומים המיוחדים של האישפוז ואקדים את השאלה הכאובה של אישפוז חולי-נפש. השיעור השנתי של תוספת החלואה הוא ל-1,000 נפש באוכלוסייה שמעל לגיל 15, ואילו בקרב העלייה החדשה האומדן המקביל עולה לתוספת של 3 חולים ל-1,000 נפש.

התפוסה של בתי-החולים הממשלתיים עולה לעתים כדי 105%, ושל בתי-החולים הפרטיים כדי 110%, וכל זה בלי להביא בחשבון את החולים הנמצאים בחופשות זמניות; עולה משקלם היחסי של החולים הגריאטריים, במקביל לתהליך ההזדקנות של האוכלוסייה; מצויה רשימה של ילדים ובני נוער המצפים לאישפוז.

הבעיה העסיקה ומעסיקה את משרד הבריאות לא רק כרשות בריאותית עליונה במדינה, אלא גם כגורם מרכזי למתן שירות פסיכיאטרי לאוכלוסייה. רובו המכריע של האישפוז הפסיכיאטרי מרוכז בבתי-חולים ממשלתיים או מוחזק על-ידי משרד הבריאות. כמחצית מבין 6,800 מיטות פסיכיאטריות המצויות במדינה הן ממשלתיות, נוסף על 2,712 מיטות בבתי-חולים פרטיים, המוחזקות על-חשבון המדינה. החוק גם מטיל אחריות מיוחדת-ישירה על המשרד בתחום זה.

ואמנם על אף המצוקה והרגשת הדאגה לבאות, מן הדין לציון את פעלו של משרד הבריאות בשטח זה: הקמת אלפי מיטות, תוך עליית שיעור המיטות הפסיכיאטריות ל-1,000 נפש מ-1.62 בשנת 1963 ל-2.4 בשנת 1968; המאמץ הגדול והמבורך שהושקע בהכשרת קאדרים מקצועיים; התהליך של מודרניזציה בגישה לחולה ובדרכי טיפול, המעמיד את שירותנו הפסיכיאטרי בשורה אחת עם המדינות המתקדמות ביותר; פיתוח כפרי-עבודה, שהיו חידוש בשדה האישפוז הפסיכיאטרי; פיתוח רשת של תחנות לבריאות הנפש, מרפאות למיון, טיפול ומעקב, יחידות לטיפול-יום ומעונות (הוסטלים).

הגנחו יסודות רציניים לטיפול בילדים ונוער (בנס-ציונה, איתנים, ירושלים וכו'), בכלל זה הפעלת תחנות לבריאות נפש לילדים, ליד לשכות הבריאות; פותחו שירותים גריאטריים-פסיכיאטריים; הוגברה תדעת חשיבותם של השירותים הקהילתיים השונים והזימה להפעלת מסגרות בין-מוסדיות ובין-משרדיות; נמשך המאמץ העקשני והמתמיד להסרת הסטיגמה מביית-החולים הפסיכיאטרי ומחלות הנפש, כתנאי לחיזוק המגמה השיקומית וכדומה. אלה הם כמה מציוני הדרך.

אוסף עוד, כי בתכניות פיתוח האישפוז, שהממשלה אישרה אותן במסגרת של הוצאה כוללת בסך 600 מיליון לירות, נכללו 800 מיטות פסיכיאטריות פעילות בשני בתי-חולים חדשים - בטידה בצפון ובכאד-שבע בדרום. תיכנונם המעשי נמצא בשלבים מתקדמים וניתן להתחיל בבנייתם בשנה הבאה. ועם זאת הגענו למצב שבלי תיכנון כולל ורב-שנתי של הרחבת האישפוז הפסיכיאטרי עלולים אנו להגיע אל סף משבר חמור ביותר.

הנחנו על שולחנת הלי הרשות העליונה לאישפוז וכן בוועדה הפסיכיאטרית המיעצת של מועצת הבריאות תכנית-אב להרחבת האישפוז הפסיכיאטרי בעשור הקרוב. התכנית מבוססת, בדומה לתכנית-אב לאישפוז כללי, על תחזית גידול האוכלוסייה, לפי הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד הפנים ומשרד הקליטה,

מיוחד יוקדש להקמת מרכזי-יום, מועדונים ומועגות. יוקדשו אמצעים להכשרת כוח-אדם והדרכתו.

אנחנו רואים בהקמת קרן זו צעד רציני קדימה לקראת פתרון הבעיה הגדולה והגדלה של מחלות ממושכות, בקטע חיוני זה של גיל הויקנה.

משקל הבעיה והויקנה עולים משנה לשנה. צד אחד בלבד, צד חשוב מאוד כשלעצמו, הוא דמוגרפי - ריבוי מתקדם של גילאים מעל ל-65. שיעור גילאים אלה בשנת 1948 היה 3.5%, והוא הגיע ל-6.8% תוך עשרים שנה, זאת אומרת הכפלת השיעור. כחמישית מבני 65 ומעלה זקוקים לטיפול תוך שכבה ממושכת, לטיפול רפואי פעיל, לשיקום, לסייעוד. וכאן נחוצים שירותים נוספים בתוך כתלי בית-החולים וגם מחוצה לו, ואוסף ואומר, שלא פחות מהמיתקנים, השירותים, המכשירים, התרופות - נחוצה הגברת התודעה והידע בקרב ציבור הרופאים ואנשי בריאות הציבור בדבר החיוניות והחשיבות של המגור הזה.

קראתי דין-וחשבון של הוועדה המלכותית הבריטית, הקרויה 'ועדת טוד', על שם היושב-ראש שלה, אשר דנה בצרכים של חינוך רופאים באנגליה. הדו"ח פותח בהצגת הבעיה: מהי הדינמיקה של הצרכים הרפואיים? והוא עונה: השטח הגריאטרי יעמוד יותר ויותר במרכז: מתרבות מחלות לב וכלי דם, הסתיידות עורקים, מחלות נירורמוסקולאריות, פרקינסון, פרפלגיות, מחלות שני-גרון, סכרת עם סיבוכים, והסרטן. ארבעה מכל שישה נפטרים ל-1,000 נפש הם חולים במחלות ממושכות. אך אפילו במינוח הרפואי יש התלבטות. אומרים בנשימה אחת זקנים וכרוניים - ולחדד שיקום. ואמנם גדלה החשיבות של הנושא השיקומי לגבי הגילאים הצעירים. 15,000 איש נפגעים מדי שנה מתאונות עבודה ותאונות דרכים, ו-20% מהם נזקקים לטיפול שיקומי, בצורות שונות. ויש תאונות בית בהיקף מדאיג, ויש צרכים שיקומיים של נכי מלחמה וקרבנות חבלה. אבל מאידך גיסא, יש מרחב גדול וחשוב של פעולות שיקום מסוג אחר, לגבי חולים קשישים יותר. המושיגים שלנו לגבי מה שנקרא פוטנציאל שיקומי אינם סטטיים. החזרת עצמאות מסויימת וכושר שירות עצמי לאדם נכה או זקן היא לא פעם הישג שיקומי בעל משמעות אנושית עמוקה לחולה ולמשפחתו. וידוע הוויכוח בין המומחים על מיקומה של המחלקה הגריאטרית, הסייעודית והשיקומית.

בינתיים קבענו ביחידת התיכנון של משרד הבריאות ובשרות לאישפוז, כי בכל בית-חולים חדש המתוכנן ונבנה רצוי לכלול מחלקת שיקום. הוספנו מיטות סיעודיות בבית-החולים "שמואל הרופא" בבאר-יעקב.

בתכנית הקרובה והקרובה מאוד נמצאים הפרוייקטים הבאים מתחום השיקום, הסייעוד והגריאטריה:

הפעלת בית-חולים של 260 מיטות בגדרה, מיסדה של קופת-חולים, אשר בבנייתו השתתפה הממשלה ב-40% ובהחזקתו תשתתף בשליש ליום המחלה. אנחנו מעוניינים שמוסד זה, שהיקפו קובע לא במעט את עתיד הפתרונות של שאלת החולה הממושך, לא ייהפך לעוד "בית-אבות" אחד, כי אם בלטו בו הממנה הסייעודית הפעילה, תוך הבטחת מחזוריות מתאימה של המאושפזים. אנחנו דנים עכשיו על העמדת חלק מסויים של המיטות

(2) התכנית בכללותה קשורה בהכשרה והכנה של רופאים, אחיות, עובדים סוציאליים, מרפאים בעיסוק, עובדי מינהל ומשק, בהיקפים שלא ידענו עד כה. ואמנם זאת בעיית הבעיות, לא רק של האישפוז הפסיכיאטרי (כבר היום יש לנו 30 משדות בתקן בלתי-מאויישות בבתי-החולים לחולי-נפש) אלא של כלל האישפוז. ויידרשו תקציבים גדולים להרחבת בתי-ספר לאחיות ושאר המקצועות הקדם-רפואיים; תכנית למשיכת כוחות רפואיים למקצוע הפסיכיאטריה וגיבוש צוותי עובדים (ולפחות גרעיניהם) לקראת פתיחת מוסדות חדשים ומחלקות חדשות.

(3) בתכנית הוקדש מקום מיוחד ונכבד לתיכנון מקומות אישפוז וטיפול לילדים ונוער.

(4) אחרון-אחרון: הצלחתה המלאה של התכנית להרחבת האישפוז קשורה בפיתוח מקביל של שירותים לא-אישפוזיים, קהילתיים, מרפאתיים, שיקומיים וכדומה. ושוב, הדבר יקום לא בכוחם של תקציבים בלבד, אלא בעיקר הודות לשינוי גישה מצד הציבור הרחב, על מוסדותיו, לבעיית הטיפול בנושא בריאות הנפש.

הקמת 13 בתי-חולים חדשים (ובכללם שבעה כפרי עבודה), הקמת 10 מחלקות בבתי-החולים הכלליים, ובנייה מחדש של כמה מוסדות קיימים - אלה ידרשו תקציב, במחירים של היום, בסך 210 מיליון לירות בערך. עם סיכום הדיונים ברשות לאישפוז והוועדה הפסיכיאטרית רית המייעצת, ואף במקביל להם, נקיים ביירוטים עם משרד האוצר על פרטי התכנית, טרם הגשתה הרשמית לממשלה ולכנסת.

ומבעיות חולי-הנפש אני מבקש להפנות תשומת-לבכם, חברי הכנסת, לשירותים לחולים במחלות ממויכות. בשנה האחרונה הקדשנו עיון רב ומאמץ מיוחד לתיכנונם וקידומם של השירותים לחולים במחלות ממושכות: שירות ריפוי, שיקום וסייעוד, וכן שירותים לקשישים, אשר הם במידה רבה בעלי אופי רפואי. הגילאים הקשישים מהווים את מרבית הקרויים חולים כרוניים. לא אחת עמדתי על כך גם מעל במת הכנסת. שתי ישיבות של מועצת הבריאות הוקדשו לנושא הזה, על יסוד חומר מפורט שהוכן ועובד על-ידי ועדות מומחים, בהשתתפות נציגי משרדי הבריאות, הסעד, האוצר ומלב"ג, ועודות מועצת הבריאות.

כתוצאה מדיונים בין-משרדיים ובין-מוסדיים התגבשה תכנית מעשית לחמש השנים הקרובות, להקמתם והפעלתם של שירותים ומיתקנים לטיפול בקשיש, בתקציב כולל של 35 מיליון ל"י, המשותף לממשלה (באמצעות משרדי הבריאות, הסעד והאוצר) ומלב"ג. הקרן שהוקמה תעמיד תוך חמש השנים הקרובות את הסכומים הדרושים לבניית מוסדות: בתי-אבות, ולידם מחלקות לתשומים, וכן מחלקות סיעודיות לחולה הקשיש בבתי-החולים הכלליים, או יחידות סיעודיות המסוגלות לבתי-החולים הכלליים. בסדר העדיפות של הבנייה יתפסו מקום ראשון מרחבי הצפון והדרום. הקרן גם תשתתף במשך חמש שנים אלו בהחזקת המוסדות.

הקרן אימצה לעצמה תכנית מקיפה ויסודית להקמתם והפעלתם של שירותים שונים חוץ-מוסדיים, כמו שירותי ייעוץ ושירותי בית לקשיש ולחולה הכרוני (וזה כולל גם מטפלות ועוזרות-בית, גם השלמת ציוד ביתי, גם דאגה לארוחות חמות, וכדומה). תקציב

עירונית שוערת מציבה בעיות ואתגרים המחייבים פתרונות בלתי-שגרתיים. פתרונות מקומיים ושוליים אינם בכוחם לפתור את הבעיות, ועלנו לגשת גישה כוללת, אשר ביסודה מונחת פעולה מתוכננת כלפי אתגרי הסביבה הביולוגית, הפיסיקלית והכימית של האדם - למנוע העברת מחלות מידקות וכרוניות על מנת ליצור תנאי עבודה וחיים אופטימליים, וכך להשיג מידה של רווחה לכל.

השאלות סבוכות ובעלות השלכות החורגות מן התחום המוגדר של בריאות הסביבה. אמחיש זאת על-ידי דוגמה אחת: המציאות הוכיחה כי לתנאי התב-רואה ובריאות הסביבה השפעה ניכרת על ענף התיירות, על ניידות האוכלוסין לאזורי פיתוח ועוד. העלאת רמת התברואה וטיפול בריאות הסביבה הפוכים איפוא לגורם כלכלי-חברתי, והייתי אומר: לצורך חברתי וכלכלי, אך ראייה זאת של הדברים מחייבת כי יוקצו אמצעים, ברמת עדיפות שונה, לקידום הנושא ולטיפולו.

זאת אף זאת: עקב ריכוז האוכלוסין ברצועה גיאוגרפית צרה ומצומצמת יחסית - כושר ספיגתה של הסביבה לגורמי זיהום הוא מוגבל ביותר ומתקרב למצב גבולי ורווי סיכונים. הדבר מוצא ביטוי כבד כיום בתחום סילוק האשפה מאזורי הערים הגדולות, בזיהום ניכר של מי התהום באזור המרכז, בעליית זיהום חוף הים באזור תל-אביב ובעליית תכולת חמרי הזיהום באטמוספירה.

מגיעת זיהום הסביבה דורשת מאמצים ניכרים לחינוך הציבור, הפניית אמצעים מתאימים להכשרת כוח-אדם ברמה נאותה, עידוד המחקר והשקעות ניכרות בהקמת מפעלים הנדסיים מתאימים, לסילוקם ולטיהורם של גורמי הזיהום.

חברי הכנסת, כולנו מחייבים פיתוח בכל התחומים, ואני סבור כי אין ניגוד בין פיתוח כלכלי ובין טיפוח הסביבה והאדם. להיפך, יש קשר הדוק בין שניהם. אך היו דברים מעולם ופיתוח בלתי-מתוכנן הביא להרס הסביבה והיה לרועץ לרווחת האדם, וגדמה לי כי יש לשים לב לסכנה זו.

אתרכו בסקירתי במספר בעיות אשר לפתרונן אנו פועלים, תוך מתן עדיפות ברורה ומודגשת - ואתחיל בתברואת המים.

יש לציין שיפור כללי באיכות הבקטרילוגית של מי השתייה ובמיוחד במפעלי המים הגדולים. עם זאת, קיימים עדיין מוקדי זיהום ברשת האספקה הפנימית בישובים מסוימים, ואלה נובעים בין השאר מהתיישנות הרשת, מהעדר פתרון נאות של סילוק השפכים בישוב ומפגמים בצנרת. אנו נוטלים כ-20,000 דגימות מים בשנה במפעלי המים האזוריים והמקומיים ומרשתות אספקת מי השתייה, אך לפי הערכת המומחים תידרשנה כ-50,000 דגימות כדי להבטיח פיקוח צמוד על טיב אספקת המים. יזמנו הצעת חוק לפיקוח על האיכות התברואית של מי השתייה, אשר נועדה לחייב את הרשויות המקומיות ואת ספקי המים לקיים ביקורת מתאימה על מערכות אספקת המים שבתחום אחריותן. אני מקווה כי הצעת חוק זו תעלה לדיון במהרה. כן הנהגנו, לאחרונה, רישום אחיד וממוכן של תוצאות בדיקות המים, אשר יאפשר מעקב יעיל ותיאום מוגבר בין כל הגורמים העוסקים בביקורת איכות המים. בשנה זו ביצענו מספר

בבית-החולים בגדרה להכוונת היחידה למחלות ממו-שכות של משרד הבריאות.

הרשות לאישוף אישרה הרחבה של המוסד לשיקום בית לוינגשטיין ב-100 מיטות, שהוחל בבנייתו, נוסף ל-100 הקיימות. כמו כן אישרה הרשות לאישוף, עקרו-נית, הקמת מוסד לטיפול במחלות ממושכות, שיוקם על-ידי עיריית חיפה, בהיקף של 100 מיטות, ומומחי משרדנו שותפים לתיכונן המוסד.

שני פרויקטים לתוספת מיטות למחלות ממושכות נמצאים עתה על שולחנה של הרשות לאישוף: תכנית הרחבת "בית רבקה" - מוסד של עיריית פתח-תקווה - ב-100 מיטות, ותכנית להקמת מוסד למחלות ממושכות בנהריה, אשר תזכה ודאי לגישה מעודדת במיוחד בשל המחסור במיטות למחלות ממושכות בצפון.

משרד הבריאות, בשיתוף עם מלכ"ג, יפעיל בקרוב פרויקט נסיוני רציני בבאר-שבע, מסוג אחר: תחנה לאיבחון לילדים מוגבלים.

אנחנו בוחנים עכשיו תכנית של התאמת ביתן אחד בתל-השומר, לאישוף ובעיקר לסיעוד של חולי סרטן, שלא ניתן להבטיח להם את הטיפול הסיעודי-רפואי בביתם.

אני רואה חובה געימה לעצמי לציין ולהדגיש את מקומה של האחות הציבורית בטיפול בחולה הכרוני. לפני זמן לא רב הועלתה, באורח נסיוני, התכנית של הכללת הטיפול בחולה הכרוני בתחום תפקידיה של האחות בלשכת הבריאות ואפילו האחות בתחנה לאם וילד. והנה הדינים-וחשבונות על עבודת האחיות בשנת 1967 ו-1968 מצביעים על אלפים רבים של ביקורי בית, על אלפי קשישים, חולים במחלות ממו-שכות וחולי-נפש, הנמצאים במעגל טיפולה הפעיל והמסור של אחות בריאות הציבור.

בעקבות הדינים במועצת הבריאות והוועדות המייעצות שבמסגרתה מתגבשת עתה תכנית של הפעלת איזור נסיוני, בו תוגשה פעולת תיאום מקיפה בין כל הגורמים הרפואיים והסוציאליים המטפלים בחולה במחלות ממושכות ובקשיש, בכלל זה שירות אמבולטורי, מעקב מיוחד לגבי אוכלוסייה בגיל מעל 65, צוותות לטיפול-בית וכדומה.

במועצת הבריאות הועלתה מישאלה, כי הרשויות המקומיות, אשר השתחררו במידה רבה מאחריות תקציבית בלתי-החולים בתחומיהן (תל-אביב, חיפה), יירתמו ביתר שאת בעול הדאגה לטיפול בקשיש, הוקוק לסיעוד, להדרכה ולעזרה רפואית. מישאלה זו נבחנת כעת, ואם יינתן להוצאה לפועל, יהיה בכך עידוד רב לכל המבקשים דרכים להבטיח שירות נאות לקשיש ולחולה במחלה ממושכת.

חברי הכנסת, מכתלי בבתי-החולים והשירותים הרפואיים אני מוציא אתכם אל מרחבי האוויר והמים. אני נדרש לתחום הנרחב של נושאי התברואה, אשר משקלם עולה מדי שנה בחברה המודרנית. זוהי קשת נושאים שרבות בה המצוקות ואשר טרם זכתה, למרבה הצער, לרמת עדיפות הולמת לא בתודעת הציבור ואף לא בקרב משרדי הממשלה ומוסדות השלטון המקומיים. הן התודעה והן המעשים מתנהלים קצת יותר מדי על מי מנוחות, בעוד התפתחותה של חברה תעשייתית

חוברת כ"ה, ישיבה שצ"ט
— סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו (ברזילי) —

זו תשפר ותייעל את השירות ועשויה להיות חסכונית יותר לרשות המקומית ולתושבים כאחד.

בשאלת איסוף האשפה נערכו סקרים, ביזמתם של משרדי הבריאות והפנים, לבידור אפשרויות יעול של שירות זה. מסקנתנו בדבר הצורך בהחלפת מיכל האיחסון נובעת במידה גדולה מסקרים אלה; ציוד חדש יאפשר חסכון כבוח"עבודה. גם בתחום ההובלה הוחל בשנה זו בעריכתו של סקר, בשיתוף עם מרכז השלטון המקומי, תוך נסיון להצמצם למספר מוגבל יותר של סוגי רכב להובלת האשפה. כיום מופעל מספר רב של מכונות מסוגים שונים בערים השונות.

אולם הסילוק הסופי של האשפה הוא הנושא הגורם לעיקר המטרדים ולתלונות הציבור. משום העדר האפשרות לפתור בעיות אלה בהיקף לוקל, חותר המשרד לפתרון בעיות הסילוק הסופי של האשפה בדרך של תיכנון כולל והכנת תכנית-אב ארצית, בעוד שלגבי פתרון שאלות אקטואליות וקונקרטיות הוגברה המגמה של ניצול אשפה עירונית בדרך של קומפוסטציה, מחד גיסא, והוגברו הפיקוח וליווי הרשויות המקומיות בטיפול בנושא, מאידך גיסא. לטיפול בנושא הוקמה ועדה ארצית בין-משרדית לסילוק פסולת עירונית, אשר התרכזה בשנה החולפת באיתור ומניעת מטרדים במובלעות ואתרי סילוק אשפה אחרים; בקביעת מדיניות להקמת מפעלי קומפוסטציה חדשים; ובמעקב וביצוע סקרים, במסגרת הכנת תכנית-האב הארצית לפתרון הבעיה. סקרים אלה נתבצעו כבר בגוש דן המורחב, בחיפה רבתי ובבאר-שבע. סקרים דומים בוצעו, בעזרת משרד השיכון, בשמונה רשויות מקומיות במחוז הצפון, ומומחה בין-לאומי בתחום זה ביקר כבר בארץ פעמיים והתחיל לפיתוח והכנת השלד לתכנית הארצית לסילוק פסולת מוצקה. הסתבר כי הפתרון התברואי של הבעיה מסובך הרבה יותר בארצנו מאשר בארצות-הברית ובארצות אירופה, עקב שתי עובדות בולטות: (1) המרכיב הגבוה של החמרים הרקבוביים; (2) השיעור הגבוה של הלחות.

הגברנו את הדאגה ואת הפעילות לכיסוי צרכי התברואה ובריאות הסביבה בכל מסגרות התיכנון והבנייה. נציגי המשרד בועדות המחוויית לתיכנון ובנייה פועלים להבטחת גישה ארצית ואחידה באספקת התברואיים של כל נושאי התיכנון והבנייה. הדבר אמור הן בפרוייקטים כלל-ארציים או אזוריים, כתכנית השבת השפכין של גוש דן, המחייבת דאגה קפדנית בשמידה על בריאות הציבור, והן בכל מסגרת אחרת של תיכנון העוסקת באספקת מים, מיתקני אשפה, צנרת, איורור וטיהור מיתקני ביוב וכ"ו.

נושא נוסף המעסיק אותנו באורח מתמיד מתייחס לבעיות זיהום האוויר. בין הנושאים הנכבדים שבהם מטפלת המעבדה למניעת זיהום אוויר וסכנות קרינה ש משרדנו בתחום זה אציין את הסקר הנערך בקשר להקמתו של המפעל לסילוק והשבתם של שפכי גוש דן. תכלית הסקר היא להעריך בשיטות מדעיות את מידת השפעתו של המפעל על יצירת מטרדי ריחות פוטנציאליים בסביבה, כדי לאפשר נקיטתם של צעדי מנע מתאימים. אספקט נוסף הקשור במפעל זה והנבחן עתה נעוץ בחזירתם האפשרית של חמרים כימיים (חנקות) למי התהום. הסקר מקיף שמונה ישובים הסובבים את אתר הקמתו של המפעל. על מנת להעריך את השפעת

סקרים לבדיקת עלייתה של תכולת החנקות במי התהום; סקרים אלה העלו כי במספר בארות וקידוחים עולה תכולת החנקות מעל התקן הישראלי שנקבע, וייתכן שיהיה צורך לנתק את מקורות המים הנגועים מרשת אספקת מי השתייה.

בעיה שנייה, אשר לגביה הייתי רוצה להעיר מספר הערות, היא סילוק השפכים. אם כי ברוב הישובים העירוניים קיימת רשת ביוב מרכזית לאיסוף מי השפכים, טרם נפתרה בעיית הסילוק הנאות של השפכים בחלק ניכר מהם. מצב זה גורם למטרדי ריחות, מיפגעים אסתטיים, זיהום נחלים, פגיעות בשמורות טבע, מיפגעים יתושים, זיהום חופי רחצה, אם יגבר זיהום זה, עלול להיווצר מצב שבו יהיה חייב משרד הבריאות לאסור על רחצה בחלק מחופי הרחצה.

תכנית סילוק מי השפכים של איזור דן עומדת לפני הפעלה בקיץ הקרוב בשלב הראשון כמפעל נסיוני ובעל היקף מצומצם יחסית. משרד הבריאות מלווה את התכנית בקפדנות, על מנת להבטיח כי פתרון בעיות השפכים מהאיזור הצפוף של תל-אביב רבתי לא יגרם למטרדים לישובים הגובלים עם המפעל המתוכנן.

המשרד, בשיתוף עם משרדי הפנים והחקלאות, יוזם תיכנון והקמת מפעלי סילוק שפכים אזוריים, אשר ירחיקו את השפכים לאזורי ניצול מרוכזים או למעמקי הים—במקרה שניצול המים אינו אפשרי. מפעלים אזוריים אלה יהיו כרוכים בהשקעות ניכרות. במסגרת זאת יקודם הפתרון למניעת זיהום הנחלים.

בשנה זאת התחלנו עריכתו של סקר על פעולתם של המכונים לטיהור שפכים באזורי הארץ השונים. מן התוצאות הראשוניות מתברר, כי מספר ניכר של מכוני טיהור אינם ממלאים תפקידם כראוי וחלקם משמשים גורם למטרדיים, במקום להביא לסילוקם. במקרים רבים נובע הדבר מהחזקה לקויה או הגדלת עומס השפכים מעל למתכונן. סקרים אלה יימשכו גם השנה, אם כי בהיקף מצומצם, מפאת מגבלות תקציביות. אני מקווה כי לקראת 1970 תורחב מסגרת הסקרים ותושלם תכנית להרחבתם ולשיפוצם של מיתקני הטיהור הקיימים.

סוגיה נכבדה, אשר הטרידה כבר לא פעם גם את הכנסת, היא שאלת סילוקה של הפסולת המוצקה, הע"י רוגנית. זהו תחום הבולע חלק ניכר מתקציבי התברואה של הרשויות המקומיות, ועם זאת עודנו מהווה בעיה בחלק מהרשויות, בארבעת שלבי התהליך: איחסון האשפה, איסופה, הובלתה וסילוקה הסופי.

הוכנו בזמנו "תנאים" לאיחסון התברואי של האש-פה הביתית ואף נקבע תקן ישראלי לפח-אשפה. ואולם המציאות הוכיחה כי השינויים באריזה וההתקדמות שהושגה בייצור מיכלי פלסטיק הפכו תנאים אלה ותקן זה למיושנים. ביזמת המשרד תוקנו ב-1968 התנאים והומלץ על שימוש במיכלי פלסטיק גדולים וקלים יותר. תקלות ומטרדים רבים נגרמים עקב חוסר האחידות בסוגי מיכלי האיחסון שבהם משתמשים התושבים, ובעיה נוספת נובעת מחוסר הבהירות בדבר אחריות הדייר לזיקוי, לטעיפה ולחיתוי המיכל. לדעת מומחי המשרד צריכה התפתחות הדברים להוליד לכך שמיכלי האשפה יעברו לבעלות הרשות המקומית, אשר תוך הסדר סביר יטו התושבים תדאג לאחוזתם התקינה, החלפתם במקרה של בלייה, שטיפתם וחיתוים. שיטה

הכונה והדרכה מקצועית ופיקוח עליון מטעם משרד הבריאות.

חברי הכנסת. לא נגעתו כאן בדברי אלא במקצת מקשת הנושאים הרחבה של בריאות הסביבה. ועתה רצוני להעיר הערות אחדות על שירות המזון.

כזכור לחברי הבית, נועד השירות לפיקוח על המזון למגו את הרשויות הממשלתיות המטפלות בכך למערכת אירגונית אחת, המסכמת בימים אלה שנת פעילות ראשונה. בשנה זו הונחו היסודות לעבודת השירות, המושתתת על הבטחת תנאים טכנולוגיים ותברואיים נאותים במפעל המייצר מזון ועל ביקורת איכות המוצר בכל שלבי הייצור, החל בבדיקת חמרי הגלם, תהליך העיבוד, האריזה והסימון, האיחסון, ההובלה והשיוק.

עם כל הקשיים המינהליים, הטכניים והפרסונליים שבמיוג הרשויות השונות, פועל כיום השירות כיחידה אחת, אשר קבעה דפסי עבודה, עקרונות תיכנון ודרכי מעקב, הן במרכז והן בדרג יחידות השדה האופרטיביות, בלשכות הבריאות והמעבדות.

בצד הפעולות השירותיות הלבכה למעשה הושלמה והופצה טיוטת חוק המזון הכולל, ואני מקווה כי במסגרת תהליך החקיקה הרגיל לא ירחק היום עד לאישורו של חוק זה. נעשה מאמץ להבטיח כי חוק המזון המוצע ישלב את נסיונו והישגיו של מדינות מפותחות בתחום הפיקוח על המזון עם תנאיו הספציפיים, את הדאגה לבריאותם ורווחתם של היחיד והרבים עם דאגת הצרכים של פיתוח המשק.

במסגרת פעילויות השירות הושם דגש על עבודת התקינה, הנעשית יחד עם מבין התקנים; על חקיקת משנה, הנעשית על-ידי אנשי מקצוע במשרדנו, בתיאום עם גורמים אחרים ממוחזר לו; על תיכנון הפיקוח, הביקורת והדגימה, הכוללים מעקב אחר הביצוע, הסקת לקחים והדרכתם המתמדת של אנשי השדה; ועל הדרכת היצרן לגבי שמירת צווי הייצור והתקנים המתאימים למוצרי המזון והעמקת תודעת חשיבותם של תנאי ייצור טכנולוגיים ותברואיים נאותים. הביקורת והדגימה הן פונקציה של היקף הייצור של המפעל, רגישות המוצר מבחינה בריאותית, מניעת אפשרות הונאת הצרכן מבחינה תזונתית וכלכלית. מכאן שהביקורת היא סלקטיבית לא פעם. ביקורת זאת מותכנת מראש, אך היא מודרכת ומושפעת על-ידי השינויים בשוק הביקוש, וכן על-ידי תלונות הציבור, מצד בודדים ואירגונים, צרכנים ויצרנים. היא מעמיקה ומתמדת יותר במקרים של עבירות חוזרות לגבי המוצר, וכל מטרתה להגן על הצרכן ולמנוע תחרות מזיקה ובלתי-הוגנת הפוגעת ביצרן, במשווק ובצרכן כאחד.

מאז הפעילות לשנת 1968/69 מראה עלייה במספר הביקורות במפעלים וכן במספר הביקורות שבוצעו, על-ידי יועל הדגימה. התכנית אשר הותוותה לשנת 1969/70 חותרת להגדלה נוספת של מספר הביקורות על-ידי יעול ההליכים הן בתחום הפיקוח התברואי והן בתחום הרישוי. כבר עתה ניתן להצביע על התקדמות ניכרת שחלה בתחומים אלה: לקראת חידוש הרשימות לשנת 1969 עוכבו 803 רשימות מתוך 1,991; כל אחד מן המפעלים אשר רשיונם עוכב קיבל מן השירות הנחיות מפורטות לגבי השיפורים

המפעל בשלבים השונים היה צורך בבדיקות רקע לגבי מזהמים שונים, והיה צורך במעקב צמוד ובנטילת דגימות ומדידת מזהמי האוויר בכל אחד משלבי התפתחות המפעל.

עם ההפעלה של תחנת רדינג ד' ב-1970 תשתחררנה כמות ניכרות של מזהמי אוויר לאטמוספירה. על-פי החלטת הממשלה נקבע כי תוקם רשת תחנות מדידה בתל-אביב, על מנת לעמוד על השפעת התחנה על זיהום האוויר בתל-אביב. ועדה שנתמנתה לתכלית זאת המליצה לאחזרה על התקנת רשת של תחנות למדידת כלל מזהמי האוויר בתל-אביב ובנוסף לה רשת מקבילה שתבדוק את הגפרית הדו-חמצנית מתחנת רדינג.

חשוב להפעיל שתי רשתות אלה בהקדם לאיסוף נתוני רקע על זיהום האוויר בתל-אביב, עוד בטרם הפעלת התחנה.

בינתיים נמשכת נטילת מדגמים. פעולה זו תימשך עם הפעלת התחנה ולאחר מכן. כן יהיה צורך לעבד נוהל התראה לגבי מצבים חזויים של זיהום אוויר חמור, בקשר למידת ההפעלה של התחנה.

הפעלתה של רשת התחנות כרוכה בהוצאה ניכרת, ואני מקווה כי תימצא דרך להבטיח משאבים אלה, בשים לב להשיבות הנושא.

אחד הנושאים החשובים בתחום מניעתם של מטרדי זיהום אוויר הוא האיתור הנכון של התעשיות, בהתאם לדרגת המפגע או המטרד התברואי הפוטנציאלי העלול להיגרם לאיזור מגורים.

במשך שנה זו השלימה ועדה בין-משרדית, שפעלה ליד המעבדה למניעת זיהום אוויר, הכנת טיוטה ראשונית של תקנות לקביעת תקני מרחקים מינימליים בין תעשיות שונות לבין אזורים מגורים, או אזורים של תעשייה שכנה, העלולים להיפגע על-ידי התעשייה המזיקה. עם אישורה של טיוטה זו יותקנו תקנות אשר תנחנה את הוועדות המקומיות והמהוויות לתיכנון ולבנייה, בשעה שוועדות אלה דנות באישור הקמתן של תעשיות חדשות. על-ידי כך תוסדר שאלת איתורם של כל אזורים התעשייה במסגרת תיכנון הערים הכולל.

משרדנו בודק עתה את הנתונים הקשורים בהקמתה של תחנת כוח חדשה באשדוד. ניתוח נתוני הבדיקה יקבע את הנתונים ואת גובה הארובה, הדרוש לתחנות אלה, כדי למנוע יצירת מפגעים.

כמו כן נערך מעקב אחר מספר מפעלי מתכת המצויים בקרבת רבעי מגורים והפולטים תחמוצות עופרת, הידועות כרעלים מזיקים. עם השלמת איסוף הנתונים תסייע המעבדה למפעלים האמורים ביעוץ לגבי התקנתם של מיתקנים לסינון התחמוצות ומניעת היפלטותן לאטמוספירה.

הערה אחרונה בתחום התברואה מתייחסת לפיקוח התברואי על מלאכות, תעשיות ועסקים. השנה נכנס לתקפו חוק רישוי עסקים, 1968, שבאמצעותו יוגבר יחוזק הפיקוח התברואי על מלאכות ותעשיות למיניהן. המשך מתקין עתה תקנות מפורטות לסוגי העסקים השונים במסגרת החוק החדש, שיחולו על בתי-מלון, מסעדות, תחנות דלק וכו'. כזכור, הפיקוח השוטף על העסקים חייב להיעשות על-ידי הרשויות המקומיות, תוך

חבורת כ"ה, ישיבה שצ"ט
— סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו (ברזילי) —

זיקות שונות וחדשות בין המקצועות הרפואיים, הקדם-רפואיים, המינהליים והמשקיים. במסגרת המערכת הכוללת של השירותים הרפואיים נוסף איפוא ממד חדש לשאלת הכשרת כוח-האדם, ובהקשר זה הכשרת רופאים והמחסור ברופאים מהווים רק אחד ממרכיבי השאלה — אם כי מרכיב רב-חשיבות.

נוסף על האספקט הכמותי של הבעיה יש להקדיש מחשבה ועיון לבעיה האיכותית, להעברת פונקציות מת-חום עיסוק אחד אל משנהו — תופעה התובעת התייח-סות אל מכלול הנושאים הקשור בשאלת הכשרת כוח-האדם. בעוד שבעבר היתה קיימת נטייה להצטמצם בדיון בשאלת הרופאים, נראה לי כי עתה יש להרחיב את היריעה ולכלול בכך את כוח-האדם הסייעי ואת המקצוע-עות הקדם-רפואיים האחרים, כגון רוקחים, פסיכולוגים קליניים, מיילדות, טכנאים רפואיים למיניהם, פיסיוטר-פיסטים, מרפאים בעיסוק וכיוצא באלה — משום המגמה האינטגרטיבית, ההולכת וגוברת, בכל תחומי השירות הרפואי.

בצד בחינת ההיצע והביקוש בבעלי מקצועות רפואיים, אנו נתבעים לבחון את אופן הניצול והשימוש בכוח-אדם זה, להתנות את ממדי הביקוש בצמידות לפי-תוח השירות החזוי, ולתכנן את מסגרות ההכשרה, תוך חידושם ועידכוןם של השיטות והתכנים.

על נושא מורכב זה נתבקשה לתת דעתה ועדה מיוחדת לתיכונן כוח-האדם בשירותי הרפואה, אשר הוקמה ופועלת ליד מועצת הבריאות, כשלנגד עיניה תחזיות גידול האוכלוסיה, פיתוח השירותים ואפשרו-יות ההכשרה של בעלי מקצועות רפואיים.

לשאלת המחסור הספציפי ברופאים ביקשתי לקבל תשובה מוסמכת. לתכלית זאת מיניתי ועדה ציבורית, בראשות שופט בית-המשפט העליון צבי ברנזון, ובה אישים המצויים אצל בעיות ההודאה והחינוך הרפואי. ועדה זאת נתבקשה לבחון את דרכי הכשרת עתודת הרופאים לעתיד הקרוב והרחוק, לבדוק את מידת האפשרות והצורך בהרחבת כושר הקליטה של בתי-הספר הקיימים לרפואה. אם יתברר כי קיים צורך בהרח-בת מספר לומדי הרפואה בישראל, אך לא קיימת אפשרות להרחיב את בתי-הספר הקיימים, הוטל על הוועדה לבחון את האפשרות להקמתם של בתי-ספר נוספים לרפואה, ואם תתגבש מסקנה חיובית בשאלה זאת, להמליץ היכן ומתי יוקמו בתי-ספר אלה. ועדה זאת עומדת להגיש המלצותיה בעצם הימים האלה והן תובאנה להכרעת הממשלה. ההכרעה תיפול על-פי צרכיה הכלליים של המדינה ולא על-פי זימות "פרטיזניות" של עיר זו או אחרת.

חברי הכנסת, בשנה שחלפה נתברכה הארץ בתוספת של מספר ניכר של רופאים אשר עלו אליה, ואנו, כמוכנ, מברכים על תופעה זאת. ועם זאת, המחסור עומד בעינו והוא אינו מצטמצם לכפר, לספר ולאזורי פיתוח בלבד. מעיקרו מתמקד מחסור זה בשירות המרפאתי-אמבולטורי, והוא קיים אף בישובים במרכז הארץ ובפרברי הערים. ההתמחות והעלייה תיגברו את שורות הרופאים בבתי-החולים, אם כי גם כאן קיים פער מצער בין מידת הפנייה למרכז לבין זו אל הפריפריה. והנה, למרות שיעור הרופאים הבהו לגבי גדול האוכלוסיה, עודנו נעים כמעגל-קסמים של מחסור תוך שפע ושל מחסור סלקטי-בי, מבחינת תחום העיסוק המקצועי.

הטכנולוגיים והתברואיים הנדרשים, וחלק ניכר מן המפ-עלה ביצע ומבצע שיפורים אלה. פעולת השירות איפ-שרה תיאום טוב יותר עם הרשויות המקומיות במתן הרשימות, לפי חוק רישוי עסקים ולפי צו הסחר והייצור. המפעלים קיבלו, לראשונה, הוראות ביצוע מרשות אחת — היא לשכת הבריאות המחוזית. על-ידי כך נגמנו כפילויות והוראות סותרות.

תכניות השירות לשנת 1969/70 כוללות הרחבת הפיקוח בענף הקמח ומוצרי. הדבר מתבקש משום שמתוך 754 מאפיות וקונדיטוריות טרם חדשו הרשי-נות ל-300 מאפיות. הגברת הפיקוח תחל בטחנות הקמח, ותימשך דרך כל שלבי עיבודו.

תחום נוסף שלגביו ירחב הפיקוח, לאור הממצאים של השנה הקודמת, הוא תחום מוצרי בשר ודגים. כבר בשנה החולפת עובדו סטנדרטים בקטריולוגים לבשר טחון ולמוצרי בשר, והשירות מכין עתה תקנות למפעלי מזון מן החי. הוקמה ועדה מייצעת של רופאים וטרינרים אשר תיעץ לשירות בכלל הגוגע לפיקוח על מוצרים מן החי וכן תציע דרכים לשילוב הרופאים הווטר-נרים העירוניים בפיקוח זה. נוסף על כך הוכנה תכנית לפיקוח שוטף על בשר קפוא מיובא. הפעלתה של תכנית זאת קשורה במסגרות ועדת אולשן.

במקביל לפעילויות אלו נעשתה פעולה ענפה בת-חום ההדרכה והקידום המקצועי של עובדי השירות וכן של היצרנים, באמצעות מפגשים ענפיים, בהתאם לנושא. פעילות ההדרכה תימשך, תתרחב ותשלב תחומים נוספים, כתוצאה מסקרים ומחקרים הנערכים עתה וכן כתוצאה מנסיון שנרכש באותם תחומים בארצות חוץ.

חברי הכנסת, נדמה לי כי ניתן לסכם באופן חיובי הן את עצם הקמת השירות המאוחד לפיקוח על המזון והן את שנת עבודתו הראשונה.

כאמור, יוסף השירות להיות מודרך על-ידי ממצאי הביקורת והבדיקות, המשמשים בסיס לתיכונן הפיקוח, להדרת התעשייה, למדיניות ההסברה וההדרכה לצרכן וכרע לחקיקה.

הפעם נמנעתי מלהצביע על מצוקות ומחסורים הן בתחום התקציבי והן בכוח-האדם, וכן העדפתי שלא להרחיב את הדיבור על הקשיים הנובעים מן המעבר ממסגרות פעולה מופצלות למסגרת חדשה ומאוחדת. אולם בסיכומי של דבר נראה לי, כי תוצאות פעילותו של השירות בשנת ההרצה הראשונה מצדיקות את התקוות שתלינו בהקמתו, וכי הוא רשאי לבקש "אשראי" לקראת הבאות.

חברי הכנסת. גורל התכנית, הן לגבי האישוף, והן לגבי תברואת הסביבה, תלוי במידת מציאותו של כוח-אדם, אשר יהיה מסוגל לעמוס על שכמו את ביצוע המשימות.

שאלת הכשרת כוח-האדם מתקשרת עם ההתק-דמות בטכנולוגיה ובמדע; עם תיכונם החזוי של השירותים ועם הישגים החלים בחברתנו יש לראותה איפוא כשאלה דינמית ולא כצילום סטטי וסטטיסטי בלבד, כי אם כגורם של תיכונן כולל ויסודי.

בתחום שירותי הבריאות העמיקה ורבתה ההת-מחות, נוספו מקצועות וענפי טיפול. במערכת השירו-תים שולבו מוסדות הוראה ופעילות מחקרית. נתגבשו

הרופאים אשר אושרו במסגרת הקרן הגיעו ארצה ועובדים בפועל 61 איש. אנו מנסים באמצעות הקרן הנ"ל לקדם פתרון של בעיות שירות בבתי-החולים הפריפרי והרחיב ולהשלים שירותים בבתי-החולים המרכזיים.

נוסף על כך הקיפה עבודת מדור זה גם את מכלול המקצועות הקדם-רפואיים, ואף בתחומים אלה זרמו פניות בהיקף נכבד ביותר. במסגרות קרנות הקליטה לקידום פרויקטים ולהכשרה מקצועית, המופעלים על-ידי משרד הקליטה, מתאפשרת קליטתם של בעלי מקצועות קדם-רפואיים, כאשר לא קיימות משרות תקניות. נדמה לי, כי משרד הבריאות הוא מן המשרדים הפעילים ביותר בתחום חשוב זה, הן מבחינת היזמה והכלים שהקים והן בהיקף המספרי הניכר של כוח-האדם הנקלט.

פעילות זו עוררה הדים חיוביים בישובי היהודים בתפוצות שבהם מצויים מועמדים פוטנציאליים. כדי להפוך הדים אלה לעולים בפועל שוגרו מספר רופאים בכירים, על מנת לספק מידע מעודכן בדבר הצרכים ואפשרויות הקליטה בתחומי השירותים הרפואיים. ואכן, התכנית והרחבת לפיתוח האישפוז השירותים האחריים, אשר חלקן כבר מתבצעות, משמשות כד נרחב של אפשרויות קליטה, אשר הברכה שבה גלויה לעין כל.

פיתוח השירותים הרפואיים והכשרת עתודת כוח-האדם מכוונים לעמך לרשותה של האוכלוסיה כולה. כיצד תהיה מאורגנת האוכלוסיה כדי שתוכל ליהנות במידה היעילה ביותר מן השירותים - זוהי סוגיה נוספת, בה התחבטנו השנה.

מסרתי בשעתו לכנסת על ההמלצות של ועדת חושי, זכרוננו לברכה. המלצות אלה נדונו בוועדת שרים מיוחדת אשר אישרה את עיקר המלצותיה של ועדת חושי. רצוני למסור לבית עיקריהן של המלצות אלה, שאושרו: (1) הביטוח יהיה כולל לכל האוכלוסיה; (2) הביטוח יהיה מקיף ויכלול אישפוז, שירותים אמבולטוריים ואחרים; (3) תבטלנה ההגבלות האישיות - גיל, מחלה קודמת, זמני הכשרה והמתנה - הנהוגות בקופות-החולים השונות; (4) תונהג אחידות של דמי ביטוח לשירותים וגימלאות; (5) תקציב הביטוח ימומן על-ידי המבוטחים (דמי ביטוח), המעבידים (מס מקביל) והשתתפות האוצר, שתיקבע כחוק; (6) תוקם קרן-השוואה, אשר תעביר לקופות-החולים השתתפות בתקציבית, גם בהתחשב בהרכב המבוטחים - מבחינת דמת ההכנסה, אחוז קשישים וחולים במחלות ממושכות, הוצאות מיוחדות לספר וכפר, קיום שירותים עצמאיים וכדומה; (7) ייקבעו הנאים להסמכת קופה: א. חובה לקבל כל אורת הפונה ומבקש להצטרף לקופה; ב. אופי ציבורי של הקופות, כלומר פעולה שלא למטרת רווחים ולא תיווך מסחרי בנוסף של חברות ביטוח הקוגות-מוכרות שירותים; ג. מינימום של מבוטחים כפי שייקבע, אשר יבטיח כושר נשיאה בעול ההתחייבות הנובעות מן הביטוח; ד. הבטחת רמה מינימלית של סוגי העזרה הרפואית לזכאי המבוטח לפי החוק; ה. שיעור אחיד של דמי ביטוח וגימלאות; ו. פיקוח תקציבי של הממשלה וביקורת של מבקר המדינה. ועדת השרים העבירה להכרעת הממשלה שתי

חברי הכנסת, אינני נטול רגש מועקה בבואי לדבר על מצוקתם של הכפר, הספר וערי הפיתוח, אשר לחי-זוקם ולביסוסם כולנו מייחלים. אנו נמצאים על סף נקיטתם של מספר אמצעים העשויים להקל על מצוקה זו, אך כדרך כל השינויים המהותיים זהו תהליך ולא אקט חד-פעמי. ננסה, למשל, את שילוב התקנים של המרפאה ובית-החולים; ניגש אל מימוש הדבר בהיקף מוגבל כדי לבחון אותו, ללמוד את הלקחים הדרושים ולהסיק את המסקנות הרצויות.

אנו חותרים להקמת מאגר כולל של כוח-האדם במכלול מקצועות הרפואה, הזורם אלינו מחוץ-לארץ. אין לי ספק כי הפעלתו של מאגר כזה, בתיאום מלא עם משרד הקליטה והסכנות מחד גיסא, והגורמים המספקים שירותים רפואיים מאידך גיסא, תאפשר ניצול יעיל הרבה יותר של כוח-האדם; תיצור את הבסיס לתיכנון מקיף ולטווח ארוך של הכשרת כוח-אדם בכל תחומי השירות הרפואי; תביא לתיאום בין נותני השירותים הרפואיים. ואין הדברים באים במקום התיבעה, שאיני מרפה ממנה, אל בוגרוננו, אל הרופאים הצעירים, ילדי הארץ הזאת, תניכיה ואזרחיה, לתת שנות שירות ראשונות לא לפי בחירתם החפשית, כי אם לפי הצרכים האובייקטיביים של הארץ. עודני מחפש דרך שלא להדקק לחוק, עודני חותר לפתרון המבוסס על הבנת הצרכים ועל התנדבות. רעיון המאגר הכולל איננו בא במקום תביעה זאת, כי אם כתוספת לה, כאמצעי להקצאת כוח-אדם תוך ראיית צרכי הכלל והשירות, ותוך התחשבות מלאה בהכשרת האדם, בצפיפותו, בתביעתו הלגיטימית להתמחות ולקידום מקצועי.

במסגרת נושא זה הייתי רוצה לכלול את הפעילות המוגברת בשנת 1968 לקליטתם של בעלי מקצועות רפואיים מחוץ-לארץ. על מנת לקדם ולעודד עלייתם של רופאים יהודים ושובם של רופאים ישראליים, השוהים בחוץ-לארץ, הוקם מדור לטיפול בלעדי בנושא חיוני זה. מתפקידו היה לרכז את כל הפניות של מועמדים פוטנציאליים, מכל המקורות, המבקשים לבחון אפשרות השתקפותם או שובם ארצה. במסגרת זאת נבחנו נתוני המועמדים, נתרברו אפשרויות העסקתם המקצועית המתאימה, גובשו הצעות עבודה קונקרטיות. תוך תיאום מלא עם המשרד לקליטת העלייה, הסוכנות היהודית וקופות-החולים הופך מדור זה, במידה גוברת והולכת, לזרוע מרכזת ואחידה לריכוז הפניות של בעלי המקצועות הרפואיים למיניהם, מיון המועמדים, גיבוש ההצעות, הכנת העלייה וליווי קליטתם של מועמדים אלה עם הגיעם ארצה. כבר בשנה זאת התרכזו במשרד הבריאות מאות רבות של פניות מצד רופאים ובעלי מקצועות קדם-רפואיים, וחלק ממועמדים אלה עלה בפועל והשתלב כבר במסגרת השירותים הרפואיים.

על מנת לאשר קליטתם של רופאים, כאשר המשרות הפנויות אינן עונות לנתוני המועמד, וכן על מנת להרחיב ולהעמיק סוגים מסויימים של שירות לאוכלוסיה, הופעלה בקיץ 1968 קרן מיוחדת לקליטת רופאים, שבכוחה להעסיק מועמדים אלה מעל לתקן הרגיל, לתקופה המגיעה עד שלוש שנים. אנו מקווים כי תוך כדי תקופת מעבר והסתגלות יספגו הרופאים הנקלטים באמצעות הקרן בתקנים הרגילים של סגל השירותים הרפואיים. מאז יוני אשתקד אישרנו במסגרת קרן זו 66 רופאים עולים ו-23 ישראלים חוזרים; מכלל

חולי נפש), קיום רשת שירותים מסועפת ומגוונת של קופת החולים הכללית המבטחת רוב מכריע של האוכלוסיה בביטוח וולונטרי - ובכלל, ביטוח 80-90 אחוז מהאוכלוסיה בקופות-חולים כבר היום, יצרו ומהווים כסיס פסי ואירוגני איתן לחקיקת חוק ביטוח בריאות חובה.

אני רוצה לקוות כי חרף הבעיות התקציביות - הפספיות, הכרוכות בהגדת ביטוח בריאות חובה, ולמרות העדיפות הניתנת בדיונים בכנסת ובממשלה בדרך הטבע בימים אלה לעניינים בטוחניים, מדיניים וככלכליים בסיסיים - ייתן לנו להשלים את המלאכה בהקדם האפשרי.

והרשו לי להעיר הערות מספר על ההמלצה הראשונה של ועדת חושי, אשר לא במקרה נתקבלה על דעת כל חברי ועדת חושי ואושרה פה אחד. ההמלצה מבקשת להקים ועדה ממלכתית לבחינת המערך האירוגני של שירותי הבריאות במדינה, לבחינת נושאים כגון מחסור ברופאים בכפר ובספר, בעיית המרפאה הכללית והמרפאה המקצועית, הזיקה בין מרפאות לבית-חולים, רופא כללי וכיוצא בזה.

לעתים שורר ערבוב מושגים בין טיב השירות הרפואי ובין אופי הביטוח הרפואי. לאמיתו של דבר אין קשר, הכרחי לפחות, ביניהם. כבר אמרתי פעם לחברי הבית, כי יכול להיות ביטוח ממלכתי ושירות לא טוב; יכול להיות ביטוח וולונטרי ושירות טוב, וכן גם להיפך. לא עצם הסטרודקטורה של הביטוח היא הקובעת, מבל מקום לא היא בלבד. אין זה מקרה שדווקא בתוך קופת-החולים, שהיא הספק הגדול של שירותים ל-80% מן המבוטחים ועומסת על שכמה את העול הכבד של הספר והכפר, ישנם חיפויי דרך קדחתניים אחד תיקונים בדפוסי העבודה בתחום המרפאת, רפורמות בשיטת העבודה של הרופא הכללי וכו'. אני אומר דווקא שהולכים לכיוון טוב או רע. איני נכנס לויכוח בעניין זה. איננו בודדים בהרגשת אי-התאמה ואיננו בודדים בחתירה לשיפורים ותיקונים בשיטת שירותי הבריאות. בבריטניה הגדולה, בעלת שירותי הבריאות המולאמים, מקונים על משבר בשירותי הבריאות. בעתונות הממשלתית, ולא רק האופוזיציונית, מתלוננים על שירותי הבריאות, על סדרי האישפוז; מתלוננים על סדרי האישפוז בכלל ואישפוז חולי נפש בפרט. מגבילים שירותים, וכמובן, מבקשים דרכים לתיקון המצב. בין היתר נמשים ללכת בכיוון שונה מאשר אצלנו בעניינים מסויימים, למשל, מביתו הפרטי של הרוי פא אל המרפאה הכללית. גם בואת איננו הייבים ללמד דווקא מהם, כי אם לבחון את הדברים לגופם לפי מציאותנו המיוחדת. רציתי גם לציין, כי ההלאמה כש לעצמה אינה תרופת פלא לכל המצוקות: לא למחסור ברופאים, לא לחלוקה נכונה בין עיר וכפר ואף לא לטיב השירות. יש בה יתרונות ותסרוגות, כמו לרוב השיטות של ביטוח מכאן ושירות מכאן. ובכן, בעולם כולו וגם אצלנו יושבים על מדוכת המבנה של שירותי הבריאות וההשלכות על הטיפול הרפואי.

בוועדה האחרונה של ההסתדרות הרפואית הישראלית לית הוקמה ועדה לאותו הנושא של בחינת המערך האירוגני של שירותי הבריאות, ועדה המורכבת מרופאים בלבד, בראשותו של פרופ' מן. הוועדה ביקשה ממני

סוגיות: (1) צורת ההצטרפות של השכירים לקופות. כידוע המליצה ועדת חושי כי השכירים יצטרפו באמצעות איגודיהם. ההצעה האלטרנטיבית - הצעת המיעוט בוועדה - היתה בחירה חפשית של קופה על-ידי כל מבוטח, שכיר כעצמאי. (2) צורת הגבייה של דמי ביטוח ומס מקביל, אשר לגביה סומנו שלוש אפשרויות; א. גביית דמי ביטוח ומס מקביל על-ידי קופות-החולים; ב. גבייה כוללת על-ידי המוסד לביטוח לאומי; ג. גביית דמי ביטוח על-ידי הקופות ומס מקביל על-ידי הביטוח הלאומי.

ועדת השרים אימצה לעצמה את ההמלצה בדבר מתן מעמד סטטוטורי לרשות העליונה לאישפוז במסגרת ביטוח הבריאות, בראשותו של שר הבריאות. הרשות תהווה סמכות חוקית אחת ואחידה לגבי כל מוסדות האישפוז במדינה, תקבע סטנדרטים של כוח-אדם, הוצאות אחזקה, רישום היוזם, הוצאות גבייה; תתכנן את האישפוז, תקבע את מדיניות האישפוז במדינה ותכוון את תקציבי הפיתוח והאחזקה. העקרון המנחה של הסדר האישפוז יהיה - הבטחת אישפוז לכל אורח בבית-חולים מתאים באיזור מגוריו, לפי אינדיקציה רפואית בלבד - לאמור, שכל בית-חולים יהיה פתוח לכל אורח. ההמלצות הוגשו על שולחן הממשלה על-ידי שרי העבודה והבריאות, והיא הסמיכה את ועדת השרים לענייני כלכלה לבחון ולסכם את האספקטים הכלכליים והתקציביים של המלצות ועדת השרים. החיזושים העיקריים בהצעת חוק ביטוח בריאות הם: א) הכנסת האוכלוסיה סיה כולה למעגל הביטוח. ישנו אחוז מסויים באוכלוסיה שאינו מגיע היום לשלום ביטוח מאותן בשום קופה מן הקופות הקיימות, ויש עדיין ציבור לא קטן בלתי-מבוטח בקרב האוכלוסיה הערבית, והוא ייכלל, זו הפעם הראשונה, במסגרת הביטוח. ב) ביטול הגבלות אישיות שונות, הקיימות כיום בקבלת חברים לקופות-החולים. שני אלה - הרחבת מעגל המבוטחים והסרת ההגבלות - עשויים להעלות את תקציבי הבריאות, אך מאידך גיסא תבוא תוספת הנכסה מהרחבת מעגל המבוטחים ודמי ביטוח מהמבוטחים, וכן מקביעה חוקית של חובת בשלום מס מקביל על-ידי המעבידים.

יכול להיות, ובוודאי יהיה, ויכוח ענייני על מיפרט השירותים והגמלאות אשר האזרח יהיה זכאי להם במסגרת הביטוח. אולם נקודת הכובד היא בחוק מסגרת, אשר יבטיח, כאמור, אופטימום של שירותים וגימלאות, שיינתנו לכל האוכלוסיה והלא הגבלות ותוך הבטחת מלוא הזכויות לנפשות הללוות המבוטחים העיקריים. לאחר מכן נצטרך לשקוד על גמישות הביצוע, ללמד מן הנסיון ולגבש את המסקנות, ואולי להשלים, לתקן, להוסיף דברים במסגרת של תקנות או תיקוני חוק, ובוודאי צפוי, כתמיד, מאבק מתמיד בין הצדדים לבין אפשרויות המדינה והאזרח (כמובן, במשלם מסים, ולא כחוליה). תוך הפעלת המוסדות הציבוריים שיופעלו כחוק עם הנהגת ביטוח הבריאות, תוך לימד ומאבק בין צדדים ואפשרויות, נתקדם להגשמת ביטוח בריאות חובה, הלכה למעשה. המשימה אינה קלה ואינה פשוטה, אבל לדעתי אנו מסוגלים להתמודד עמה. קיומם של שירותי בריאות ממשלתיים בהיקף גדול וגדל, העובדה שתחומים רבים ונרחבים עוברים למעשה יותר ויותר לשירות ממשלתי (רפואה מונעת אישית, תחנות לטיפול באם ובילד, טיפול בחולי שחפת, אישפוז

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
שמעתי יפה. מה עשית לעבריינים? זה עובר כל גבול. חטאתם, פשעתם, ועליכם לחזור בתשובה. הגיע הזמן שתחזרו בתשובה.

שר הבריאות י. ברזילי:
אתן לך לצעוק כל כמה שאתה רוצה. או שאינך שומע על שאתה אוטם אוניך כבוננה. אמרתי את דברי. ייתכן שזה אינו מספק אותך.

אני עובר לצד השני וחוזר ואומר: עם הבעת צערי על אי-קיום התקנה הזאת שבחוק במספר מקרים של ניתוחי פוסט-מורטם, דבר אשר נעשה כל מאמץ למנוע לחלוטין בעתיד, לפי הצעות שהצענו, הנני מציין במורת-רוח, כי התעמולה שלוחת-הרסן, המקבלת לעתים ביטויים זוועתיים ממש, בדבר התעללות כביכול בגופת המת, היתה והינה חסרת-שחר וחסרת-אחריות.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
"חסרת-שחר" אתה אומר? וזאת אחרי הממצאים של מבקר המדינה. כיצד אתה יכול לומר "חסרת-שחר"?

שר הבריאות י. ברזילי:
כמו כן אין קשר כלשהו בין החסרת החתימות הדרושות לבין הוויכוח על עצם החוק המתנהל בכנסת ובוועדותיה. מסתבר כי אין קשר בין שיעור הנתיחות לבין טיב ההקפדה על התקנה, דבר שכפי שאמרתי כבר, אני מיצר עליו. התנודות בשיעורים של ניתוחי פוסט-מורטם תלויות בנסיבות רפואיות בלבד. בשנים 1965-1966-1967 קיימת ירידה מסוימת בשיעורי הנתיחות, ואינני מתגאה בכך ואינני מצטער על כך. הדבר תלוי בנסיבות רפואיות בבית-החולים.

אורי אבנרי (העולם הזה- כוח חדש):
בתקופת כהונתו של חבר-הכנסת רפאל כסגן שר הבריאות - האם היו יותר או פחות נתיחות?

שר הבריאות י. ברזילי:
כאשר תשאל - אענה לך על כך.
בשנת 1965 - 55% מכלל הנפטרים; ב-1966 - 49%; ב-1967 - 44%.

אני חוזר ואומר: נעשה וייעשה הכל שלא יישנו ליקויים בקיום החוק. נתבע מן הרופאים להקפיד על קיום החוק במלואו, ונוסיף להגן על הרופאים מפני עלילות והשמצות ומפני הפרעות לקיום החוק הני"ל. אל נשכח: בחוק יש גם מצוות עשה וגם מצוות לא-תעשה. נעמוד על כך שהחוק יקיים במלואו - על ההיתרים וההגבלות שבו.

חברי הכנסת, שנת 1968 היתה שנה רבת-פעילות לשרותים הרפואיים בשטחים המוחזקים. בעוד שבשנה שקדמה לה התרכזו בפתיחתם מחדש והפעלתם של השרותים הרפואיים, הרי בשנה זאת הושם דגש בייעול עבודתם, הבטחת פעילותם הרציפה והתקינה, תוך בדיקת המערכות הרפואיות והמינהליות. אופיה הדינמי של הפעילות בתחום הבריאות מחייב שינויים מתמידים הן בפיתוח השרותים הקיימים והן בהפעלת מסגרות ושרותים חדשים. והעובדה כי השרותים פעלו במלוא התנופה גררה תביעה לשיפור ותוספת

להשוות את מינוי הוועדה הציבורית הממלכתית, שהחלטנו להקימה בעקבות המלצות ועדת חושן, עד לסיום עבודתה של ועדת מן. עם זאת התחייבה ועדת מן לסיים עבודתה עד סוף מאי שנה זו. הסכמתי איפוא להשוות את מינוי הוועדה הממלכתית, שיהיו בה גם רופאים וגם לא רופאים, ושאינו מקווה כי היא תלבד בזמן הקרוב. אני משוכנע כי הוועדה שתוקם תלמד ברצון מכל נסיון חיובי להעלות הצעות ורעיונות לפתרון הקשיים והבעיות שבהם מתלבטים שירותי הרפואה הציבורית במדינה.

חברי הכנסת, בניין חוק האנטומיה והפתולוגיה רצוני להעיר הערות מספר, בעקבות הערותיו של מבקר המדינה בדו"ח מס' 19 (לשנת 1968) בנושא זה. מתוך ממצאי הדו"ח מסתבר, כי היו פגמים ומחדלים בקשר לחתימת התעודות במספר מקרים של ניתוחי פוסט-מורטם בארבעה בתי-חולים. ממשלתיים ואווד עירוניים ממשלת, שבוקרו ונמצא בהם מספר מסויים של ניתוחי פוסט-מורטם, אשר לגביהם לא היה תיעוד כנדרש בחוק.

מבקר המדינה מסכם את הדין-וחשבון שלו בציון, כי "בעקבות הביקורת הנעמד המנהל הכללי של משרד הבריאות את מנהלי בתי-החולים על אחריותם לביצוע קפדני של החוק". מיד עם קבלת ממצאי הביקורת כנסו כל מנהלי בתי-החולים - ולא רק המוכרים בדין-וחשבון - והועמדו בכל החומרה והתקיפות על חובתם להקפיד על תיעוד חוקי, לכל פרטיו ודקדוקיו. כמו כן מונחה ועדה בהרכב של שני רופאים והיועץ המשפטי של משרד הבריאות לבדיקת הנוהלים ולשמ מתן המלצות להתקן הסדרים ותיקונים נוספים שיבטיחו פיקוח מיוחד ומלא על הגשמת החוק והתקנות בתחום זה, כהלכתם. ועוד בטרם הגישה הוועדה דין-וחשבון והמלצות, ניתנה בינתיים הוראת-ביניים לכל בתי-החולים, המחייבת אותם להגיש למנהל הכללי דין-וחשבון חדשי על ניתוחי פוסט-מורטם וקיום התקנה בדבר חובת שלוש חתימות של רופאים לגבי כל הניתוחים שבוצעו.

ועם הבעת צערי על אי-קיום התקנה הזאת שבחוק במספר מקרים של ניתוחי פוסט-מורטם, דבר אשר נעשה כל מאמץ למנוע לחלוטין בעתיד, הנני מציין במורת-רוח, כי התעמולה שלוחת הרסן, המקבלת לעתים ביטויים זוועתיים ממש...

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
מה עשיתם על מנת להעמיד אותם עבריינים לדין? מדוע לא נהגתם כשם שנהגים לגבי כל עבריון במדינת ישראל?

שר הבריאות י. ברזילי:
האם לא תקבל רשות דיבור? הרי אתה כבר מדבר.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
למה אינך אומר מה עשית אתה? מצאת עבריינים שהתעללו בגופות. ומה עשית? עד מתי תתעללו התעללות וזו?

שר הבריאות י. ברזילי:
אם במקרה לא שמעת...

והשתלמות מתמדת. במסגרת בית-חולים זה אורגן קורס, שנמשך שלושה וחצי חודש, להכשרת חובשים. בקורס זה השתתפו תשעה-עשר אנשים, מהם ארבע נשים. הבוגרים יועסקו בחלקם במקום, והאחרים - במסגרת שירותי הבריאות הניידים לבדווים בסיני.

תחום נוסף, הנראה לי כראוי לציון, הוא פיתוח השירות הקבוע לבדווים בנפותיהם. שירותים אלה פותחו תוך סיכום ותיאום מלא עם מושלי הנפות. השירות הנייד מגיע אל שתי תחנות ריכוז בנפת האן-יוניס ושלושה מקומות ריכוז בנפת אל-עריש וצפון סיני. במרחב זה מתוכננות שתי נקודות ריכוז נוספות, אליהן יגיעו הצוותים. כן מוגיעים הצוותים אל כל נקודת ריכוז בנפת מרכז סיני, ואנו מתכננים שש נקודות ריכוז נוספות בנפה זו. הצוותים המגיעים אל כל נקודת ריכוז אחת לשבועיים עוסקים גם בבעיות הרפואה המונית. נעת, נוסף על העזרה הרפואית השוטפת הגינתת לאוכלוסייה. בחלק מריכוזי הבדווים בנפת רפיח הוחל במתן החיסונים נגד חצבת, ואנו מתכננים עתה מיבצע לבדיקת קת אוכלוסיית הבדווים בנפת מרכז סיני לגילוי שהפת היראות, לטיפול בחולים ולמתן חיסון נגד מחלה זו לאוכלוסייה הבריאה.

התפוסה הממוצעת בבתי-החולים ברצועה מגיעה ל-70%; בשנה זו הופנו למיתקני אישפוז בבתי-החולים הממשלתיים-ישראליים במרכז ישראל למעלה מ-300 מתושבי הרצועה ולמעלה מ-800 איש הופנו לבדיקות במרפאות הקונסולטיביות של בתי-החולים הישראליים.

בתחום הרפואה המונעת ניתנו השנה ברחבי הרצועה עשרות אלפי חיסונים נגד פוליו, חיסונים בתרכיב המשולש, הרכבות חיסון נגד אבעבועות לילדים ומבו-גרים. הפעילות בתחום הרפואה המונעת הקיפה בדיקות וחיידוש רשימותיהם של למעלה מ-2,300 מפעלי מלאכה. נערך סקר מפעלי המזון ברצועה ונערכו למעלה מ-1,600 בדיקות מזון, לפי שיגרה מקומית.

חברי הכנסת, במסגרתם מאמציו לשפר באורח מתמיד את רמת השירותים, אנו שוקדים עתה על תיכנונו של בית-חולים בעזה לפי מתכונת ישראלית. בבית-חולים זה יהיו 100 מיטות אישפוז והוא יכלול מחלקות לילדים, פנימית - בכלל זה שיקום ואונקולוגיה - כירורגיה ואורתופדיה, וכן מרפאות חוק, שתשרתנה כ-24,000 איש לחודש, מהם כ-6,000 אשר ייבדקו על-ידי רופאים. לתכלית זאת נשתמש במבנה המצוי בעזה, אשר כמובן ישופץ ויותאם לצרכים. מיתקן זה, אשר יהיה מוסד חדש מבחינת הציוד, שיטות העבודה ורמת הסגל, יופעל על-ידי צוות ישראלי ובו רופאים ואחיות וכן רופאים יועצים - נוסף על הסגל המקומי. הפעלתו של מרכז רפואי זה, בנוסף על המרכז הפועל באל-עריש והפעילויות האחרות בתחומי הרפואה המונעת והקונסולטיבית, מן הדין כי תוליך לשיפור בולט בהיקף וברמת השירותים הקיימים, ותשתלב במאמץ הכולל להעלאת הרמה ולהגברת הרווחה בכל תחומי השירותים.

כאמור, המצוקה הגדולה ביותר ברצועת עזה היתה בתחום כוח-האדם הרפואי, אשר בחלקו הרב, לאחד מלחמת ששת הימים, נטש את המקום. מכאן הצורך המודגש להפעיל כוח-אדם רפואי ובתי-חולים ממרכז ישראלי לשירות תושבי הרצועה.

לשירותים שניתנו; גם השפעת המגע עם הרפואה הישראלית ואפשרויות הטיפול הרפואי בישראל השפיעו על הדרושה לתוספת שירותים.

אני רוצה לציון את שיתוף הפעולה וההבנה ההדוקה עם הגורמים המקומיים, אשר סייעו להפעלת השירותים ולקידום הישגי הבריאות.

בשירותים הרפואיים ברצועת עזה ובסיני היה צורך בהיחלצות מהירה, רבת היקף וגוונים, כדי להדביר מצוקות, לחזק חוליות חלשות ולהעלות על דרך שיפורה ההדרגתי של רמת בריאות האוכלוסייה. במגזר זה הועמדנו לפני מחסור חריף של כוח-אדם רפואי, עם דילדול שורות הרופאים באורח דרסטי. הרצועה חסרה כוח-אדם מקצועי מאומן בכל תחומי השירות הרפואי, ודילדולם של שורות הרופאים הצריך מאמצים נמרצים, קודם כל כדי לשמור על הקיים, ועם זאת לשפר את המצוי ולהוסיף עליו. נדמה לי כי תכלית זו הושגה, אם כי לא במלואה, כי אכן כל מערכות השירותים, בתחומי האישפוז, המניעה והשירות האמבולטורי פעלו באורח תקין. בוצעו חיסונים נגד שהפת ונגד חצבת, וכן הופעלה רשת בדיקות לגילוי מוקדם באמצעות מכשיר מינוגרף נייד. אנו מתכננים עתה את דרכי המלחמה בגרענת, ואני מקווה כי השנה תיעשה פעולה רבתי בתחום זה. אנו עומדים על סף פתיחת בית-ספר לאחיות מעשיות, וכן לפני אירגונם של קורסים לחובשים - תוספת כוח-אדם חיונית למהלכה התקין של העובדה.

בשנה החולפת נערכו 85 ביקורים של צוותי יועצים ישראליים בתחומי הקרדיולוגיה, הכירורגיה הפלסטית, כירורגית החזה, מחלות הדם, מחלות העצבים, האור-תופדיה והשיקום. הביקוש למומחים אלה רב יותר והתעניינות סגל הרופאים המקומיים גדולה; אנו מקווים להרחיב מסגרת זאת ולכלול בה תחומים נוספים.

שאלות הייעוץ בתחום הפסיכיאטריה נתקלות בקושי הנועץ בשפה; בשלב זה נפתרה הבעיה על-ידי שליחת החולים לבית-החולים בבית-לחם, בו הם מקבלים טיפול מקצועי ברמה גאוה.

השנה הפעלנו מחדש את בית-החולים באל-עריש, המכיל 50 מיטות וכן מרפאה, חדרי מיון, מכון רנטגן ושירותים נוספים. הפעלה זו נתאפשרה הודות ל"צוות מאמץ" ישראלי מבית-החולים תל-השומר, על-ידי שניונים ושיפורים במבנים והשלמת הציוד הרפואי הנוחוץ. בית החולים משרת אוכלוסייה של יותר מ-50,000 גפש, מחציתם תושבי אל-עריש העיר ומחציתם בדווים מהסביבה. בית-חולים זה אורגן על היסודות המקובלים במיתקני האישפוז הישראליים: המחלקות קיבלו ציוד רפואי ומשקי מתאים, אורגנו בהם סדרי עבודה מחודשים, אורגנה מעבדה ביוכימית, מעבדה ציוד וכן ארכיון למרפאות ולבית-החולים. יש לציון כי זהו הארכיון הרפואי היחיד הקיים כיום ברצועת עזה. בתקופת הפעלתו המחודשת של בית-החולים זכו הסדרים בו לפירסום ניכר ברחבי הרצועה; רבים מגיעים למרפאותיו מעזה ומרפיח. עד כה אושפזו בו כ-1,000 חולים ונבדקו במרפאו-תיו כ-20,000 גפש, נוסף על אלפים שקיבלו טיפול בחדרי המיון.

מגמתו של הצוות הישראלי היא להעביר, הדרגתית, את מירב הפונקציות לסגל המקומי, המקבל הדרכה

שיתוק ילדים. השנה, לראשונה בתחומי יהודה ושומרון, הוחל במבצע חיסון גילאי תשעה חודשים עד שנתיים נגד חצבת: עד כה חוסנו 12,000 ילדים, ובסיום המבצע יקיף החיסון 30,000 ילד נוספים. נוסף על כך ניתן חיסון כנגד טיפואיד לתושבי העיר שכם וסביבתה, בשים לב לאופי האנדמי של התחלואה בטיפואיד.

פעולת החיסון הסדירה בגשרי המעבר, לנעים בין שתי הגדות, נמשכת. צוותים קבועים מגישים בנוסף לחיסונים גם עזרה ראשונה לנזקקים. כן חוסנו תושבי הגדה אשר עלו לרגל למכה.

חברי הכנסת, לא אפרט את מכלול הפעולות בבתי-החולים, בשירותי הרקוחות, במערכת המעבדות המקומיות והמרכזיות, בשירותי בנק-הדם ובשירותי האישפוז וההיקף המופעלים על-ידי גורמים בלתי-ממשלתיים, מהם שירותים בעלי היקף ניכר, כדוגמת אלה הניתנים על-ידי אירגון הסעד והתעסוקה. אוסיף רק מלים אחדות על אופי התחלואה, הפעילות בתחום התברואה ומקצת מן השיפורים שהוכנסו בצידוד רפואי ומשקי, בשיפוצים ובדק-בית.

רוב רובן של הלידות ביהודה ובשומרון הן לידות בית, כשהמייילדת המקומית מלווה ומדריכה את הנשים בתקופת ההריון ומטפלת בלידה. רק לידות מסובכות הדרשות אינטרבניציה כירורגית מופנות אל בתי-החולים. משום כך לא מצויים בדינו פרטים בכל הקשור לתקופה הפרינטלית — לידות-מת, תמותת תינוקות, פגות, מומים מלידה וכדומה. ליקוי זה בתחום הדיווח הסטטיסטי-דמוגרפי-בריאותי חל על תחומים נוספים ומקשה על איסוף מידע אפידמיולוגי מהימן, ובמידה מסוימת גם על היערכות השיחותים. אם כי קיימת חובת הדעה ודיווח על המחלות המידבקות, אין הדיווחים משקפים אלא אחוז חלקי של התחלואה במחלות אלה. ואגב, הדבר אמור לגבי ארצות רבות אחרות. התחלואה הנפוצה ביותר היא במחלות הזיהומיות החריפות של מערכת העיכול דרכי הנשימה, הדיזנטריות השונות, הטיפואיד מחלות פרוטולוגיות, וכן קבוצה גדולה של דלקות מערכת העיכול של תינו-קות וילדים. מחלות דרכי הנשימה כוללות בעיקר את המחלות המידבקות-נגיפתיות של גיל הלידות — חצבת, אבעבועות-רוח, חזרת וכו'; עם הנהגת החיסון נגד שיתוק ילדים (תרכיב סייבין) הולכת ומסתמנת ירידה ניכרת בתחלואה במחלה זו. אחת הבעיות הרפואיות, אשר דרשה פעולה נמרצת, מצד גורמים מרובים, היתה מחלת הכלבת; ב-1968 נושכו על-ידי כלבים ובעלי חיים אחדים מעל ל-140 איש. לנשוכים ניתנו מיד החיסונים המקובלים.

הפעילות בתחום התברואה התרכזה בעיקר במספר שטחים בעלי השלכות חינוכיות על בריאות הציבור. במסגרת זאת נערך סקר לבדיקת טיבם של מקורות הספקת המים בערי הגדה השונות, תוך כוונה להתוות תכנית פעולה להבטחת הספקת מים בטיב נאות וליצירת מערכת מעקב. שאלת מקורות המים קשורה בבעיית סילוק מי השפכים, נושא המהווה מטרד בתרואה במקומות רבים ביהודה ובשומרון. חיסולם של מטרדים אלה, בו הוחל השנה, עומד בראש סולם העדיפויות בפעולה לשנה הקרובה.

נושא נוסף, אשר לו מוקדשת תשומת לב ניכרת,

ומרצועת עזה אל הפעילות בגדה המערבית: שי-רותי הדיפוי הממשלתיים ניתנים באמצעות תשעה בתי-חולים, אשר לידם מופעלים מרפאות, מעבדות, מכוני רנטגן ובתי-מרקוח. התפוסה החודשית הממוצעת בבתי-חולים אלה נעה בין 70 ל-80 אחוז, כשעיקר המאושפזים הם חולים הסובלים ממחלות מידבקות-זיהומיות חריפות, וחולים הסובלים ממחלות הגיל הקשיש.

בסוף שנת 1968 פתחנו מחדש את בית-החולים הממשלתי ביריחו, במתכונת של 25 מיטות. בית-חולים זה משרת את אוכלוסיית נפת יריחו ומגיש שי-רות בתחום המחלות הפנימיות והטיפוליים הכירורגיים. כן הרחבנו בשנה זאת את מסגרת השירותים הרפואיים בטול-כרם; על-פי בקשתה של עיריית טול-כרם לאי-תלות בקבלת שירותים רפואיים בנפת שכם, הורחבו פעולות בית-החולים בעיר זו על-ידי פתיחת מחלקה כירורגית חדשה, בהיקף של 20 מיטות, והרחבתם של שירותי העזר האחרים של בית-החולים.

דרכי הטיפול בבתי-החולים השונים ורמת הצוות הרפואי והסיעודי בדרך כלל נאותים. בעקבות בדיקת בעיות התזונה הוגדל סל-המוזנות היומי של החולה וההוצאה לגבי יום כלכלה; זאת — במסגרת של תפריט ההולם הרגלי החולים.

בפעולתן של המרפאות חלה הייצבות: כ-100 מרפאות עירוניות וכפריות פועלות כתיקונן ומצויידות בצידוד רפואי סטנדרטי ומלאי תרופות לטיפולים שיגר-תיים-יומיומיים.

הצוות הקבוע במרפאה עירונית מורכב מ-1 מ-3 אח-יות וכן כוח-עזר, ורופא לשכת הבריאות מבקר במרפ-אה פעם עד פעמיים בשבוע; הצוות במרפאה הכפרית מורכב מאחות הגדה במרפאה ורופא לשכת הבריאות המבקר אחת לשבוע. פעילותן של מרפאות אלה אינטי-סיבית ביותר; מספר המבקרים היומי בהן גבוה ביותר, והדרישה לתוספת כוח-אדם ולמרפאות חדשות גוברת. אנו בוהנים עתה את אפשרות הפעלתן של מספר מרפאות נוספות.

גם לגבי הפעילות בתחומי השירות המונע ניתן לציין הישגים לצד עיצוב שיגרת העבודה. פעילות זאת מתבצעת באמצעות לשכות הבריאות הנפתיות, שלידן מופעלים מרפאות, בתי-מרקוח, יחידות לתברואה ויחי-פועל אנטי-מלריית. בשנה זאת נפתחו שתי תחנות חד-שות לטיפול באדם ובעל, האחת בג'וזן והשנייה באל-בירה. כל התחנות לטיפול באדם ובעל צויידו בצידוד מודרני. עיקר הפעילות הרפואית בתחנות אלו מתרכזת בכדי המיילדות, והייעוץ הרפואי ניתן על-ידי רופא לשכת הבריאות, המבקר פעם-פעמיים בשבוע בכל תחנה.

עם זאת יש לפעול הרבה בתחום העבודה המונעת, הדרכת האם והחינוך לבריאות. כיום מתרכזת עיקר הפעולה בהדרכת האשה בהכנתו והגשתו של המזון לתינוק ותפירת בגדיו, מחד גיסא, ובטיפולים רפואיים בעקבות תחלואה בקרב תינוקות, מאידך גיסא. בתחנות לטיפול באדם ובעל מספקים אבקת-חלב, סבון וויטמינים. תחום חשוב במסגרת העבודה המונעת הוא מתן החיסונים באמצעות לשכות הבריאות. בשנה זאת ניתן החיסונים השיגורתיים לתינוקות, החיסון המשולש, החיסון נגד אבעבועות שחורות וחיסון סייבין נגד

והמרפאות הם מיושנים, היתה הפעילות בתחום זה נרחבת. גוסף על התקנת ציוד רפואי חדש ובדיקתו והיקונו של הציוד המצוי, תוקנו ושופצו, סויידו וצובעו ועשרות מרפאות כפריות במחוזות שכם וחברון.

חברי הכנסת, הרחבתי את הדיבור על הפעילות בשטחים המוחזקים, הן משום חשיבות הנושא לגופו, והן משום שתקציבי פעולה אלה אינם כלולים בתקציב הרגיל ובתכנית הפעולות הרגילה של המשרד. אני רוצה להשמיע מעל במה רמה זו מלת תודה לסגל הנושא בעול קיום השירותים בשטחים המוחזקים, הן הסגל המקומי והן הצוות הישראלי המרכזי. אני סבור כי העבודה התקינה והבלתי-מופרעת, וההישגים הבלתי-מבוטלים שעליהם מסרתי לבית, נתאפשרו הודות למסירותו של סגל זה, והודות למידת הדאגה, התמיכה ושיתוף הפעולה שרשויות הממשל האזרחיות מקדישות לנושא ברצועה, בגדה ובגולף.

אם כי ארכו הדברים, לא הקיפו כמובן את כל תחומי פעולתו של המשרד, על אורותיו וצלליו, על הישגיו ומחדליו. השתדלתי לתת בטיימה-ה ללבטים ולציין חלק מן המשימות והאתגרים. הנסיון למדד אותי, כי חברי הכנסת יתנו לי הדמנות להשלים את הדברים לאחר הדיון שיערך כאן, אשר בו בוודאי יאירו עיניים וסוגיות שפסחתי עליהם,

ולבסוף, איני יכול לסיים את דברי הפתיחה שלי מבלי להודות לכל העובדים הרפואיים, המינהליים, המשקיים וכל האחרים בשירותי הבריאות במדינה, במשרד הבריאות ובכל מוסדות הרפואה והבריאות, העומסים את עול הדאגה לבריאותו של היחיד ושל הציבור כולו.

הוא איתורם של נושאי טפילים בקרב עובדי שירותי המזון. לתכלית זו נערך סקר, תוך כוונה להקטין ולמנוע בעתיד הפצת מחלות המעיים על-ידי עובדי שירותי המזון. במקביל נעשית פעילות להדברת המלריה והלישמוניזיס, מחלה המועברת על-ידי זבוב החול. יש לציין כי מתוך אלפי דוגמאות דם, אשר נלקחו מתושבי שכם, נתגלו דק שני מקרי מלריה פעילים חדים.

ואולם, חברי הכנסת, המגמה הרצויה של קידום השירות, שיכלולו והעלאת רמתו, מושגת בהתמדה ותוך מאמץ בלתי-נלאה, הן של הסגל המקומי והן של הסגל המנחה הישראלי. כדי לקדם מגמה זו חודש וסופק ציוד מודרני בלתי-חוליים ברמאללה, בית ג'לה, וירחו וחברון; סופקו אוטוקלבים חשמליים במקום האוטוקל-בים על פרימוס שפעלו קודם לכן. סופקו מכונות שאיבה, מכשירי עזר ללידות, מכשירי עזר לניתוחים וציוד אורתופדי חדש; סופקו מכשירי זיקוק מימ, סטריליזטורים ומכשירי בדיקת לחץ דם, סטטוסקופים, בלוגי המצן וגוטרוקסיד לחדרי ניתוח ולהפעלת האינקור-בטור שסופק לבית-החולים בשכם. כן סופקה לבית-חולים זה מכונת הרדמה חדשה. המעבדות שליד בתי-החולים צויידו במיקרוסקופים, צנטריפוגות וציוד מעבדתי נוסף וחדש. הוחל בהתקנת מזגני-אוויר בחדרי הניתוח של בתי-החולים, ובערים שכם וג'נין כבד הושלמה מלאכה זו.

לא אלאה אתכם במיפרט ציוד שסופק ליחידות השונות, החל בכיריים של גז וכלה בהתקנת דודי-שמש. אוסיף מלים אחדות על שיפורים שהוכנסו במבנים עצמם. לאור העובדה כי המבנים במרבית בתי-החולים

דיון

הי"ר ט. סנהדראי:

הכנסת תעבור לדיון. רשות הדיבור לחבר-הכנסת גרוס, ואחריו — לחברת-הכנסת נצר.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הנושאים שנגע בהם שר הבריאות הם כולם חשובים, וראוי כל אחד מהם שנתייחס אליו, אולם מחוסר זמן לא נוכל לעשות זאת. שמענו מפי השר הרצאה מפורטת. יש להעריך את המאמצים הנעשים על-ידי שר הבריאות וצוות עובדי משרדו לקידום שירותי הבריאות במדינה. אבל משום-מה, כאשר אנו באים לדון מחדש על תקציב משרד הבריאות, מתקבל הרושם שהבעיות שבהן מתלבט משרד הבריאות הן נצחיות, הן סטטיות, אינן יורדות מעל הפרק. בעיות שדובר עליהן לפני שנה ושנתיים שרירות וקיימות. אין תזווה ממשית לפתרון הבעיות.

איני יכול להתייחס אלא בריפרוף לכמה מהבעיות, אם כי חשובות מאוד. המצוקה באישפוז מחמירה והולכת. המצב באישפוז חולי-רוח קשה מנושא. המחסור ברופאים באזורי פיתוח ומדינת פוגע בבריאות התושבים. הפיקוח על טיב המזון עדיין לקוי וחמור. על נושא זה דובר בהרחבה במסגרת הוויכוח על תקציב משרד הבריאות אשתקד. אבל לא חלה בתחום זה התקדמות סבירה. יש בעיות גוספות, כמו בעיית המחסור באחיות,

הסדר עבודת האחיות, המצב הסיטרי בכללו. כל אלו הן בעיות הנוגעות לבריאות העם, על כל המשתמע מכך.

קיימים חילוקי דעות עמוקים בין שר הבריאות, המייצג את הרוב בממשלה, המייצג את מעמד הפועלים, את ההסתדרות, ובין רבים מהיושבים בבית זה, בעניין מבנה שירותי הבריאות בארץ. ישנם חילוקי דעות בין שר הבריאות ובין מומחים לרפואה ולשירותי הבריאות, והייתי אומר — גם בין אנשי משרד הבריאות, על מבנה שירותי הבריאות בארץ. אנו טוענים זה שנים, שרק שינוי מהותי במבנה השירותים עשוי להכריא את שירותי הבריאות בארץ. רק אינטגרציה של כל זרועות הבריאות במסגרת ממלכתית אחת יכולה להועיל. זאת אומרים מומחים, רופאים ואנשי משרד הבריאות. אבל בדיעבד השלמנו עם הגזירה לעשות מעין תחנת-ביניים ולהנהיג בינתיים ביטוח בריאות כללי באמצעות קופות-החולים הקיימות, כפי שהמליצה הוועדה שבראשה עמד המנוח אבא חושי. המלצה זו, שנתקבלה בשעתה על חדו של קול אחד, אחרי ויכוח ממושך ומאבק קשה — טרם בוצעה.

מאז הכנסת השלישית לא ירדה בעיה זו, בעיית ביטוח הבריאות הממלכתי, מעל הפרק. חשבנו: הנה הצלה פורתא, נקבל את הרע במיעוטנו. אכן, בתשובה

ומתריעים שרופאים מבצעים ניתוחים בגופות בניגוד לחוק, בניגוד לסעיף 6 שבחוק. אדוני השר, אמרת שזוהי תקנה, זו איננה תקנה. זה סעיף מפורש בחוק. ויש הבדל בין תקנה ובין סעיף בחוק.

שלמה כהן-צידון (המרכז החפשי):
החוק מחייב והתקנה מחייבת.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):
אבל בכל זאת יש הבדל בין השניים.

כמה דיו נשפך על נושא זה? כמה דברים נאמרו על הנושא הכאוב הזה, הפוגע קשות בכל אזרחי ישראל, דתיים ובלתי-דתיים?

מה היתה התשובה? - שאנו מעלילים עלילות - שווה על הרופאים, שאנו חושדים בכשרים, משמיצים את ציבור הרופאים. אמרנו, ואנו חוזרים ואומרים, הפחות ישמרו הרופאים על החוק הקיים. היו מעשרות בכנסת, אסיפות מתאה, והתנגשויות בין בני המשפחה והרופאים - ושום דבר לא הועיל. שר הבריאות באחת: הרופאים שומרים בקפדנות על החוק. כך אמר מספר פעמים: שהרופאים שומרים על החוק. אצטט את מה שאמר השר ב"ד בתמוז תשכ"ח, בתשובה למתווכחים אשתדק: "חברי הכנסת, כולנו עייפנו מן הוויכוח בסוגי יה כאובה זו. אולם הרשונא לי להדגיש דברים אחדים. קודם כל, הוציאו נא את הרופאים מתחום המאבק. הם פועלים בגדר החוק והסמכות, אשר העניקה להם הכנסת. אין הם אחראים לחוק. הבית הזה אחראי לו. וכל עוד לא יסונה החוק - הם חייבים לכבדו... רק במקרה שיוכח שהם עוברים על החוק, יהיה מקום לקדוא אותם לדין. וגם אז יש דין של המדינה, ולא דין שכל אזרח רשאי לקחתו בידיו". זה בדיוק מה שאנו מבקשים, מה שדרשנו דורשים כל הזמן: שהחוק ישמרו ויכבדו, ומי שעובר על החוק - צריך להעמידו לדין. והוכח בהזדמנויות שונות, בהוכחות ברורות, שאכן כך הדבר, שאין שומרים על החוק. מבצעים ניתוחים שרירותיים תוך עקיפת החוק, וכל רופא שמתחשק לו - מבצע ניתוח לשם מחקר או לכל צורך אחר, לוקח איזומל בידו ומנתח, מבחר ו"מצפצף" על החוק. והנה מתברר שלא היתה פגיעה, כפי שאמר השר, לא היו מחדלים במספר מקרים, אלא 50% ומעלה היו ניתוחים שרירותיים. מתוך 1756 מקרים ב"ד בתי-חו"ל - כן נאמר ב"ד"ח מבקר המדינה - למעלה מ-800 מקרים היו ניתוחים שרירותיים, בלי הסכמת הרופאים, בלי ידיעת הרופאים, בחתימת רופא אחד או שני רופאים, וגם הטפסים היו מוכנים מראש. ולא "כמה מקרים", "מקרים ספורים". כי כך אמר כבוד השר: היו מקרים מספר. מוכיחים זאת ממצאים בדוקים, שלמעלה ממחצית הניתוחים מבוצעים בניגוד לחוק. הזמן אינו מרשה לי להרחיב את הדיבור. הנה מונחים לפני כל הנתונים של מבקר המדינה. ולגבי כל מה שאנו צועקים זה שנים - מתברר שאנו צודקים. האם על-ידי כך שהשר אומר שנתן התראה, שכינס את הרופאים דרך השמור על החוק, פתר את הבעיה? ומה בנוגע לעבר? היו ניתוחים בסיטונות - 800 מקרים. 800 פעם עברו הרופאים על החוק. האם אפשר להתעלם מזה? אפשר להגיד שבעתיד יתקנו. ומה בעניין

למתווכחים על תקציב משרד הבריאות אשתדק הכריז שר הבריאות: "אם אמנם יעלה בדינו בשנת העשרים למדינה לכוון ביטוח בריאות כולל, יהיה זה ציון-דרך נאה ביותר בהתפתחות של חברתנו ושל שירותי הבריאות בה; וראויה משימה זו להלהיב דמיונם ולעודד רצונם של כל חברי הבית, גם של אלה אשר להם תכניות יותר טובות". למרות דברים אלה אנו מתקברים לסוף הקדנציה של הכנסת השישית ועדיין לא חלה שום התקדמות בכיוון זה. אין ציון-דרך, אין חוק לביטוח בריאות כללי. אנו נמצאים בשנת העשרים-ואחת למדינת ישראל, ואין רמז שנושא זאת בשנה זו.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
אנו נמצאים בשנת העשרים-ושתיים למדינה.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):
נכון.

השר הרחיב את הדיבור על נושא זה. אבל דבר אחד לא אמר - מתי ייצא הדבר לפועל. כנראה אין סיכוי שייצא לפועל בקדנציה זו.

הפיצול והכפילות בשירותי הבריאות עושים את שלהם. יש ביובו של מיליוני לירות מכספי המדינה. מספיק לעיין עיון שטחי ב"ד"ח מבקר המדינה כדי לקבל מושג מה הם הנוקים החמורים הנגרמים לקופת המדינה, ובעיקר לבריאות העם, בגלל הרשויות המרובות, הפיצול והכפילויות שהשתלטו על שירותי הבריאות במדינה. הזמן העומד לרשותי אינו מאפשר לי להאריך בסוגיה זו. אצטט רק משפט אחד מ"ד"ח מבקר המדינה. בעמוד 173 כותב מבקר המדינה: "משרד הבריאות אינו עורך בדיקה, אף לא בדיקה מסודרת על נכונות הנתונים שב"ד"חות המוגשים על-ידי בתי-החור-לים". אני חושב שזה מספיק. לפי זה יכול כל בית-חולים להגיש "ד"ח ולדרוש כסף מכספי המדינה, מבלי שידקו אם מגיע לו.

שר-הבריאות י. ברזילי:

מה שאמרת עכשיו כתוב ב"ד"ח מבקר המדינה?

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

זה מובן מאליו. זה משתמע מדברי המבקר. אם רוצים לערוך בדיקות כאלה, מחייב הדיבור מנגנון שלם. מנגנון כזה אינו קיים. אילו היה ריכוז של כל שירותי הבריאות, אפשר היה להשתלט על כך.

אינני אומר שהכל שלילי. נעשו ונעשים מעשים חשובים בתחום שירותי הבריאות. אולם יש קשיים אובייקטיביים; יש מחסור בכוח-אדם; יש מחסור במנגנון יעיל ומאומן. השטחים המוחזקים שואבים הרבה מהכוח המעטים של לנו. אנשי משרד הבריאות עושים מלאכתם לא פעם בנסיבות קשות. יש להעריך זאת. אבל הבעיה היסודית לא תבוא על פתרונה, אם לא ישונה המבנה של שירותי הבריאות מיסודו. כאן מקורו כל הבעיות של משרד הבריאות.

בגלל הזמן המוגבל העומד לרשותי אעבור לנושא אחר, שגם הוא אינו יורד מהפרק זה שנים, וממשיך להכות גלים מדי פעם.

אדוני השר, שנים על שנים אנו מזהירים ומתריעים שאין שומרים על חוק האנטומיה והפתולוגיה. שנים על שנים אנו מעלים בעיה זו מעל במת הכנסת. אנו מעוררים

שיוגשם במדינת ישראל יוקם באמצעות קופת- החולים, ביטוח בריאות שיהיה מבוסס על אותה פעולה גדולה, על אותה העבודה הגדולה שהביאה את ענייני הבריאות עד קום המדינה ותוך עשרים-ואחת שנות קיומה של המדינה למצבה הנוכחי, על-ידי הקמת שירותי תים נרחבים ויעילים, ללא תחיקה, מתוך רצון עצמאי, מתוך מעמסה כבדה המוטלת על חברי קופת-החולים. והנה שמענו היום בשרה: התכנית אושרה על-ידי ועדת השרים ועברה לשלב הביצוע. צר לי שכפי הנראה לא תזכה הכנסת השישית לקבל את חוק ביטוח הבריאות. אני מאחלת איפוא לשר הבריאות ולכנסת השביעית, שתהיה זו אחת המלאכות הקונסטרוקטיביות הגדולות הראשונות - להביא חוק ביטוח בריאות לכל.

חברי הכנסת, על אף כל הבעיות - וגם אני אגע בהן - אין אנו נמצאים במצב קטסטרופלי בתחום שירותי הבריאות בארץ, בשים לב לקשיים המיוחדים המשפיעים על מצב הבריאות של האוכלוסיה. המתח בו אנו חיים, הידיעות הפוליטיות המטרידות את האזרח יום-יום, הלילות ללא שינה, ועוד ועוד, ודאי אינם מוסיפים בריאות. עם זה אין להתלונן ולטעון שמצב הבריאות באוכלוסיה כולה הוא רע. וזאת הודות לשירותים, הודות לעבודה ש-85% מיושבו מבוטחים. יש רק 15% שאינם מבוטחים. וכאן יש להביא בחשבון את נצרכי הסעד שאינם מבוטחים מכוח עצמם; הממשלה, משרדי הבריאות והסעד דואגים להם. ביטוח הבריאות נעשה כולו מתוך רצון, מתוך החלטה עצמית ומעמסה עצמית. הציבור נושא בעול הכבד הזה. ערב הגשת חוק ביטוח בריאות לכל נבדך את אלה שהביאו את שירותי הבריאות עד הלום.

יחד עם זאת אנו חנו עומדים לפני בעיות רבות, כאמור. אגע באחת מהן, הנראית לי עכשיו כאחת הבעיות החריפות, הבעורות, בשירותי הבריאות שלנו. שמענו על תכנית להרחבת האיטפון. על-ידי גאון יותר טוב או פחות טוב לא נובל להוסיף לכך דבר, אלא לעודד את הממשלה ואת שר הבריאות, העושים את כל אשר יש לאל דים. אין אלה דברים הנעשים מהיום למחר. הבעיה היא: איחון הרפואה - כיצד?

בשטח המדעי בשירותי הבריאות אנו נמצאים בארץ בדרגה גבוהה מאוד. בגלל רוב עניינים לא הקדיש שר הבריאות דברים להשיגו הרבים בתחום הרפואה, על-ידי אנשי מדע, רופאים גדולים, שביצעו ומבצעים דברים חשובים והביאו לשיכלול מערכת הבריאות, הביאו לציור ברמה גבוהה, לפי ממדינו אנו.

ועם זאת הבעיה אינה יורדת מהפרק. כוונתי למחסור ברופאים בכפר ובספר, וכן לעניין השירותים האמבולטוריים. אנו חנו זועקים - אולי מעט מדי - על מחסור ברופאים בכפר ובספר. בישובים האלה חסרים רופאים, והכוונה בעיקר לישובים שבהם הילדים ישנים במקלטים במשך כל הלילות. בישובים אלה חסרים רופאים.

ונושא זה מטריד לא רק בכפר ובספר. חסרים רופאים גם במרפאות. במרפאות הגענו למצב שיש תורים ארוכים, ואם יש מקום שבו אין תורים, הרי זה בזכות הרופא שנוטל על עצמו מעמסה כבדה ומקבל חולים רבים, עד כדי כך שעומדת השאלה אם החולה נחשב כחולה או שהוא נחשב כמספר.

העברז מי שעובר עבירה - האם המשפט מקבל את ההנחה שכיוון שהוא מבקש לחזור בתשובה ובעתיד לא יעשה זאת - מוחלים לו ומתייחסים אליו בוותרנות? אנו דורשים להגיש תביעה משפטית נגד מגהלי בתי-חולים ורופאים שביצעו בסיטונות ניתוחים, ביתורים, בניגוד לחוק, בניגוד לסעיף 6, שנאמר בו במפורש ששלושה רופאים צריכים להיות חתומים.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
בינתיים יטפלו הרבנים בחולים שלהם?

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

שלוש סיעות דתיות בכנסת הגישו הצעות לסדר-היום. משום-מה לא קיבלה הנשיאות את הדחיפות. אינני מבין מדוע. הרי בכל יום עוברים על החוק, וצריך לעצור את זה, לעכב את זה. מה יותר דחוף מעניין העומד על הפרק ושיום יום עוברים בו על החוק? - והנשיאות מתעלמת, לא קיבלה זאת. אבל נאמר שיום רביעי הקרוב יעלו זאת על סדר-היום. והנה, השר אומר שאין לו זמן, שהוא מוכרח לנסוע. אגיד לך, אדוני השר, רואים בזה התחמקות. אני אומר זאת ברוח טובה.

שר-הבריאות י. ברזילי:

רצית דיון - ויש לך דיון.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

העניין הוא כה חמור שצריך לדון עליו במיוחד, לא בדרך אגב. יש הרבה מה להוסיף. אנו רואים בה התחמקות. הרב לוי, זו הפעם הראשונה לאחד עשרים שנה שהוא חבר הכנסת, הגיש הצעה. לסדר-היום, בגלל חומרת העניין, בגלל הממצאים של מבקר המדינה. אנו יודעים שהעניין לא ייגמר, אדוני השר. כן, נתת הוראה לשמור על החוק בקפדנות. יש תיקון אחד ויחיד: לשנות את החוק, כמו שהנוג בכל העולם, שאין לבצע ניתוחים בלי הסכמת בני המשפחה, בלי הסכמת הנפטר. כן, הפשרון, שום פתרון אחר לא יועיל, ואנו מבקשים לקבל את זה, לשמור על זה, להקשיב לזה, כדי למנוע בעתיד מה שהתרחש הרבה שנים. התיקון הוא - לתקן את החוק.

היו"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת נצר, ואחריה לחברת-הכנסת רזאל-נאור.

דבורה נצר (המערך, עבודה-מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים. במשך שעה-וחצי נשא פה שר הבריאות משא על שירותי הבריאות במדינת ישראל, משא רחב, על כל שטח הפעולה, בלי כחל ושרק, על מה שיש, על מה שיש לתקן, על התכנית העומדת לפנינו. ולאחר ששמענו את כל זה אנו מאחלים לעצמנו, שיהיה מצב כזה במדינה שנוכל להגשים את התכנית, למען בריאות הציבור.

מתוך הבשורות, שהביא היום שר הבריאות, אחת היא ההודעה על ועדת שרים אשר סיכמה וקיבלה את תכנית ביטוח הבריאות, לפי המסקנות של ועדת אבא חושי ז"ל. עוד בימי הכנסת השלישית הוגשה בשם הממ"ש שלח תכנית לביטוח בריאות. מאז עסקו בנושא זה ועדות אחדות, אך עד כה לא יכלו להגיע לעמק השווה בדבר הנחה אחת: ההנחה היסודית שביטוח הבריאות

פתיחת בית-ספר גוסף לרפואה. אנחנו זוכרים עדיין את הוויכוחים הקשים בדבר פתיחת בית-ספר גוסף בתל-אביב. היו ויכוחים על כך בכנסת, בוועדותיה ובמוסדות ציבוריים. כיום איש אינו מטיל ספק בחשיבותו של בית-הספר לרפואה בתל-אביב ובתרומה שהוא מביא להתקדמות הרפואה ולפיתוחה.

אומרים שבשנת 1970 יחסרו 500 רופאים ובתקופה מאוחרת יותר יחסרו 1000 רופאים, בשל פרישתם של הרופאים הקשישים ובשל פיתוח השירותים. ברור שיש לעודד פתיחת בית-ספר חדש לרפואה. לא אכנס לשאלה באיזה מקום צריך להקים אותו. אני סומכת בעניין זה על הממשלה, אך כאדם פשוט נראה לי שאת בית-הספר החדש לרפואה צריך להקים בנגב, באותו אזור המשווע לידים עובדות גוספות. באותו אזור שיש בו בית-חולים המסוגל לאפשר התמחות ברפואה כללית. בבית-הספר לרפואה שבתל-אביב יש נסיונות חשובים למתמחים ברפואה כללית, ואני מקווה שמשד הבריאות יתן את דעתו על כך.

לא אוכל לנגוע בכל הבעיות, שהן רבות, אולם רצוני להזכיר כאן שאנו עומדים ממש ערב שביה של אחיות, והעניין בוודאי יובא לפני הכנסת במסגרת הצעות לסדר-היום. בזמנו עסקנו בעיבוד תקן של האחיות בקשר להתפתחות הרפואה, הדרושת התמחות מיוחדת מצד האחיות וחלוקה שונה של כוח-האדם. שירות האחיות איננו דומה למה שהיה בעבר, כי הטיפול הגוסף והשירותים הגוספים דורשים עבודה מיוחדת. בזמנו עיבדנו תקן. אולי יוכל שר הבריאות בדברי תשובתו לזיכור למסור לנו איך מתפתחים העניינים במסגרת זו.

לא אמלא את חובתי אם לא אומר כמה מלים לאלה הזועקים זעקות שווא. לא אדבר על חוק האנטומיה והפתולוגיה, אם כי יש לי מה להגיד בעניין זה, אני בטוחה ששר הבריאות ועובדיו ימצאו לכך תשובה. אני רוצה להתריע על תעמולת הוועה הנעשית לאחרונה באמצעות כרוזים ברחובות וכו' סיפורי בדותות על בית-חולים דתי, המתנהל על-ידי רופאים דתיים ובסגנון דתי. חברי הכנסת בוודאי קיבלו את הכרוזים. הם מעוררים בי אסוציאציות קשות ומזכירים את הכרוזים שהפיצו על רופאים במשפט הרופאים הידוע. ידוע לנו איך הסברה כזאת חדרת לתודעת האנשים. מה הם רוצים להשיג בזה, - להבריח רופאים, לעורר בהלה בקרב הציבור? רציתי לשמוע מפי כל אלה שועקו, מה יחסם לכך, מה יחסם לפרעות שערכו בבית של מנהל בית-חולים, שאינני מכירה אותו, - האם באווירה זו חושבים לקדם את הרפואה? אם רוצים לקדם את הרפואה, יש לשנות את היחס לרופא ולצוות העובדים. את קידום הרפואה אפשר להשיג רק על-ידי חיפוש דרך משותפת לקיום משותף, ולא על-ידי פעולה כזאת של הפצת כרוזים המעוררים בהלה ושנאה.

הי"ד ט. סנהדראי:

רשות הייבויר לחברת-הכנסת אסתר רזיאל-נאור, ואחריה - לחברת-הכנסת מטילדה גז.

אסתר רזיאל-נאור (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. זו הפעם הראשונה שאני משתתפת בדיון על תקציב משרד

השאלה שרצוני לגעת בה בהקשר זה היא: מקומו של רופא המשפחה - מה הוא? מקומו של הרופא הכללי ירד במשך הזמן. ידוע שלפנים היה רופא שיכול היה לתת עצות ורפואות עממיות, והיום אין הדבר נראה מכובד לסטודנט הצעיר, והוא איננו רואה את תפקידו כרופא משפחה. הבעיה היא בעיה עולמית. בתי-החולים הופכים לארמון של מחקרים. חלילה לי לזלזל בכך. המחקרים מהווים לימוד והתפתחות רבה לטובת האדם החולה. עם זאת רצוני לציין שאיננו עוסקים בהעלאת קרנה ובטיפול מעמדה של הרפואה הכללית ושל רופא המשפחה. הגיעה לידי אחת החוברות של המשרד, שעניינה בריאות הציבור. לפני שנתיים, בשנת 1967, חולק פרס על שם ד"ר זימן המנוח, שהיה אחד הפעילים במשרד הבריאות. הפרס ניתן לשני רופאים. האחד הוא מוותיקי הרופאים בקופת-חולים בירושלים, רופא במרפאה, ד"ר גלן. השני הוא ד"ר סלומנוביץ, שעבד כעשר שנים בקריית-שמונה. ד"ר גלן כתב מאמר על "תפקידו של הרופא הכללי". הוא מגדיר את תפקידיו של הרופא המשפחתי בתחומי הרפואה המודרנית, רפואה ציבורית, חינוך לבריאות וגילוי מוקדם של מחלות, כגון לחץ-דם, סכרת, וביהוד הפרעות גששיות, טיפול בהפרעות פסיכוסומטיות. הרופא המשפחתי הוא הרופא האישי של החולה, הוא מכיר היטב את משפחתו וסביבתו של החולה והוא מקיים מנגע רצוף עם החולה עצמו וסביבתו. הסטודנט לרפואה אינו רואה לפניו את דוגמת הרופא המשפחתי כאידיאל ואין לו הדחיפה לבחור ברפואה הכללית כיעוד לחייו.

רופא אישי-משפחתי הוא צורך חיוני לרפואת העתיד. דברים אלה כתב רופא העובד שלושים שנה בקופת-חולים. זאת הבעיה העומדת לפנינו, איך להעלות קרנם של הרפואה הכללית, של הרופא הכללי, ולראות בכך ייעוד. האם אין זה מתפקידו של הרופא הכללי לערוך מחקר רציני? רופא נפגש עם החולה, יודע על מחלתו, ויכול לערוך מחקר רציני בנושא זה. אינני חושבת שהסטודנט שלנו לא יקבל את הדבר כאשר יעלו לפניו אפשרויות של לימוד והתמחות תוך כדי עבודתו בבית-החולים, ואפשרות לראות את החולה שהוא מטפל בו גם בבית-החולים, וזאת בנוסף למחקר, שיכול להעלות דברים גדולים וחשובים ברפואה הכללית. נדמה לי שבכך אפשר להעלות את קרנה של הרפואה הכללית ובוודאי נוכל לשפר בכך את עבודת המרפאה. אני מאמינה שאו יצאו רופאים שיראו בזה תפקיד וילכו ליישום לטעוק ברפואה כללית, להיות רופא-חבר לאדם, לראות את הסביבה כולה בעבודה זו.

בקופת-חולים יש כבר שיפורים ויש הצעות מרחיקות לכת. יש הצעות להסכמים עם רופאים בדבר שיפורים במסגרת הרפואה הכללית במרפאה. יש גם מחשבות מרחיקות לכת ביחס למשיכת רופאים לשירותים בכפר ובספר. הייתנו בזמנו בין אלה שחשבו שיש ללכת גם בדרך של חקיקת חוק לפתרון הבעיה. בינתיים הועלו הצעות אחרות. יש הצעה של ד"ר דורון מקופת-חולים, שרופאים יעבדו שלוש שנים בכפר בתנאי שאחרי-כך יוכלו לעבוד בבתי-החולים והעבודה בכפר תיחשב כהתמחות. אינני רופאה ואינני יכולה לפתח את המחשבות על הצעות אלה, אבל אני סבורה שיש לראות זאת כאחד התפקידים. דרך אגב הזכיר שר הבריאות

העבודה והריפוי, כפרי העבודה, צורת הטיפול הפתוח, המוסד הפתוח למחצה וכיוצא באלה, אולם תמיהה אחת יש לי, שאני תמיד נתקלת בה וחוזרת ונתקלת בה: אנתנו קוראים מדי פעם בפעם בעתונות על חולה-נפש הבא הביתה לחופשה קצרה מהמוסד שבו הוא שרוי, ותוך כדי שהייתו בבית הוא מקפח את חייו בן המשפחה. רק תמולי-שלוש קרה אסון נורא, כאשר בן מופרע, שבא הביתה מבית חולי-נפש לפגרה, הרג את אמו. עובדות אלה ומקרים אלה חוזרים ונשנים וזועקים חמס. האם די בכך שהחולה יקבל חופשה? איפה הליווי, איפה המעקב, איפה ההשגחה? והאם היא מידת הבטחון שמתר לשלוח אותו הביתה? זה יכול להיות במצב של רגיעה, של התקדמות במוסד, אבל בבואו הביתה הפצע הנפשי נפתח ומתעורר מחדש, התנובות הסוערות פורצות והאסון קורה.

לא אוכל, כמובן, לעבור מפרשה זו של חולי-הנפש מבלי לשאול את שר הבריאות הנכבד: מתי סוף כל סוף יפנו חולי-הנפש ממצב עכו? נדמה לי שכינים הזה, כשאנחנו עומדים כבר אחרי מלחמת ששת הימים, ושנתיים ימים לממשלת הליכוד הלאומי, הגיעה כבר העת שהמבצר הזה ייהפך למה שהוא צריך להיות — למוסיואן, לפנתיאון, למקום ששם יבואו לחלוק כבוד לעולי הגדרום ולכל אלה שישבו בין כתליו העבים. הגיעה העת לפנות משם את החולים, ואל תאמרו לי שיש אגף מיוחד, כניסה מיוחדת, וכו'. הייתי שם לא פעם אחת. החוקתם של חולי-נפש בתוך מצב עכו גם היא לרעת החולים, ובשום פנים ואופן, עם כל ההשקעות שישקיעו לא יוכלו להפוך בית-סוהר לבית-חולים. הרי אלה לרתי דסתרי. הגיעה העת לעשות את המעשה הרב הזה ולפנות משם את החולים, באופן שמבצר עכו יישאר מזכרת הוד וגבורה.

רציתי גם להתעכב על הבעיה הגדולה של חינוך הרופאים והכשרת הרופאים. הכשרת הרופאים — בבתי-ספר נוספים לרפואה, כמובן, כפי שתקבע הוועדה את הצרכים. אבל כבר עתה ברור, שלא די לנו בשתי פקולטות לרפואה שישנן בארץ, מפני שהמחסור ברופאים אינו מצטמצם, כי אם עוד יגבר לפי התחזית ולפי התצפיות. חשוב מאוד שבאים רופאים-עולים מארצות הברחה ומארצות אחרות. אנחנו מקדמים פני כל עולה בשמחה, ופני רופא-עולה — בשמחה כפולה ומכופלת. אבל צרכינו מחייבים אותנו להקים עוד בית-ספר לרפואה — לפחות אחד — מפני שמספר הסטודנטים שלנו, שנאלצים ללמוד בחוץ-לארץ, כי אין להם כאן מקומות קליטה, מחייב אותנו לתת דעתנו לפתרון בעיה זו. אמנם חלק מהמשתלמים יוצאים לחוץ-לארץ אחרי סיימם את הלימודים, וכאן, כמובן, אפשר להגיד שהם רוצים לעשות קריירה וחיים קלים. בודאי שיש גם כאלה, אבל לא רק זה מושך אותם. אדם שהקדיש עצמו לרפואה מיעד את עצמו לכך לכל ימי חייו, ומושכת אותו בלי כל ספק האפשרות להשתלם, לראות, ללמוד, לנסות, לבצע. אנחנו רוצים שהנוער שלנו יתחנך כאן, ואל הנוער כאן הרבה יותר קל לבוא בתביעה לשירות כאשר הוא לומד כאן ולא מפסיד שנתיים, שלוש או ארבע שנים בלימודים בחוץ-לארץ. אנחנו חייבים לתת דעתנו על כך, שגם הנוער אשר בגר כאן, בארץ, יוכל להיקלט במוסדות ההשכלה הגבוהה למיניהם, ומעל לכל — בבתי-הספר לרפואה. זה שייך להכשרת הרופאים.

הבריאות ואני מרגישה עצמי כטירונית, אבל רצוני להעיר כמה הערות על בעיות החוזרות ונשנות מדי שנה בעת הדיון.

קודם כל, עניין ביטוח בריאות ממלכתי, ביטוח בריאות לכל אזרחי המדינה. זו היתה אחת מהדרישות הראשונות שהעלינו בכנסת בראשונה כתנועת החירות ואחר-כך כגח"ל ועמדנו עליה מאז הכנסת הראשונה, כי ראינו במתן השירות הזה לאזרחי המדינה תפקיד חשוב של הממשלה, שמחובתה לספק אותו לכלל אוכלוסייתה מתוך התקציב הנאסף ונאגר מכלל המסים שמשלם אותם כל משלם מסים במדינת ישראל. והמדוי-בר בשירות הבריאות על כל זרועותיו, שלוחותיו ותפקידיו הרבים והשונים.

ולא די לי כאשר אני שומעת שהנה סוף סוף יש אישור לחוק האומר שביטוח בריאות ממלכתי יעשה באמצעות קופות-החולים. כאחד מאזרחי המדינה בודאי שגם אני חברה בקופת-חולים, בקופת-חולים לעובדים לאומיים, וזאת מאז כמה הקופה הזאת. אף-על-פי-כן סבורה אני שלא על-ידי קופות-חולים צריך להיעשות השירות הזה, אלא על-ידי משרד הבריאות במישרין, ולא מפני שאני רוצה להקטין את פעלה של קופת-חולים, קופת-חולים זו שאני שייכת לה, או קופת-חולים של ההסתדרות הכללית, שהיא עשירה יותר, רחבה יותר, פעילה יותר ועשתה גדולת ונצורות. אינני רוצה גם לפגוע בקופת-חולים אחרות, קטנות יותר. כל אחת מהם עשתה את שלה בתקופה הטרומ-מדינית, תוך התהליך של הקמת המדינה, אך הגענו לנקודת רוויה צריך להפסיק.

אם נתבונן במה שנעשה בשטח הקמת בתי-חולים, הרי במקום שמשד הבריאות עומד להקים בית-חולים לפי צרכי האוכלוסייה, יש לו מתחרה, יש בית-חולים של קופת-חולים, אך אם ישנו בית-חולים של קופת-חולים, הוא איננו שייך לכלל האוכלוסייה, ואם שני אזרחים באותו אזור לוקים באותה מחלה, האחד שהוא חבר קופת-חולים הולך לבית-החולים של קופת-חולים והאחר שהוא הולך לבית-חולים אחר או שאינו הולך בכלל לבית-חולים. האינטרסים מתנגשים כל העת.

שר הבריאות אמר דרך אגב שיש מחסור ברופאים. הוא אמר שיש מחסור תוך שפע, מפני שיש נהירה למרכז. הנהירה למרכז איננה מקרית. הרופאים נוהרים למקום שבו אפשר לקבל את העבודה. העבודה ניתנת על-ידי קופת-חולים, הם גשלים למסודות של קופת-חולים, ואחר-כך אנחנו עומדים לפני הבעיה הגדולה של מחסור ברופאים במקומות שהם אינם מגיעים לשם, מפני שניתנת להם הברירה על-ידי קופת-חולים.

ולכן ונגלל סיבות רבות נוספות בשלה העת שהחוק יתקבל בצורתו המקיפה והמסודרת, כמו כל חוק במדינה, בלי המוסד המתווך, כפי שנעשה הדבר בשטח החינוך, שגם בו היה ריבוי מסגרות ופיצול לזרמים שונים ובכל זאת החוק ידע להסדיר זאת. כך צריך להתקדם גם בעניין הבריאות.

אני רוצה לעמוד על חשיבותו של השירות לאישפוז חולי-נפש והטיפול בהם. אין כל ספק שבחחום זה נעשו דברים חשובים ורציניים מאוד. חלה התקדמות בשיטות

לנסות להעמיק בתכנית מסוג זה ובכל הכרוך בה לטווח ארוך.

כבוד השר התעכב בנאומו זמן רב על הבעיה הכאובה של בתי-חולים לחולי-נפש. בכל זאת רצוני לבקש מהשר ומאנשי משרדו לבדוק את כל השמועות המחרדות המגיעות אלינו, בעיקר לגבי בתי-חולים פרטיים לחולי-נפש. נודע לי שקרוב ל-200 חולים נמצאים בטיפולם של רופא אחד, אחות אחת ועוזרת לאחות. המצב ההיגייני הוא גרוע ביותר. דברים כאלה לא צריכים להיות במדינתנו. על משרד הבריאות לפקח בקפדנות על אותם בתי-חולים. אל נשכח שמדובר כאן באנשים אשר אינם יכולים להגן על עצמם ולדרוש את אשר מגיע להם. אל ניתן לאנשים פרטיים לנצל לרעה את מצבם האומלל של חולי-נפש מוכי-גורל, אשר מחסור במקומות בבתי-חולים מאורגנים אילצם להינתן בידי רופאים סוחרים, שביניהם מצויים גם אנשים ללא מצפון.

חברי הכנסת, ודאי שאלה אשר ביקרו בבית-החולים החדש באילת יסיכמו אתי שיש לציין בסיפוק ובהערכה את ההישגים החשובים בהקמת בית-חולים זה והפעלתו. בית-החולים הוכיח בחודשים ספורים יכולת של טיפול רפואי המניח את הדעת ועמד במבחן של היערכות דחופה ביום קשה לאילת. רצוני לשלוח מעל במת הכנסת ברכה לבבית לרופאים, לאחיות ולכל העובדים באילת ולקופת-החולים הכללית על הישג זה.

גברתי היושבת-ראש, אני עוברת עכשיו לקטע אחר של העבודה בשטח הבריאות במדינה. כוונתי לחינוך לבריאות. הולכת וגוברת בעולם הערכה לכלים השונים, שההתקדמות הטכנולוגית של ימינו מסוגלת להעמיד לרשות חינוך הציבור למטרות בריאות, והשטחים הם רבים ושונים. עם הפעלת הטלוויזיה בישראל יהיה נכון להזכיר את האפשרויות העצומות הנפתחות לפנינו בתחום החינוך לבריאות, ויהיה רצוני שרשות השידור תמצא את הדרך הנאותה לתת דעתה ולתרום את תרומתה בתחום חיוני זה.

כנסת נכבדה, אנו חיים בעידן חדש ברפואה. בעיות חדשות לנו בשטח המחקר והאטיקה, המבשרים התקדמות עצומה של המדע. אוכיר רק את שאלת הטיפול בכליה המלאכותית, השתלת לב ואיברים אחרים; ואנו בישראל, למרבית גאווותנו, איננו מפרגים בשטח זה. אולם באותה עת אנו עדים למקרים מזועזעים שהמיטו חרפה ובושה על המדינה - ההתפרעות בביתו של מנהל בית-החולים "שערי צדק" ופגיעה במשפחת הד"ר מאיר, ואילו אנחנו לא ימונו דיונים בקשר לתופעות אלו. הגל המדאיג של חוסר סובלנות ואבדן כל רסן וההרס יגאה ויציא את כולנו. אין המדינה יכולה לסבול תופעות ברבריות מסוג זה ולהיכנע ללחץ של פאנאטיים האומרת: לא למוג גלויות, לא לקלוט עולים מהעולם התפשי, לא להתקדם, אלא לסתם. לא ולא. אני פונה לאנשי הציבור הדתיים הנכבדים במדינה, שמחובתם דווקא להגיב בחריפות על המעשים האלה ולהגיד את דברם בסוגיה מחרידה זו ולעשות לשלומה החברתי, הנפשי והבריאותי של המדינה.

חברי כנסת נכבדים, פה ושם שמענו על חוק ביטוח בריאות זמני, ספק אם מדובר על אותם שניונים יסודיים שאנו עוקקים להם, ועוד ספק רב יותר אם גאולה

רצוני לומר גם כמה משפטים על חינוך הרופאים. הרפואה עקב התפתחות המדעים והטכנולוגיה, והוא גמשי להתמחות מסויימת, בה יוכל למצוא אפשרות לקידומו ואפשרות להישגים המדעיים. אבל יחד עם זאת עלינו לשמור על איוון, איוון חשוב מאוד ועדין מאוד, בין ההתמחות המדעית לבין היחס הנפשי אל האדם החולה. כי רופא אינו טכנולוג מדיציני. רופא מטפל בחולה לא רק על-ידי תרופות ומכשירים חדישים ביותר; הוא מטפל בו על-ידי מגע של נפש אל נפש, לב אל לב, אדם אל אדם. והנכס היקר הזה, האדם הרופא, חייב לעמוד לעיני כל המתכננים את ההוראה הרפואית במדינה. יש לחזור ולטורד בקרב הסטודנטים ובקרב הרופאים הצעירים והמשתלמים את יחס הכבוד לאדם הסובל, לא רק כנושא למחקר, אלא קודם כל כאדם אל אדם.

היו"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת מטילדה גז, ואחריה - לחברת-הכנסת טובה סנהדראי.

מטילדה גז (המערך, עבודה - מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. בראשית דברי רצוני לברך את שר הבריאות על פעולות משרדו. ברכתי נתונה לכל מערכת הבריאות בארץ על הישגיה הרבים והברוכים. אולם רצוני להצביע גם על מספר בעיות מדאייגות, אשר משרד הבריאות וגורמים אחרים צריכים לתת את הדעת עליהן.

אתחיל בשאלת המחסור ברופאים. לפני ימים ספורים הופתעתי לשמוע ברדיו את דברי דיקן בית-הספר לרפואה בירושלים, הפרופסור מגנס, אשר נשאל בקשר לצורך בהקמת בתי-ספר נוספים לרפואה בארץ. הוא ענה, שתשובתו היתה יכולה להיות חיובית אילו היה ידוע שקיים צורך כזה בישראל, אולם הוא אינו סבור שיש מחסור ברופאים.

חברי הכנסת, יש להצטער שעד היום לא הצליח משרד הבריאות לספק לנו אינפורמציה מהימנה ומדוייקת בנושא חשוב זה. אנו יודעים אמנם שהגירעון בכוח-אדם רפואי במרפאות בארץ גדל והולך. אנו שומעים על הרבב גילים חמור של רופאים עם אחוזי פרישה שנתי גבוה. אנחנו יודעים על מחסור ברופאים בישובי הספר והכפר, ואנו יודעים שהעלייה הברוכה של רופאים גם היא זורמת לבתי-חולים ולא למרפאות. אנו שומעים שסיעה החוץ הרפואי של המדינה נתקל בקשיים רציניים עקב אותו מחסור בכוח-אדם. אין אפשרות חבוי הכנסת, לא להגיב כאשר שומעים ינגדים כאלה, ובעיקר פיקפוקים לגבי הצורך להגדיל את מספר הרופאים בארץ? זה באמת מוזר מאוד בעיני.

לא מוזמן שמענו את הצעתו של סגן שר הקליטה, מר אליאב, להפוך את ישראל למרכז רפואי בין-לאומי, שמקורות היצירה שלו בשטח הטיפול הרפואי, ההוראה והמחקר יתנו מאורם גם לארצות חוץ. לפי דעתי, יש בהחלט מקום לעיין ברצינות רבה ברעיון זה, הן מנקודת ראות של העלאת הרמה הרפואית באזורים שונים בארץ, והן מנקודת ראות של קליטת עולים. ייתכן שטוב יעשה משרד הבריאות אם ינקוט יזמה להקמת ועדה מיוחדת, בהשתתפות נציגי משרדי הבריאות והחוקי קופת-חולים ובתי-ספר לרפואה, על מנת

אך המשרד אינו עושה את המוטל עליו בכיוון זה, ואני רוצה להזכיר לשר את כל הפתרונות שמציעים מטעם הסתדרות הרופאים והסטודנטים - פתרונות שונים, שלכולם יחד אין ערך מעשי. כל ההצעות האחרות שיום המשרד אינן מתקבלות על דעת הרופאים. בדרך יוצא שמה דרכים במקום בשאלה זו. אם נמשך בדרך זו, נעמוד לפני אותו מצב במשך זמן רב. אינני יודעת אם במסגרת הנהגת ביטוח בריאות כולל, אם ובמידה שיוגה, תמצא בעיה זו את פתרונה.

בדיון על נושא זה לפני שנה העליתי הצעה, שיהיה לנו משרד מרכזי אחד, הוא משרד הבריאות, לחלוקת עבודה לרופאים. כשם שבשטח החינוך משרד החינוך הוא נותן העבודה האחד והיחיד במדינה, כך צריך להיות לגבי חלוקת העבודה לרופאים. בדרך זו נוכל לשמור על תקן מתאים בבית-חולים ולא נאשר רופאים מעבר לתקן מסויים בבית-חולים אחד ונשאיר מקום אחר ללא רופא יחיד. אני מצטערת שאני חווה רת על הצעה זו גם השנה מבלי ששמענו כל הצעה מפי השר באיזה כיוון חושבים ללכת כדי למצוא פתרון לבעיה.

אני רוצה בהזדמנות זו להזכיר את הצעד שנקטו מספר חברי כנסת לפני כמה שנים, כאשר ניסו להציע הצעת חוק אשר תחייב את הרופאים לשרת בספר במשך שנה אחת. אז נתבקשנו לדחות את הגשת הצעת החוק, משום שהינחו כי הרופאים אמנם ימצאו פתרון לבעיה. אבל הפתרון לא נמצא.

משום כך אני חוזרת ומציעה באוני השר: קח אתה את העניין בידך, כי אתה בראש וראשונה אחראי למצב הקיים. לא נוכל בשום אופן להתגבר על כך אם לא נעשה לפחות אחת מן השתיים: או נשנים מוסד מרכזי לחלוקת עבודה, ואם לא - נצטרך לאשר הצעת חוק בכיוון זה. בשום אופן איננו סבורה שחוק כזה עומד בניגוד לעקרונות של חופש החיים במדינה, וכל מה שמנסים לייחס להצעה כזו.

לא ארחיב את הדיבור על מצב האישפוז. שמענו היום מפי השר על תכנית שונות, מהן תכניות רב-שנתיות, לתוספת מיטות ולהקמת מבנים חדשים, אבל עד היום לא חלה כמעט כל תזוזה במצב האישפוז. ואני מתייחסת לאותם מבנים רעועים, שברוך כלל אינם עומדים במבחן מינימלי, או לבתי-חולים פרטיים, שרבים מהם צריך לשפץ ולתקן. אינני רוצה לחזור על מה שהזכירה חברת-הכנסת גו, שהרבה חולים שמסתו-בים בתוכנו מסכנים את עצמם ואת האחרים, ואין לנו תשובה להם. כמובן יש כאן בעיה תקציבית, הכובלת את דינו, ולא תנאים אובייקטיביים. אבל צריך להתקדם לקראת פתרון הבעיה.

אני מעוניינת לעמוד על בעיה, שהשר לא העלה אותה בנאומו וגם קודמי לא נגעו בה, אבל מאחר שאני סבורה שמן הראוי לטפל בבעיה זו, רצוני להעלותה, וכוונתי להשתלח לב. אני יודעת שחלה הרגעה מסויימת בארץ בשטח זה ואין שותלים לבנות. אבל הבעיה קיימת. היא קיימת בעולם, ובוודאי שהיא מעסיקה ותמשיך להעסיק את הרופאים העתידים לעסוק בבעיה זו באופן רציני. אבל דווקא בתקופת ההרגעה אני מציעה שמשרד הבריאות יקים ועדה משותפת של רופאים ושל דיינים, שיחד יחפשו דרכים לקביעת קנה-מידה

זו כה קרובה. בינתיים מה שאפשר להבין מהפעילות הממשלתית בשטח זה הוא שהיא מכוונת יותר למישור המחקרי מאשר למישור הבריאות והרפואה, וזו תהיה טעות קשה והחמצת הזדמנות חשובה לנסיון רציני של התמודדות עם כמה בעיות יסודיות הרפואה בישראל.

ולסיום, אני מברכת את כל אלה אשר הצליחו להנהיג שיטת התקשרות עם רופאים פרטיים, המאפשרת לחולים לבקר בבתי הרופאים. זה בהחלט הישג מהרבה בחינות, המקל על הרופאים שבמדינות וגם על החולה עצמו, שזמן ההמתנה במרפאות מייגע ומעצבן אותו ביותר. דבר זה יוצר גם את הקשר הדרוש בין הרופא למשפחה כולה ומוסיף אמון בין החולה לרופא, דבר שלכל הדעות נחוץ להבראת החולה ומסלק ממנו את ההרגשה שהוא מספר בין מספרים. אני מקווה שמספר הבעיות שהעליתי כאן ימצאו אופן קשבת ושנקבל תשובות מספקות.

היו"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת סנהדראי, ואחריה - לחברת-הכנסת רון.

טובה סנהדראי (מבד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אין, כמובן, כל תימה שמדי שנה בשנה בדיון זה חוזרים אנו כמעט על אותם סעיפים, משום שבעיות בריאות מלוות אותנו תמיד, בכל עם, בכל העולם, וכל כמה שלא נעשה בתחום זה - ובהזדמנות זו מברכת אני את אנשי המשרד וכל ציבור העובדים המגוון על המאמצים שהם עושים בתחום קידום הבריאות במדינה - בכל זאת רואה אני את זה כטבעי, ששוב ושוב עומדים אנו לפני כל הבעיות ועלינו לנגוע בהן ולחפש פתרונות.

גם אני רוצה לנגוע בראש וראשונה בבעיית הרופאים - חוסר הרופאים במקומות מסויימים, בספר ובכפר ובאזורי הפיתוח. אך כאן, אדוני השר, הרשה נא לי לומר לך, שאם כי יש דברים בתחום פעולתך שאין אתה יכול להתגבר עליהם באופן אובייקטיבי, הרי יש דברים שמן הראוי שנתקדם לקראת פתרונם. בעיית הרופאים חוזרת משום שלא עשינו עד עתה מה שאנחנו חייבים לעשות. אנו, ככנסת, כממשלה, הנושאים באחריות לבריאות העם, היינו חייבים מזמן לזמן מלה קובעת בתחום זה. כמובן, לא אגלה שום סוד אם אומר שיש אזורים רגישים ביותר, כגון עמק הירדן, עמק בית שאן, הנגב ואזורי פיתוח שונים, מפתח חוסר רופאים. הבעיה אינה רק מחסור ברופאים, שאין רופאים במידה מספקת, כי אם יש מקומות שבהם קיים גם מחסור ברופא אחד ויחיד בלילה. למשל, באור-עקיבא יש שלושה רופאים, במקום שצריכים להיות שישה, ואף אחד איננו גר במקום ואף אחד אינו נשאר במקום, למרות שזה ישוב של שבעת אלפים נפש. אין שם רופא בלילה, ואין זה המקום היחיד שבו אין רופא בלילה.

אני רוצה לציין בואת שאין רופאים טובים ומסורים בכל המקומות האלה. הם ישנם, אך אין די. מישהו טען השבוע ברדיו שיש די רופאים במדינה ואף ייתכן שיש יותר באופן יחסי מאשר בארצות אחרות. כולנו יודעים זאת, אלא שאנחנו יודעים גם שאין חלוקה מתאימה בארץ הזאת לגבי עבודת הרופאים, ואפשר להעלות ולהעלות את הבעיה הזאת ללא הרף,

שלמה רוזן (המערך, עבודה - מפ"ם):
 כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. חלפו כמעט שנתיים מאז הגישה ועדה בראשותו של אבא חושי המנוח את המלצותיה לממשלה, והן אושרו בממשלה. וכפי ששמענו עובדה טיוטה ראשונה של הצעת חוק. אני חושש כי הצעת חוק זו לא תגוש לקריאה ראשונה בכנסת זו, ואני חושש שגורל המלצות ועדת חושי יהיה כגורל המלצות שתי ועדות קנב שקדמו לה, האחת בשנת 1951 והשנייה בשנת 1957. אינני מוצא הצדקה לכך ואין זה לכבוד מדינת ישראל, המתקדמת בתחיקתה הסוציאלית, שלא תעשה את הצעד ההכרחי מביטוח וולונטרי לביטוח חובה. הצורך בחוק זה דחוף ובשל זה מזמן, והוא חשוב כדי להבטיח שירותי בריאות תקינים דווקא לשכבות החלשות שאינן מבוטחות, או שהן מבוטחות תוך הגבלות חמורות. הוא דרוש לאוכלוסיית הקשישים, לפנסיונרים, לגלמודים החיים על קיצבת זיקנה, לכל אותן שכבות שהכנסתן ירדה בשעה שרמת החיים הכללית עולה. החוק דרוש לאוכלוסיה הזאת, הפגיעה ביותר, המונוחנת ביותר, והוא נחוץ גם כדי לשתף את בעלי היכולת בנשיאה בעול. כן דרוש חוק מס מקביל.

יש הנרתעים מחוק זה. כפי שאני משער, בגלל העול שהוא עלול להטיל בעתות חירום על תקציב המדינה. חשש זה נראה בעיני מוגזם. אולם גם אם נמצא שיש יסוד לכך, יש ערך בחקיקה הזאת. אף אם עניק את הרחבת הזכויות למבוטחים בהדרגה, כפי שיובטח בחוק, כדוגמת הרחבת חוק חינוך חובה.

יש הנרתעים מכך, כי לא השיגו את השלימות, לפי הבנתם. לחברי הכנסת גרוס יש אידיאל אחד, חזון אחד: בריאות ממלכתית. ויש המציעים לפחות ביטוח בריאות על-ידי קופה ממלכתית אחת, ואם פחות מזה, אומרים, מוטב כל כולם. זוהי הגישה. כל ימות השנה רואים החברים האלה, ובכללם חברי הכנסת גרוס, בהלאמה, במשק ממלכתי, בהתערבות כלשהי של המדינה - אסון לאומי, סכנה של משטר טוטליטרי. אולם דווקא בתחום שירותי הבריאות הם רואים באטאטיסם ובמנגנון ביורוקרטי כל-יכול - חזות הכל, מוכנים לשבירת הכלים הקיימים שהוכיחו את עצמם, המתבססים על אירגונים דמוקרטיים וולונטריים, על הנהלה ופיקוח עצמיים, לפני שהקימו כלים חדשים.

ויש המתנגדים לביטוח המתבסס על איגודים מקצועיים של השכירים, ומעדיפים קופת-חולים אחת עם המון חברים, בלתי-מאורגן ובלתי-מלוכד. ויש המנסים לדוקן את המבנה המוצע מתכנון, והם תובעים בשם היעילות גביית דמי חבר על-ידי המוסד לביטוח לאומי. יש המרחיקים לכת ותובעים כי יאחזו את הגבייה של הביטוח הלאומי עם מס ההכנסה. ולא רחוק היום והאזרח המסכן יעמוד מול ענק גבייה אחד.

אולם החוק הוא הכרח וצו השעה, ואין להשאיר את המצב כמות שהוא. דרוש לנו חוק של פיקוח, חוק המסדיר את היחסים, הזכויות והחובות של קופות הבי-טוח. והרי יש לנו חוקים כאלה: כולנו מכירים את חוק הפיקוח על הבנקים, על חברות הביטוח. האם מותר לנו להמשיך במצב זה ללא חוק שיקבע עקרונות וקריטריונים לקיום קופות-החולים, דמי ביטוח אחדים

לאבחנת מותו של אדם, התורם הפוטנציאלי. אנו חייבים לזכור שזה נושא מאוד רגיש ומסעיר, ומן ההכרח לשתף בנוסף לרופאים גם אנשי הלכה בדיונים אלה, כדי שיהיה ימצאו את הדרך הנכונה, שהרי במקרים רבים זו בעיה של סכנת נפשות והצלת חיי בני-אדם. אנו חייבים איפוא להגיע למסקנה משותפת, משום שבעניין זה כרוכים עקרונות דתיים, מוסריים ואנושיים יסודיים, ואין אנו רוצים להסעיר את הרוחות בבוא העת כאשר העניין יהיה אקטואלי.

אני רוצה בהזדמנות זו להזכיר כי הנוהג בעולם הוא, ששואלים את המשפחה ומבקשים את הסכמתה. אנו חייבים לשלב גם בעיה זו בדיונים אלה. אני מקווה שאם תהיה הכנה נכונה, נוכל גם להגיע לדרכים יעילות.

הרשונה לי להגיד כמה מלים על ניתוחי מתים ועל הסערה הגדולה שקמה, סערה שאמנם קיימת כל הזמן, אבל התעוררה במיוחד לאחר פירסום הביקורת של מבקר המדינה בדיון-וחשבון שלו. מה שהתגלה בממצאיו של המבקר הוא חמור ביותר. מסתבר שלא רק שהחוק איננו מספיק, אלא שהחוק איננו מקויים - ואינני רוצה כלל וכלל להיכנס לבעיה זו. אני סבורה שבעיה זו כדאית וראויה לדיון מיוחד. סיעתי הגישה הצעה לסדר-היום לפני שבוע ודרשה דיון דחוף. נשיאות הכנסת חשבה שבעיה זו יכולה להיכלל במסגרת הדיון של היום. אולם הנשיאות לא יכלה לקבוע את הדיון הרגיל בנושא זה ליום ד', משום שהשר לא יכול היה להתפנות לכך באותו יום. אני מרשה לעצמי לומר לך, אדוני השר: דומני שדיון כזה הוא לטובתך, שאתה צריך להיות מעוניין בדיון כזה, משום שיש צורך להגיד את מה שיש להגיד בעניין המסעיר את הרוחות, כדי להדריך את הציבור; אתה צריך להגיד לו כל מה שאתה רוצה לומר, והמציעים יגידו מה שהם רוצים, כדי שנוכל בדרך זו להרגיע את הרוחות ואולי גם להגיע לפתרון הבעיה. משום כך אינני מתייחסת לעצם הדיון, כי הבעיה תועלה לסדר-היום.

שר הבריאות י. ברזילי:
 אינני מתנגד.

טובה סנהדראי (מפד"ל):

הרשונה לי, גברתי היושבת-ראש, להגיב על דברך שהשמעת בנוגע בדיון זה. שאלת בנאומך: היכן היהודים הדתיים והמפלגות הדתיות, מדוע לא הגיבו על מה שקרה בקשר לבית-חולים דתי מסויים בירושלים? אני מצטערת שלא עקבת אחרי הפירסומים השונים. היתה תגובה של הרבנים הראשיים; היתה הגבה רצינית מאוד של המפלגה הדתית-לאומית; העתונות הדתית הגיבה על שערויה זו, כי כולנו איננו רוצים שמקרת כאלה יישנו, כי לא זו היא הדרך. אם יש צורך בדרך עניין רציני, יש לקיים את הבידור בדרך תרבותית. התגובה היתה, אבל עצם הדבר לא תם ולא נשלם, ואני מקווה שהוא יעלה לדיון מקיף, והציבור ישמע ויידע מה נעשה בעניין זה.

הי"ד ד. נצר:

רשות היבור לחברי הכנסת רוזן, ואחריו - לחברי הכנסת חביבי.

משולבת בבית-החולים ובמרפאה, בהוצאת רופא המשפחה מבדידותו. המקצועית על-ידי מרכזי רפואה וצוותים, בזכשרה נוספת לאחיות ולאחיות בריאות הציבור ובהרחבת סמכויותיהם, דבר שיקל על הרופאים ויתן סיפוק יתר לעבודת האחות.

אולם כל ההצעות הללו והצעות נוספות, שבודאי תהינה כלולות בדין-וחשבון ועדת מן, לא יפתרו את השאלה, אם לא נכון חלק מתלמידי בתי-הספר לרפואה - לרפואה המשפחתית המודרנית, בעלת רמה. מן הדין כי ההתמחות בבתי-הספר לרפואה תכון בהתאם לצרכי המדינה ותכלול את הרפואה המשפחתית בשיעור סביר. אם אין ביכולתם של בתי-הספר הקיימים לפתור שאלה זו, אם אין הם יכולים להכין די רופאים - יש להקים בתי-ספר מיוחדים לרפואה משפחתית באזור מתאים לכך. עד אז עלינו להיעזר בפליאטיבים; בהגדלת העתודה האקדמאית שתותר רופאים לכפר ולספר; בתמריצים כלכליים, בכלל זה הקלות במס הכנסה לאזרחי המצוקה, שמספרם הוא 13-14; בהכונת הרופאים על-ידי הסדר בין-מוסדי מחייב, ובמתן תמריצים מקצועיים אשר יבטיחו תמורת כל שנת שירות בספר שלוש שנות עבודה בבית-חולים בעל רמה.

מבקר המדינה גילה בדין האחרון שלו, כי בכמה בתי-חולים, למעשה בשלושה בתי-חולים ממשלתיים - כי בשני בתי-חולים היו מקרים בודדים מתוך מאות - לא הקפידו הרופאים על קיום החוק בניחותי פוסט-מורטם. יש להביע צער על כך. ולא אקל באמרי כי לא הקפידו מהבחינה הפורמלית בלבד, באשר לבחינה הפורמלית במקרה זה יש משמעות מהותית. על כן יש לתבוע מכל רופא הקפדה על החוק כרוחו וכלשונו, וממשרד הבריאות - פיקוח על קיומו. עם זאת יש לדחות בכל תוקף את מסע ההסברה, התעמולה, האימונים והסתה המתנהל זה שנים נגד שלטונות הבריאות וציבור הרופאים המוצגים כרדפי בצע וקריירה מקצועית ומחקר בכל מחיר, המבצעים כביכול מחקרים בחולים ללא הסכמתם, המבצעים ניתוחי מתים בסיטואציות, ללא התחשבות ברגשות.

החוק הקיים מאפשר ניתוח גווייה לשם קביעת סיבת המוות או כדי להשתמש בחלק ממנה לריפוי של אדם אחר. חוק זה מתבסס על הסכם של הרבנים - הרב הרצוג ז"ל והרב פרנק ז"ל, שהיו רבנים מובהקים ובעלי שם בישראל - ובין "הדסה". הם מצאו כי הדבר אינו נוגד את ההלכה. ואכן, הרפואה מחייבת נתיחת מת לשם ידיעת סיבת המוות, כי הנסיון הוכיח שב-50% של המקרים, אף כאשר הרופא היה בטוח כביכול בסיבת המוות, הוא טעה. ללא ביקורת עצמית אין התקדמות ברפואה. הגענו לרמה גבוהה של הרפואה בישראל גם הודות לבדיקות ולביקורת עצמית. וכולנו נהנים מפירות התקדמות זו.

ומעניין, הסערה קמה דווקא בתקופה שאחוז ניתוחי המתים ירד, כפי שמוכיחים נתוני המחקר. היא קמה כאשר הוצעו הצעות תיקונים לחוק על דעת הציבור החילוני ועל דעת הרופאים. והצעות התיקונים אלה יש בהן, על דעת הכל, גם על דעת המפד"ל ואף על דעת נציגי אגודת ישראל, משום ביטוי של התחשבות ברגשות דתיים ואנושיים.

ושירותי מינימום אחידים? האם מותר לנו להמשיך ללא חוק שימוע הפיכת הקופות לעסק? והרי החוק המוצע מבטיח ביקורת של מבקר המדינה.

החוק המוצע מכלל פרק על רשות האישפוז המבוססת על עקרון השירותים האזוריים, ולא כפי שאמרה חברת הכנסת רויאל-נאור, שכל בית-חולים פתוח בפני כל אזרח. אותה רשות אישפוז היא חוליה ראשונה חשובה לאירגון מחדש של שירותי הבריאות.

בימים אלה עומדת ועדה של רופאים בעלי סמכות, שנחמנתה על-ידי ועידת הרופאים, בראשותו של פרופ' סור מן, לסכם המלצותיה בדבר אירגון שירותי הבריאות. אני מניח שאחריה תמנה הממשלה ועדה שבודאי תסתמך על המלצות אלה.

אם חוק ביטוח בריאות כולל בא להבטיח שירותי בריאות תקינים לכל, הרי בד בבד עם זאת יש לדאוג לאירגון יעיל לתיאום בין הזרועות השונות - הרפואה המונעת, הקורטיבית וזרוע האישפוז - לשלימות אחת; לעתודה הרפואית, הרופאים והאחיות, כוחות-העזר הרפואיים, לרמת הרפואה, לשילוב בין שירותי הרפואה ההוראה והמחקר. ביטוח בריאות בא להבטיח שירותי בריאות לכל, ומבנה השירותים ואירגונם בא להבטיח את טיבם, את רמתם ואת מידת יעילותם.

התפתחות מהפכנית עוברת על מדע הרפואה, בשילוב עם הטכנולוגיה והאלקטרוניקה, ובתי-החולים הופכים למעין בתי-חורשת לרפואה. בעקבותיה באה ספציאליזציה גוברת והולכת, שכמעט אי-לעזר בעדה, להתמחות ספציאלית ומחקר. ואילו הרופא הכללי, רופא המשפחה, שיראה את החולה בשלימותו, בהיותו בריא או חולה, שיכיר אותו בסביבתו, במשפחה בבקרה, שיוכל לטפל בכל האספקטים של החולה - הפיסיולוגיים, הנפשיים והחברתיים - נדחק הצדה ונעלם.

אנו עדים למשבד ברפואה הכללית בעולם וביש"ר אל. זוהי השאלה הגדולה. בארצות-הברית היו לפני 40 שנה 70% רופאים כלליים ו-30% רופאים ספציאליסטים. היום יש בארצות-הברית 79% רופאים ספציאליסטים ו-21% רופאים כלליים. בישראל, מתוך 1100 סטודנטים שסיימו את לימודיהם בישראל, בשני בתי-הספר לרפואה, יש בקושי 100 רופאים כלליים.

300 רופאים שעלו לישראל בשנה האחרונה לא הביאו הקלה בתחום הרפואה הכללית, במרפאות או באזורי הספר. להיפך, היה צורך לסדר 100 תקנים נוספים במימון של קרן מיוחדת, כדי לסדר את הרופאים בתקנים בבתי-החולים הקיימים, ולא ברפואה כללית. משבר הרפואה הכללית הוא המקור למשבד הרפואה בכפר ובספר.

אם תימשך התפתחות זו נגיע לשיאים ברמת הרפואה ובמחקר, אולם יהיו אלה ליעדים, יעמיק המשבר ויגדל הפער. אנג, כזה המצב בארצות-הברית, גם מטעמים אלה ומטעמים נוספים.

מקובל על הכל כי הדרך הראשית לתיקון המצב היא בהעלאת מעמדו המקצועי של רופא המשפחה, בהפיכת הרפואה המשפחתית לשליחות הומאניטרית ולאתגר מקצועי כאחד, והדבר יושג על-ידי שורה של אמצעים: בשילוב המרפאות בבתי-חולים, בעבודה

היו"ר ד. נצר:

חבר-הכנסת רוון, עליך לסיים דבריך.

שלמה רוון (המערך, עבודה-מפ"ם):

אם אני צריך לסיים, אני רוצה להגיד שטוב יעשו החוגים'הדתיים -

שמואל מיקוניס (מק"י):

אם יחפשו פרנסה אחרת.

שלמה רוון (המערך, עבודה-מפ"ם):

- - - אם ידעו באופן חד-משמעי ותקיף להסתייג מכל מסע ההשמעות. ואני מבטיח לכם כי ציבור הרופאים והציבור החילוני מוכנים ללכת לקראתכם, כדי להגיע לפשרה ולמודוס ווינגי.

היו"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמיל חביבי, ואחריו - לחבר-הכנסת אברהם ורדיגר.

אמיל חביבי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. דיון זה על משרד הבריאות ושירותי הבריאות בארץ מתנהל בשעה שעינינו נשואות אל המאמצים העילאיים הנעשים בבתי-החולים על-ידי הרופאים והאחיות, כדי להציל חיי אדם, כדי לרפא פצועים, ובאותה שעה נעשית במקום אחר מלאכה הפוכה - מלאכת ההרג, בה נופלים בניגים יקרים לשני העמים. בשעה שמדברים כאן על בריאות, זאת אומרת על חיים, לא ניתן שלא להתייחס לתופעת של הרג ומוות המתרחשות יום-יום בקווי הפסקת האש ומעבר להם, והגיעה העת לשים להן קץ.

שירותי הבריאות בארץ הם אחד הקרבנות של המצב הנוכחי. מעט מופנה לשירותים - והרבה מופנה לחימוש. זה קשור קשר הדוק עם המדיניות הכללית. וקצרה היריעה מלעסוק בכך.

עם כל רצונו ומאמציו של שר הבריאות, מר ברזילי, לעשות לשיפור שירותי הבריאות, באין תקציב קצרה ידו מלהושיע; קצרה ידו מלעצור את ההידרדרות אל הקטסטרופה, שבה שרויים למשל שירותי האישפוז. בביטוי "קטסטרופה" השתמש "דבר" ולא אחר. באין תקציב מספיק לסעיף הבריאות בתקציב הכללי, נגנה בינתים כנצת בניית בית-החולים תל-גיבורים, וזאת בשעה שיש מחסור משווע במיטות לחולים הזקוקים לאישפוז.

שר הבריאות השיב בשבוע שעבר מעל במה זו לשאלתה שלי, כי אישפוז חולים במסדרונות בבתי-החולים הוא תופעה שיחיה. סופר "דבר" שביקר בבית-חולים אברבנאל סיפר: "במקרים רבים אין אפילו מזון אחד לכל חולה, ושלושה חולים נאלצים להתחלק בשני מזונים. בחדר האוכל של אחת המחלקות הסגורות בבית-החולים על שם יהודה אברבנאל בבתי-ים שכבו יותר משני תריסרים חולים. לא הצלחתי להחזיק מעמד כחזר יותר מדקה. הסרחון, רעש הנחירות והמראה הכללי היו כה מדכאים, עד שבגרוננו עמד קיא. ביקור חטוף בשירותים העלובים של המחלקה הוסיף על התרשמות זו. ארבע מקלחות פרימיטיביות, אחת מהן מקולקלת, משמשות עשרות אנשים. בבוקר מותרת תור ארוך ליד שלושות בתי-השימוש".

זה מחריד. זה צריך לשמש אות אזהרה, כי כך אי אפשר להמשיך. לא במקרה הציעה סיעתנו הקומוניסטית להגדיל את התקציב הרגיל של משרד הבריאות מ-191 מיליון ל"י ל-256 מיליון ל"י. כן הצענו להגדיל את תקציב הפיתוח לצרכי בניית מרפאות ומוסדות רפואיים אחרים. לדעתנו זה אפשרי אם יקצצו את תקציב ההוצא-אות הצבאיות, אם יהיה הסדר ויפסקו המלחמה והכיבוש.

השבוע עמדו אחיות בית-החולים תל השומר לקיים שביבת אזהרה. ואם זה לא יעזור, החדיעו כי הן נכונות בעוד שבועיים לפתוח בשביבת כללית. אחיות תל-השומר אינן תובעות שום תביעה למען הן, לנוחיות הן. הן תובעות תוספת כוח-אדם ואתה. על אחיות לבית-חולים, כדי לקיים רמה רפואית נאותה. הן נאבקות על זכותן למלא את שליחותן, לתת טיפול רפואי וסעד נפשי ואנושי ראויים לשמם. מזכירת איגוד האחיות הארצי הגדידה את המצב בבית-חולים תל-השומר כ"מחריר מבחינת הטיפול היורד בחולים, שלא באשמת האחיות, שאין בכלל למלא את חובתן האנושית כלפי החולים בתקן הקיים בתל-השומר".

זהו המצב בבתי-החולים, בשעה שרמת הרפואה בארץ היא מהגבוהות בעולם. כמונו מגיע מנהל בית-החולים תל-השומר, הד"ר שיבא, למסקנה כי הבעיה היא תקציבית. עובדי בתי-החולים הממשלתיים, וכן הרופאים, תובעים זה עשר שנים להשוות את שכרם ואת תנאי עבודתם לאלה הגוהים בקופת-חולים. עד היום לא גנני תה תביעתם. תביעה זו צודקת, ויש למלאה לאלתר. לעובדים בבתי-החולים הממשלתיים הובטח עוד בנובמבר 1967 שתקד כי תוך חודשיים ייקבע אם אמנם קיים קיפוח, אם אמנם יש פער. חודשיים עברו, ואפילו שישה חדשים, וטרם הוסדר הדבר. מי שאינו רוצה בשביבת בבתי-החולים הממשלתיים - ימלא את תביעת העובדים להשוואה.

בעיה אחרת המדיאגה רבים היא בעיית המחסור ברופאים. בבאר-שבע הגיע המצב עד כדי כך שלפני חצי שנה החדיעו האחיות כי בגלל המחסור ברופאים הפכה העבודה במרפאות לגיהנום. אין שבוע שאיננו קוראים כי בישוב זה או אחר קיים מחסור ברופאים. בגלל מחסור ברופאים סובלים שירותי העזרה הרא-שונה. בגלל המחסור ברופאים עולמים להתמוטט שירותי קופת-חולים בערי הפיתוח ובכפרים הערביים.

מעל במה זו רוצה אני שוב להעלות את התביעה להגדיל את הקצבת הממשלה לקופת-החולים הכללית. קופת-חולים, עם כל חסרונותיה, נותנת שירותים רפואיים ל-80% מהאוכלוסיה, וישבת מהמיטות בבתי-החולים הן בבעלותה. הממשלה חויבת להגדיל את התשתיות בתקציב קופת-החולים, על מנת לחדר אותה מעול הגרעונות הגדלים מדי שנה. רק הריבית על גרעונותיה של קופת-החולים מסתכמת בכ-5 מיליון ל"י בשנה.

הממשלה עושה מעט מאוד בשטח שירותי הבריאות בישובים הערביים. מאז השנה שעברה - כמה מרפאות בנה משרד הבריאות בישובים הערביים? בשנה שעברה, מתוך 79 המרפאות הפועלות בישובים ערביים, רק 21 הופעלו על-ידי משרד הבריאות. ימנו אנשי משרד הבריאות בכמה ישובים ערביים פועלים רופא ואחות תורניים. ימנו אנשי משרד הבריאות בכמה ישובים ערביים קיימות תחנות עזרה ראשונה הפועלות

— סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו (דיון) (חביבי, נצר, ורדיגר, ברזילי) —

אברהם ורדיגר (פועלי אגודת ישראל):
לא רשמתי את שם העתון. הוא נמצא אצלי.
בכל מקום שבוצעה השתלת לב נתעוררו חששות —
האם אין לחשוש שמא רופאים שותלי לבבות, בנסיונם
להגיע לידי השיגים, משתמשים לשם כך באנשים שטרם
נפסקו חייהם?

חברי הכנסת, נוכח הסברים של רופאים מומחים
ומכל מה שנאמר ונכתב מסביב לבעיה אנושית זו,
גוברים הפסקות וההסתייגויות הנפשיות בעניין זה,
ומשתמע ברורות כי הניתוח מבוצע כאשר נקבע
"מותו" הקליני של התורם על-ידי הפסקת פעולת
המוח, אבל ברור גם שהלב של התורם מוסיף לפעום.
יש רופאים — וגם כאן בישראל — בין אלה המעודדים
השתלות לב, שטוענים שאף-על-פי שניתן על-ידי אמצעי
עים מלאכותיים להאריך את חייו של החולה הנגזר למוות,
ואשר מוחו חדל לפעול — בכל זאת מותר להפסיק את
פעולת הלב על-ידי עקירתו ממקומו, כי "חיים כאלה
אינם חיים". וכאן נעוצה נקודת התורפה המוסרית והאנו-
שית של הרופאים הלוקחים לעצמם רשות בלעדית על
חיי אנוש ונגורלו; רופאים, אשר מתפקידם עד לרגע
האחרון של חיי אדם להצילו, נהפכים למעשה למפסיקי
חייו. ואין זה סוד גדולי הרפואה הביעו עד עתה את
דעתם השלילית לכך. פרופסור אירווינג פייג מארצות-
הברית פירסם ב"טיים" הניו-יורקי, ביום 6 בדצמבר 1968,
מאמר שבו הוא מתלונן (אני מצטט): "לאחר מכן
הביאה אותה 'זירה של מלכודת וזוהר' האופפת את
ההשתלות, למירוץ בקרב המנתחים, על מנת להצטרף
לבריגאדה שתארה 'גם אנוכי במשתילים'".

פרופסור ספנסר מבית-חולים סנט-תומס בלונ-
דון מתאר את הרופאים העוסקים בנייתוחי השתלה
כ"עדת עיטים המשחרים לטרף, והמוכנים להתנפל
על כל אדם שנהרג בתאונה ולהוציא מגופו את הכל,
ולנצלם לניתוחי השתלה".

גם פרופסור חיים שיבא מתל-השומר אומר כלהלן,
לפי עתון "הארץ" מיום 22 בדצמבר 1967: "ניתן
היה להבין כי היתה זו העוה בלתי-מוצדקת נוכח
הסיכויים הקלושים להצלחת ההשתלה". פרופסור
ארליך, מבית-חולים רמב"ם, אומר כי שתילת הלב
עדיין איננה עומדת על הפרק, וזוהי העוה רפואית
גדולה. פרופסור מוריס לוי, אשר ביצע את ההשתלה
הראשונה והבלתי-מוצלחת בישראל, אומר (אני מצטט):
"זה בסך-הכל נסיון קליני ואקספרימנט רפואי". הרופא
הירושלמי הנודע ד"ר יעקב לוי פירסם מאמר ב"מעייני",
בו הוא מספר כי בשנת 1966, בכנס העולמי של ראשי
המומחים להשתלת כליות, הנושא העיקרי היה קביעת
המוות, דעותיהם של הרופאים המומחים היו רחוקות
זו מזו. רופאים צרפתיים הביעו רעיון חדש, כי אין לק-
בוע את המוות לפי פעולת הלב והריאות, אלא על-פי
פעולת המוח; אם נפגע המוח קובעים את המוות,
ולא מתחשבים בנשימה ובדפיקות הלב. לפי שיטה זו
אפשר ומותר להוציא את הלב הדופק מגוף ה"מת"
ולהשתילו באדם אחר. ד"ר יעקב לוי מוסיף שמומ-
חים חשובים ביותר מתנגדים לשיטה זו בתוקף. אבל,
כמובן, יש רופאים — וגם כאן בארץ — ששיטה זו
מוצאת חן בעיניהם, מפני שבאמצעותה ישיגו אברים
טריים שהשתלתם מצליחה יותר. ברור הדבר שאותם

24 שעות ביממה. אני חושש שיעדיפו לשתוק. במצב זה
אין פלא שאחוז התמותה של תינוקות בקרב הערבים
הוא כפול מזה שאצל היהודים. בעמוד 128 בחוברת
התקציב של משרד הבריאות לשנת 1969/70 קראתי
שיעורי תמותת התינוקות היהודיים לאלף לידות
היה בשנת 1967 — 20.8, בעוד ששיעור תמותת התי-
נוקות הלא-יהודיים באותה שנה הגיע ל-44.3. זהו מספר
המצביע על מידת ההזנחה שבה שרויה האוכלוסייה
הערבית בכל הנוגע לשירותי הבריאות.

בצונו לסיים בשאלה שבגללה הותקף שר הבריאות
מר ברזילי, ועוד יותקף בגללה — שאלת ניתוחי מותם.
למען החיים הכרח לנתח מתים, ובוזה נתמוך בשר
הבריאות. אלה המנהלים מסע חסר תקדים נגד ניתוחי
מתים — אחראים להתקפה נגד בני ביתו של מנהל
בית-החולים "שערי צדק" בירושלים. למעשה ההתקפה
הזה, אותו אנו מגנים, עומד בניגוד לכל מושג של מוסר,
דת ואמונה.

הי"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ורדיגר, ואחריו —
לחברת-הכנסת הקטיין, האחרונה בוויכוח הערב.

אברהם ורדיגר (פועלי אגודת ישראל):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה. שמענו בקשב
רב את סקירתו המקיפה של שר הבריאות על ההשיגים
בשירותי הבריאות. הצעת התקציב לשנת 1969/70 מוכי-
חה על פעילות המשרד ועד כמה שוקד ודואג משרד
הבריאות והעומדים בראשו לקידום שירותי הרפואה
בישראל.

חברי הכנסת, נקלענו גם אנו בארצנו לפולמוס
המתנהל בעולם הגדול, והוא — עניין השתלת הלבבות.
השנה נכנסו גם אנו למירוץ המטרף ולהתחרות בשטח
כה עדין ואנושי, אשר אינו חדל להסיע את העולם.
מאז השתלת הלב הראשונה של לב אדם באדם אחר,
אשר בוצעה על-ידי הרופא הדרום-אפריקאי פרופסור
ברנד, לא פסקה הסערה. גדולי הרפואה בעולם
הביעו את דעתם השלילית וקבעו שרוב רובן של השת-
לות לב אדם במשנהו היו הרפתקות שלוחות רסן,
על-ידי רופאים אשר האמביציות שלהם חזקות מן
האיזון הרפואי, ומספר מצומצם מאוד של רופאים
הצטרף עד היום למועדון של מחפשי הפרסומת בקרב
אנשי הרפואה.

בבריטניה, למשל, החליטו הרופאים אחר מאבק
ממושך להקפיא את כל התכניות לבצע ניתוחי השתלת
לב, כי המחקר בנושא זה, לדבריהם, מסובך ועדיין
לא הסתיים. והם מוסיפים כי הפרסומת המופרזת בכל
דרכי התקשורת המודרנית, לרבות הטלוויזיה, שיכרה
חוקרים ורופאים רבים, וקיימת סכנה כי המחקר
בנושא יונח מתוך רדיפה אחר הפרסומת ומעמד של
"כוכב".

שר-הבריאות י. ברזילי:

מתוך מה אתה מצטט? אפשר לדעת?

אברהם ורדיגר (פועלי אגודת ישראל):
אני מצטט מתוך עתון אנגלי.

שר-הבריאות י. ברזילי:

מה שם העתון? מיהו החותם?

הרופאים ההולכים לפי שיטה זו ימהרו לחתום על תעודה המאשרת שהחולה כבר מת.

לפי כל הנוכח לעיל - ברור שקיימת מחלוקת חמורה בקביעת המוות ומה נקרא מת סופית. ובכן, נוסף לצד ההלכתי והמשפטי, האוסר זאת בתכלית האיסור, נשאלת השאלה האנושית - מוסרית הפשוטה: איך לוקחים לבו של אדם שהוא עדיין חי לשם השתלה בגופו של אדם אחר? מי שקרא את יומן משפחת סדגת אינו יכול אלא להודיעו ממה שנעשה במדינתנו בניגוד לכל חוק ומוסר, ואיך כולנו שותקים מול המעשה המחפיר בעניין אשר בעולם כולו לא פסק הוויכוח עליו.

חברי הכנסת, יש בינינו כאלה המעוניינים להפוך את כל בעיית ניתוחי מתים וגם השתלת לבבות ואב-

דים לבעיה "דתית", כביכול. זהו סילוף של האמת. וכן אין כאן מאבק בין "הקידמה" ו"החושך" כביכול. קיימת אצלנו הפקרות ויוולול בנפטר וגם במשפחתו. נעשים כאן דברים בניגוד לחוק הישראלי הקיים, אשר גם הוא אינו מספק אותנו ורוצים אנו בתיקונו.

חברי הכנסת, לאור הגילויים המחזקים בדו"ח ה-19 של מכקר המדינה על הנעשה בשטח ניתוחי מתים בבתי-חולים ממשלתיים, הגישו שלש סיעות הדתיות הצעות דחופות לסדר-היום, אשר נשיאות הכנסת, משום-מה, לא הכירה בדחיפותן. קשה להבין את ההתעל-מות המוחלטת ממצב זה, לאחר שיום-יום, במשך שנתיים, רופאים ממשלתיים עברו קרוב ל-900 עבירות חמורות, וכאשר נתגלה הדבר בדו"ח מבקר המדינה, אין רואים את המקרה כדחוף, ושר הבריאות, במקום לנקוט בצעדים מעשיים להעמדת האחראים לדיון, פנה לאלה אשר עברו על החוק ומינה אותם לפקח על החוק. איך יכול הבית הזה לעבור לסדר-היום ואינו מתקומם כאשר החוקים אשר נחקקו על-ידו נרמסים ברגל?

היו"ד. נצר:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת הקטין.

רות הקטין (המערך, עבודה-מפ"ם):
גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה. השר פרש לפנינו יריעה רחבה של פעילות רבת-ממדים וגם הישגים נכבדים בשטחים שונים. יבורכו העוסקים במלאכה.

אנו דנים בפעולות משרד הבריאות בעת שיום-יום מגיעות אלינו בשורות איוב על אבדן חיים צעירים של בנינו - חברינו ועמידתם על הגנת המדינה ואזרחיה; בעת שכל משפחה שנייה במדינה חיה בחרדה מתמדת לשלום בנה הנמצא אי-שם בקוויים; בעת שיום-יום מופגזים ישובי הספר, בהם מנת חלקם של מאות ילדים לחיות את החוויה האיומה של הפגזות, של הימצאות במקלטים, ביניהם תינוקות בני שנה-שנתיים, אשר מיום היוולדם לא טעמו את הטעם של שינה בחדר, במיטה מעל פני האדמה.

אם כך, המלחמה נמשכת. דיונו אינו יכול להיות מנותק ממציאיות זו. היא מחייבת גישה שונה לפתרון בעיות, שיקול שונה וגם מסקנות בהתאם למציאות. בשעת חירום יש לאחוז גם באמצעי חירום.

חברי הכנסת, לא במקרה כמעט כל חברי הכנסת נגעו בבעיה זאת של מחסור ברופאים, כי בנפשנו הדבר. גם רצוני להתייחס לבעיה אשר יש לה אספקט אנושי-בטחוני ומדיני; אשר אינה יורדת מסדר-יומנו זה כבר שמונה שנים; עזרה רפואית לישובי ספר, כבר וישובי פיתוח. אך עד עתה לא נמצא פתרון לה. די לעקוב אחרי העתונות כדי להיווכח במציאות זו. כדי אוסף כתבות מהשנתיים האחרונות, המעידות על המצוקה בנידון.

לדוגמה: בשנת 1968 פורסם ב"הדי הדרום": "רופא אחד משרת 7000 נפש בירוחם". תובעים שני רופאים נוספים. ירוחם נמצאת שבועים קילומטר מבית-חולים. בתרשיחה אין תורנות רופא, - כך מכרזה קופת-חולים ב-1 בספטמבר 1968. חסרים היום ברחבי פות 125 רופאים לעבודה בשטחי הארץ השונים. עכשיו חסרים באופן דחוף כשלושים רופאים כלליים. אלה חסרים לכפר ולספר, למרפאות, בלי להביא בחשבון את מרכזי הארץ, את בתי-החולים, רופאי הילדים ורופאים מקצועיים וכיוצא באלה. פירוש הדבר שבאזורים הללו, הרגישים ביותר מבחינה בטחונית, 50-60 אלף תושבים, ביניהם ילדים בני יום, חסרים עזרה רפואית אלמנטרית. באזורים הללו מטפל רופא אחד באלפיים עד שלושת אלפים נפשות - זאת שמעתם גם מפי

ומה מרחש מהצד השני של המטבע? - חברי הכנסת, לפני חודשים מספר נערך על-ידי הוועד המפקח על קופת-חולים סקר ב-22 יישובים ועירות פיתוח מהצפון ועד דרום הארץ. במקומות שנערך הסקר יושבת אוכלוסיה של 200 אלף ובהם 61 רופאים כלליים - כלומר, רופא אחד ל-3000 נפש, במקום רופא ל-1600 נפש לפי התקן. כן גילה הסקר הפנימי ליקויים חמורים בשטח הרפואי. הרשויות המקומיות והיישובים מתרעים בין השאר על חוסר ביקורת וניהול יעיל במרפאות, סירוב הרופאים לערוך ביקורי בית, צפיפות במרפ-אות, מחסור ברופאים מקצועיים וכדומה. והנה כמה דוגמאות: בירוחם - אוכלוסיה של 7000 נפש - שני רופאים העובדים בשיטת הסרט-הנע בקבלת החולים. הרופאים אינם גרים במקום. בשבתות - העיירה ללא עזרה רפואית. אין בעיירה שירות מוניות - חיי אדם בסכנה. בשלומי - רופא אחד, אין תורנות סדירה גם בנהריה הסמוכה. אין רופא מקצועי בשלומי, בבית-מרקת חסרות תרופות, אין אחות במקום. ביבנה - 10,000 נפש, מרפאה אחת. רעש וצפיפות. בחצור - 8,500 נפש, רופא אחד, לפעמים 150 מבקרים ביום. באופקים - רופא אחד, עליו להגיש עזרה גם לישובי הסביבה. במעלות - אין רופא מקומי. יום מגיע רופא מחיפה. בשבתות אין תורנות. מטפלת אחות המשרתת גם את ישובי הסביבה. באשדוד - אין תורנות אחר

חברי הכנסת, אני עומדת על הצעתי לחוקק חוק, אותה השמעתני גם בהצעה לסדר-היום בנושא זה, היא מונחת זה שנים מספר בוועדת השירותים הציבוריים ואינני יודעת מה יהיה סופה. חברת-הכנסת סנהדראי הציעה מעל במת הכנסת חלוקה מרכזית כדוגמת הפניית המורים, אולם אין להשוות בין הרופאים למורים, כי לרופא יש ברירה לעבוד בפרקטיקה פרטית, בעוד שענייני החינוך נמצאים כולם בידי רשות אחת, הממשלה.

יש לציין שגם קופת-חולים איננה רואה כל מוצא אחר. גם היא הגיעה לאותה מסקנה שיש לחוקק חוק. אם בשנים שעברו יכלו להשתעשע במשא-ומתן, לא כן עתה. אף אחד מאתנו אין לו שום זכות מוסרית לתמוך בהמשכת המצב הקיים ועל-ידי כך למנוע מישור-בים מן הסוגים שצינתי את הדבר האלמנטרי האנושי - עזרה רפואית לנוקק. אני מציעה את החוק בגושח אשר הובא לכנסת על-ידי ידיו, ד"ר ניר ז"ל, ועל-ידי קבוצת חברי כנסת ב-1965. חוקים מסוג זה קיימים זה שנים גם בארצות אשר אינן נתונות במצב של מלחמה כפי שאנו נתונים בו עכשיו: בגרמניה, בהולנד, בבולגריה, ביוון ובארצות דרום-אמריקה, במסגרת "שירות סוציאלי לרופא". בכל הארצות הללו יש "כפייה" בדרך זה. תהיה גם אצלנו כפייה כזאת.

אשר למחסור הכללי ברופאים הצפוי עקב גדול האוכלוסיה וגשירת רופאים קשישים - נוסף לעידוד עליות רפואים יש להקים פקולטה נוספת לרפואה, ועל כך אין חולקים. אני מצטרפת לדעתה של חברת-הכנסת נצר, שאת הפקולטה הזאת צריך להקים בבאר-שבע, דבר אשר עשוי גם לקשר רופאים לאזור זה.

ועתה, ברשות היושבת-ראש, רצוני להתייחס לבעיה נוספת, אף היא קשורה בטיפול באדם החולה - המחסור באחיות בבתי-חולים בכלל ובמיוחד בבתי-החולים הממשלתיים, וזה משום התקן הקטן במוסדות אלה. אני יודעת שהוגשה בעניין זה הצעה לסדר-היום, ועל כן לא אכנס לפרטים. אולם עלי להדגיש כי רק לפני שבועות מספר התבשרנו שהאחיות בבית-החולים תל-השומר עמדו להפסיק את העבודה משום שלא יכלו לעמוד בעומס העבודה, מצד אחד, וכן לא יכלו לשאת את המחדלים שבטיפול בחולים, מצד שני. הנושא אינו חדש. זעקתן של האחיות הגיעה אלינו עוד אשתקד. בעקבות זאת העליתי ב-7 ביולי הצעה לסדר-היום ובה תביעה לבדיקת התקן של האחיות בכל בתי-החולים, ובמיוחד בבתי-החולים הממשלתיים, שכל הוא מצומצם מאוד. הצעה הועברה לוועדת השיירות הציבוריים, נדונה שם, וב-12 באוגוסט 1968 הונחו מסקנותיה על שולחן הכנסת. בין היתר קבעה הוועדה שיש צורך דחוף במינוי ועדה מוסמכת אשר תעריך סקר יסודי על ענפי טיפול ותקן האחיות. סמוך על המומלץ שכל עוד לא נקבע תקן חדש, יש לשמור על התקן הקיים ולשם כך יענק תקציב להחלפת אחיות חולות, אחיות היוצאות לחופשה או העוסקות בטיפול והשגחה מיוחדים. לשם ביצוע כל ההחלטות הללו המומלץ על תקציב ארעי שצריך היה להינתן עוד בשנת 1969/70. לא ראיתי סעיף זה בתקציב משרד הבריאות.

חברי הכנסת, מאז חלפו שלושה חודשים; האם בוצעה ההמלצות במלואן או בחלקן ואיזה חלק מהן

חבר-הכנסת ורדיגר - בו בזמן שבתל-אביב ובחיפה מטפל רופא אחד ב-1400 - 1600 נפשות.

חברי הכנסת, באשדות-יעקב, המופגזת כל יום שני וחמישי, אין עתה רופא. פותרים את הבעיה על-ידי שליחת רופאים ממרכז הארץ לשבוע או לעשרה ימים. בכך הגענו לשיא הדמוקרטיה וחופש הפרט. מצד אחד, אנו מצדדים בישיבתם של המתיישבים בנוקמות הללו עם ילדיהם, ומצד שני - משחררים מתובה זו את ציבור הרופאים, ונוטלים מאזרחים את הדבר האלמנטרי: עזרה רפואית תקינה.

חברי הכנסת, אין לשאת עיוות זה. שומה על משרד הבריאות לדאוג לכך שיימצא בכל אחד מיישובי הספר רופא קבוע במשך 24 שעות ביממה. איש אינו יודע באילו שעות של היום או הלילה "יתחשק" ל"פתח" צמאי הדם להפגיא את ישובינו. הגה, בבית-שאן חסרים שני רופאים מתוך חמישה שצריכים להיות במקום. אין להשלים עם הסידור הארעי של שליחת רופא מתחלף כל יום ולמספר שעות מבית-החולים עמולה.

גם ביישובי הגולן המצב אינו שפיר. רופא צבאי מועסק בעת ובעונה אחת בצבא ובישובים בתשלום מלא מדי קופת-חולים, ובכך לעתים נשאר אנשי הישובים הללו, עם ילדיהם, ללא רופא, כי הוא עסוק בצבא. חסרים רופאים בירוחם, במצפה-רמון, בקריית-גת, בדימונה, באופקים ועוד, וכאשר חסרים רופאים - הנותרים עמוסים ללא נשוא, ובחלקם גם עוזבים את המקומות הללו.

חברי הכנסת, רצוני לרענן את זכרוכם לגבי התנאים שבהם מתבקש לעבוד רופא באזורים הללו: רופא בכפר מקבל תוספת של 40% מהמשכורת, טלפון, דירה בפרט-טות, ואם זה ישוב קיבוצי - גם הכלכלה עולה לו פרוט-טות. כמו כן יש לו עדיפות בהשתלמות, שעליה מדובר כל-כך הרבה - חצי יום בשבוע, עם אפשרות של צניחת ימים. באזורי מצוקה מגיעה המשכורת ל-3500 ל"י ונוסף לזה חודש השתלמות כל שנתיים על חשבון קופת-חולים, וכן הוצאות נסיעה לחוץ-לארץ, אם הוא או היא רוצים בכך. זה נוסף לחצי יום בשבוע שדיברתי עליו. למרות התנאים הללו, מתוך 50 רופאים שצריכים להיות באזורי מצוקה חסרים עתה 15 רופאים.

בוודאי זכורים לכם, חברי הכנסת, הדברים המר-גיעים שהשמיע אשתקד יושב-ראש ועדת השיירותים, חבר-הכנסת רוזן, אשר הציע להמשיך בשינוע להליכה לספר, מתוך ציפייה שהדבר יבוא על סידורו. חלפה שנה, האם הדבר בא על סידורו? אנו עוסקים זה שמונה שנים בשינועם של הרופאים בצורות שונות ובאופן-גים שונים. אפשר לכתוב על כך כרכים. כל פעם נותנים לישובים הללו גולות ארגעה תוך אמירה שמת-נהל משא-ומתן והוא יסתיים בתיווב. גם השנה התנהל שיח בין קופת-חולים הכללית, האוניברסיטה והסתדרות הרופאים. בין היתר הובטח לגומרי הפקולטה לרפואה אשר יכלו לספר או לכפר, שחלף כל שנת שירות ויכלו לעבוד שלוש שנים באחת המחלקות המרכזיות בבתי-החולים הגדולים, והרי זכור לנו כי טענתם העיקרית נגד הליכה לאזורים הללו היתה - חוסר אפשרות של עבודה מקדמת בבית-חולים. מתברר איפוא של משא-ומתן נכשל, דווקא על עניין כלכלי. כך שוב נשארנו ליד אבוס שבור, וזאת בשנת 1969.

השלישית בנושא זה - אשר הוגשו בינואר 1968, בדבר ביטוח בריאות כללי על-ידי קופות-החולים, הייתי רוצה לדעת מה היסוד לרשימה אשר התפרסמה על-ידי מר קנב, חבר הוועדה הזאת, שגם אני השתתפתי בה. הרשימה הזאת התפרסמה בחוברת ששמה "כשלונו של ועדות ציבוריות", והייתי רוצה לדעת האם אפשר להסיק ממנה שהעניין נמסר לבידור בידי אנשים שלא היו מעוניינים בביצוע מסקנות, שלא היו מעוניינים כל-כך להוציא לפועל את המסקנות. כאדם אשר השתתף בכל הדיונים של הוועדה ומכיר את ההמלצות, אני סבורה שהן חיוביות וניתנות לביצוע ללא הטלת עול נוסף על המדינה. זאת על-ידי מיסוי פרוגרסיבי על כלל האזרחים. לדעתי, עדיין לא מאוחר. אמנם חברי הכנסת אשר דיברו לפני היו בדעה אחרת, אבל אני חושבת שעדיין לא מאוחר להניח חוק, בעקבות המלצות אלה, על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה, והודות לחוק הרציפות המשך הטיפול בחוק יהיה בכנסת הבאה. חברי הכנסת, בסיכום רוצה אני לציין את ההתקדמות הגדולה שחלה בשדה הרפואה במדינה, התקדמות שנהנים ממנה כל אזרחי מדינת ישראל. לכך הגענו הודות לעבודה מאומצת של השר ועובדי משרדו, של אנשי רפואה, ועל כך ברכתי להם. מי יתן ובעתיד הלא רחוק ייהנו מהישגים אלה באופן שווה כל חלקי האוכלוסיה בכל חלקי הארץ.

היו"ר ד. נצר:

המשך הדיון בנושא זה באחת הישיבות הקרובות. הישיבה הבאה מחר בשעה 4 אחר-הצהריים. ישיבה זו נעולה.

באיו מידה נבדק ונקבע התקן שיאפשר תנאי עבודה אנושיים לאחיות וטיפול סביר בחולחז? אני מקווה שהשר בתשובתו יואיל למסור פרטים נבדן.

בהקשר זה רצוני להעיר: מדובר על כך שיש צורך בנטילת עבודות מעשיות מן האחיות כדי להקל עליהן. עבודות אלו יכול למלא כל אדם בעל הכשרה מינימלית, אך נאמר שחסר תקציב להעסקת אנשים בעבודות אלו. לי נראה שאפשר לפתור את הבעיה על-ידי כך ששר הבריאות יתבע משר העבודה להוציא צו לגיוס נערות דתיות, או אלו המכרזות על דתיותן, והפניתן לשירות לאומי במסגרת עבודה בבתי-החולים. על-ידי כך נוכל לפתור את הבעיה התקציבית וכן לשפר את הטיפול בחולחז.

חברי הכנסת, בתקציבה הגדול של קופת-חולים, אשר הגיע השנה ל-343.5 מיליון ל"י, השתתפותו של האוצר השנה פחותה מזו של אשתקד. אשתקד הגיעה ההשתתפות ל-13.5%, ואילו השנה הסתכמה ב-12.7%. אם אלה מספרים נכונים, האם מוצדק הדבר לגבי גוף הנתן עזרה רפואית ל-75%-80 מאזרחי ישראל? מה עוד שקופת-חולים מקיימת אלפי מיטות בבתי-החולים שלה. וכל מיטה עולה לה 60 ל"י ליום, בו בזמן שקופת-חולים האחרות, הקטנות, משתמשות במיטות של בתי-החולים הממשלתיים בחמורה של 15 ל"י ליום למיטה. הובטח להסדיר את הדבר ולמנוע קיפוח, אך משום מה הדבר אינו משתקף בתקציב. יש רק השתתפות של 6 ל"י ליום למיטה בבתי-החולים של קופת-חולים.

לבסוף, לאחר ששמענו מפי השר על הפרטים לגבי המלצות ועדת אבא חושי ז"ל - אגב, זוהי הוועדה

הישיבה נעלה בשעה 21.12.